

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Βιβλιοθηκονομία, Αρχειονομία και
Συστήματα Πληροφόρησης

Διπλωματική Εργασία

Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ανάδειξη της Ιστορικής Μνήμης με
υπηρεσίες πληθοπορισμού: το παράδειγμα του Δήμου Σαρωνικού

Επιβλέπων Καθηγητής
Εμμανουήλ Γαρουφάλου

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη διαχείριση πληροφοριών σε ψηφιακό περιβάλλον

Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 2020

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

- Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια Creative Commons όπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Βιβλιοθηκονομία, Αρχειονομία και Συστημάτων Πληροφόρησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, Παρασκευή, Δεκέμβριος, 2020

Η Δηλούσα: Λυδία Αλαγιάννη

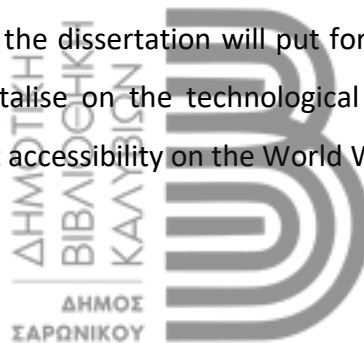

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική διατριβή ασχολείται με την ανάπτυξη, διαχείριση και οργάνωση μίας ψηφιακής συλλογής μέσα από τη δημιουργία της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού. Η ίδια η ανάπτυξη της συλλογής αποτελείται τόσο από τεκμήρια που ήδη υπάρχουν στη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων όσο και από υλικό που προήλθε χάρη στη συνεισφορά ανθρώπων που η προσέγγισή τους έγινε μέσω της μεθόδου του πληθοπορισμού. Επίσης παρουσιάζονται τρόποι που αυτό το περιεχόμενο της ψηφιακής συλλογής διασυνδέεται με άλλες ψηφιακές πληροφορίες και ιστοτόπους. Επιπλέον η εργασία καταπιάνεται με τις αλλαγές στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, που έχουν προκύψει λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας, όπως επίσης και με τις αλλαγές που παρατηρούνται στο χώρο της βιβλιοθηκονομίας με νέα πρότυπα και εννοιολογικά μοντέλα γύρω από την περιγραφή των τεκμηρίων. Στην εργασία τέλος θα παρουσιαστεί μέσω της δημιουργίας της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, που σκοπό έχει την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης της περιοχής του Δήμου Σαρωνικού, μία σύγχρονη ψηφιακή πλατφόρμα που μέσω αυτής, επιχειρείται η μέγιστη αξιοποίηση των τεχνολογικών εφαρμογών σε επίπεδο τεκμηρίωσης και προσβασιμότητας του περιεχομένου στον Παγκόσμιο Ιστό.

Abstract

This dissertation is concerned with the development, management and organisation of a digital collection through the creation of the Digital Library of the History of the Saronikos Municipality. The deployment of the collection consists of exhibits that are already to be found in the archive of the Kalivia Municipal Library as well as of material retrieved thanks to the contribution of people who were approached through crowdsourcing. It also presents ways of connectivity of the content of the digital collection with other digital information and websites. Moreover, this dissertation explores the changes in Human Sciences that have resulted from the evolution of technology, as well as the changes witnessed in the field of library science through new standards and models of content description. Finally, through the creation of a Digital Library aiming at the promotion of the historical memory of the Saronikos Municipality, the dissertation will put forward a contemporary digital platform, which helps capitalise on the technological applications at the level of documentation and content accessibility on the World Wide Web.

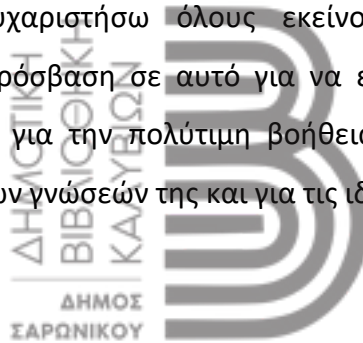

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση αυτής της διπλωματικής διατριβής οφείλω ευχαριστίες κυρίως στον επιβλέποντα καθηγητή Δρ. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου για την καθοδήγηση και την εμπιστοσύνη που έδειξε όπως και για όλες τις κατευθύνσεις που έδωσε.

Ένα τεράστιο ευχαριστώ στον Νίκο Παπάζη κυρίως για την έμπνευση που μου μετέφερε και την βοήθεια που έδωσε από την πρώτη στιγμή μέχρι την τελευταία, καθώς επίσης και στον Παντελή Μπράττη που για δεύτερη φορά εμπλέκεται βοηθώντας αμέριστα στην εκπόνηση εργασίας πτυχίου. Επίσης στον Σίμο Λεωνιδάκο και Κώστα Μαϊστρέλη για τη δουλειά τους. Και οι τέσσερις προαναφερόμενοι μέλη της ομάδας έργου της πλατφόρμας ReasonableGraph έδειξαν ουσιαστική συνεργασία. Επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Δημήτρη Αντωνόπουλο για τη βοήθεια δημιουργίας του λογότυπου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους τους ανθρώπους που συνεισέφεραν υλικό και πρόσβαση σε αυτό για να εμπλουτιστεί η συλλογή και κυρίως στη Γιώτα Δράκου για την πολύτιμη βοήθειά της στην προσέγγιση του κόσμου, για το μοίρασμα των γνώσεών της και για τις ιδέες της.

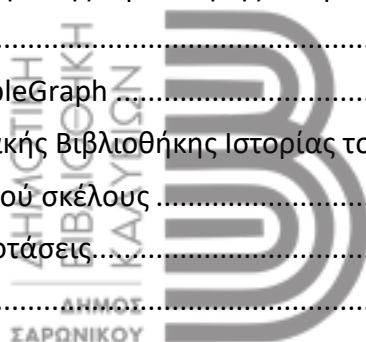

Αφιερώνω τη διπλωματική αυτή στο Σωτήρη Κόλλια (Μπουράμα), ο οποίος κατά τη διάρκεια εκπόνησής της έφυγε από κοντά μας, αλλά η αστείρευτη του προσπάθεια στη διάδοση της γνώσης, θα μείνει παρακαταθήκη.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	3
Abstract.....	4
Ευχαριστίες	5
Πίνακας Εικόνων	8
Πρόλογος	11
1. Εισαγωγή.....	12
1.1 Σκοπός και στόχοι εργασίας	14
1.2 Λόγοι επιλογής.....	16
1.3 Ερευνητικά ερωτήματα.....	17
1.4 Συνοπτική Περιγραφή Αντικειμένου	19
1.5 Προσδιορισμός θεματικής κατηγορίας	20
1.6 Συνοπτική δομή της εργασίας	21
2. Προσδιορισμός Αντικειμένου – Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	22
2.1 Ορισμός της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης.....	22
2.2 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	23
2.2.1 Ψηφιακή Ιστορία - Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες.....	26
2.2.2 Πληθοπορισμός	28
2.2.2.1 Τύποι.....	30
2.2.2.2 Κίνητρα συμμετοχής σε πληθοποριστικά μοντέλα.....	30
2.2.2.3 Πλεονεκτήματα – Οφέλη.....	31
2.2.2.4 Μειονεκτήματα.....	32
2.2.2.4 Συμπεράσματα.....	32
2.2.2.6 Παραδείγματα ψηφιακής ιστορικής μνήμης και πληθοποριστικών μοντέλων.....	33
2.2.2.6.1 Europeana	33
2.2.2.6.2 Trove	35
2.2.2.6.3 Library of Congress	38
2.2.2.6.4 Δημόσια Βιβλιοθήκη Σερρών	39
2.2.2.6.5 Δημόσια Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης.....	40
2.2.2.7 Βασικά συμπεράσματα.....	41
3. Μεθοδολογική Προσέγγιση.....	41
3.1 Πρώτη μεθοδολογική προσέγγιση – Μελέτη Περίπτωσης.....	42

3.1.1 Περιγραφή Δήμου Σαρωνικού.....	43
3.1.2 Περιγραφή Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων	44
3.1.3 Εμπειρική διερεύνηση	45
3.1.4 Πληθοπορισμός στο Δήμο Σαρωνικού	49
3.1.4.1 Αποτελέσματα πληθοπορισμού και έρευνας	52
3.2 Δεύτερη μεθοδολογική προσέγγιση – Επιχειρηματικός Σχεδιασμός	54
3.2.1 Στάδια ανάπτυξης υπηρεσίας.....	55
3.2.2 Τεχνολογικές εξελίξεις.....	56
3.2.2.1 Μεταδεδομένα (metadata)	59
3.2.2.2 Σημασιολογικός Ιστός (Semantic Web)	59
3.2.2.3 RDA, FRBR, RDF	60
3.2.2.4 Διασυνδεδεμένα Δεδομένα (Linked Data) και Ανοιχτά Διασυνδεδεμένα Δεδομένα (Open Linked Data).....	62
4. Περιγραφή Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας Δήμου Σαρωνικού	64
4.1 Στάδια ανάπτυξης Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας Δήμου Σαρωνικού.....	64
4.2 Λογισμικό	74
4.3 Πλατφόρμα ReasonableGraph	75
4.4 Υλοποίηση της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού.....	76
4.5 Συμπεράσματα τεχνικού σκέλους	91
5. Συμπεράσματα και Προτάσεις.....	92
Βιβλιογραφία	99
Ελληνόγλωσση	99
Ξενόγλωσση	100
Ηλεκτρονικές Ιστοσελίδες.....	102
Παραρτήματα	104
Παράρτημα 1	104
Παράρτημα 2	105

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1, Κοινοποίηση πρόσκλησης στην κλειστή ομάδα στο Facebook.....	49
Εικόνα 2, Παράδειγμα Φυλλαδίου που εισήχθηκε στη συλλογή ως ψηφιοποιημένο αντικείμενο	51
Εικόνα 3, Φωτογραφία που προέκυψε από συνεισφορά δημότη	66
Εικόνα 4, Αναπαράσταση σε μορφή γραφήματος του πλέγματος διασύνδεσης πληροφοριών και όρων για την Οντότητα Place «Καλύβια». Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	67
Εικόνα 5, Ταξινομίες	69
Εικόνα 6, Παράδειγμα Συλλογής. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	70
Εικόνα 7, Παράδειγμα διασύνδεσης διαφορετικών τεκμηρίων. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	71
Εικόνα 8, Λογότυπο Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας Δήμου Σαρωνικού	76
Εικόνα 9, Εμφάνιση αρχικής σελίδας ΨΒ. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	76
Εικόνα 10, Οντότητες Work/ Expression/ Manifestation. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	77
Εικόνα 11, Εγγραφή Οντότητας Έργου και Υλοποίησης Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογειτή (1909 - 1944) Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	77
Εικόνα 12, Εγγραφή Οντότητας Έκφρασης Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογειτή (1909 - 1944). Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	78
Εικόνα 13, Εισαγωγή δεδομένων. Πηγή: https://reasonablegraph.org/	78
Εικόνα 14, Εισαγωγή ψηφιακού τεκμηρίου. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	79
Εικόνα 15, Παράδειγμα εγγραφής Ψηφιακού Τεκμηρίου. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	79
Εικόνα 16, Παράδειγμα σύνδεσης Ψηφιακού Τεκμηρίου με Οντότητα Έργου. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	80
Εικόνα 17, Ψηφιακό αντίτυπο με ανάγνωση του πλήρους κειμένου του Έργου <i>Σχηματισμός - σύσταση και εξέλιξη των δήμων και των κοινοτήτων των Μεσογείων και της Λαυρεωτικής (1833-1979)</i> Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org ...	80
Εικόνα 18, Παράδειγμα Συλλογής. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	81
Εικόνα 19, Πληροφορία διαθεσιμότητας του τεκμηρίου από τον online κατάλογο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	81
Εικόνα 20, Σύνδεση με τη Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	82
Εικόνα 21, Αναζήτηση με φίλτρο Γλώσσα. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	82
Εικόνα 22, Αναπαράσταση Οντότητας Έργου <i>Η εν Αττική ελληναλβανική διάλεκτος</i> σε γράφο. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	83
Εικόνα 23, Παράδειγμα της Οντότητας Προσώπου <i>Αλεξάκης Ελευθέριος</i> . Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	84
Εικόνα 24, Παράδειγμα εμφάνισης της Οντότητας Προσώπου <i>Αλεξάκης Ελευθέριος</i> σε RDF. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	84

Εικόνα 25, Οντότητα Τόπος <i>Καλύβια</i> με διασύνδεση πληροφοριών. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	85
Εικόνα 26, Έργα που διασυνδέονται με την Οντότητα Τόπος <i>Καλύβια</i> . Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	85
Εικόνα 27, Φορείς/ Πρόσωπα που διασυνδέονται με την Οντότητα Τόπος <i>Καλύβια</i> . Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	86
Εικόνα 28, Γεγονότα/ Αντικείμενα/ Θεματικές επικεφαλίδες που διασυνδέονται με την Οντότητα Τόπος <i>Καλύβια</i> . Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	86
Εικόνα 29, Οντότητα <i>Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι.</i> σε μορφή γραφήματος και διασυνδέσεις με άλλες Οντότητες. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	87
Εικόνα 30, Σύνδεση Οντότητας με άλλα καθιερωμένα αρχεία και θησαυρούς. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	87
Εικόνα 31, Παράδειγμα διασύνδεσης με το διεθνές αρχείο καθιερωμένων όρων VIAF. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	87
Εικόνα 32, Παράδειγμα εμφάνισης καρτελών κατά τη διαδικασία περιγραφής. Πηγή: https://reasonablegraph.org/	88
Εικόνα 33, Παράδειγμα φίλτρων στην Αναζήτηση 1. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	89
Εικόνα 34, Παράδειγμα φίλτρων στην Αναζήτηση 2. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	89
Εικόνα 35, Ανάγνωση πλήρους κειμένου. Πηγή: http://saronikos.reasonablegraph.org	90

«Η μνήμη, από την οποία αντλεί η ιστορία, για να την τροφοδοτήσει με τη σειρά της, προσπαθεί να διασώσει το παρελθόν μονάχα για να εξυπηρετήσει το παρόν και το μέλλον. Ας δράσουμε έτσι ώστε η συλλογική μνήμη να εξυπηρετήσει την απελευθέρωση, και όχι την υποδούλωση, των ανθρώπων». (Le Goff 1998, σ.145)

Πρόλογος

Στον 21ο αιώνα, τον αιώνα της πληροφορίας, ο ρόλος των δημόσιων βιβλιοθηκών διευρύνεται. Πέρα από την οργάνωση και διαχείριση έντυπου υλικού, καθώς η ανάπτυξη της τεχνολογίας ολοένα και κερδίζει έδαφος, καλούνται από τη μεριά τους οι σύγχρονες και οργανωμένες βιβλιοθήκες να διαχειριστούν μεγάλο όγκο πληροφορίας, να την αξιοποιήσουν, αλλά και να την αναδείξουν προς όφελος της κοινότητας, αξιοποιώντας σύγχρονες εφαρμογές και καλές πρακτικές. Σε μία περίοδο που η χρήση των ψηφιακών μέσων κατακλύζει την καθημερινότητα, ενώ η τεχνολογία μέσα από τις ραγδαίες αλλαγές επιφέρει νέους τρόπους αναπαράστασης και διάδοσης της γνώσης, οι βιβλιοθήκες καλούνται να παίξουν σημαντικό ρόλο και στον ψηφιακό κόσμο, όχι μόνο προβάλλοντας τις υπάρχουσες συλλογές τους, αλλά και εμπλουτίζοντάς τες με νέα τεκμήρια και νέους συνεργατικούς τρόπους.

Σε μια τέτοια κατεύθυνση η παρούσα διπλωματική διατριβή εξετάζοντας από τη μία μεριά τις αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες λόγω νέων τεχνολογικών εφαρμογών, αλλά και τις αλλαγές που έχουν επέλθει στον τομέα της περιγραφής των τεκμηρίων και από την άλλη μεριά ερευνώντας την ενασχόληση τοπικών κοινωνιών γύρω από θέματα που αγγίζουν το παρελθόν και την ιστορική μνήμη, θα επιχειρήσει να αναδείξει την αξία και τον τρόπο δημιουργίας μίας ψηφιακής συλλογής με σκοπό την ανάδειξη τεκμηρίων και βιβλιογραφικών πηγών γύρω από θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού του Δήμου Σαρωνικού, που στην προκειμένη περίπτωση μελετάται.

Με την ενεργοποίηση ενός μέρους της κοινότητας του Δήμου Σαρωνικού προκειμένου να προσφέρει υλικό και πληροφορίες μέσω υπηρεσιών πληθοπορισμού προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης ψηφιακής συλλογής, επιχειρείται η δημιουργία μίας Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού που θα αναδεικνύει την ιστορική μνήμη.

1. Εισαγωγή

Ένας τρόπος μεταβίβασης της γνώσης από τη μία γενιά στην άλλη είναι κυρίως μέσω της καταγραφής της μνήμης. Η μνήμη, είτε συγκαταλέγεται στη βιωματική, είτε είναι καταγεγραμμένη (σε κείμενο, φωτογραφίες, βίντεο) καθίσταται θεμέλιος λίθος στη μεταφορά της γνώσης και της πληροφορίας από το παρελθόν στο παρόν. Αντικείμενο της επιστήμης της ιστορίας είναι η μελέτη και η καταγραφή της ανθρώπινης δραστηριότητας, ενώ από την εποχή της Αρχαιότητας ακόμα, οι ιστορικοί συλλέγουν τεκμήρια, προκειμένου να αναδείξουν στοιχεία του παρελθόντος. Σύμφωνα με τον ιστορικό Jacques Le Goff (1998, σ.10) «η μνήμη αποτελεί την πρώτη ύλη της ιστορίας». Σε συνάρτηση με αυτό, υπάρχουν πρακτικές και μέθοδοι τα τελευταία χρόνια, όπου η καταγραφή και η έρευνα, η αναζήτηση του παρελθόντος αλλά και η συνεχής επαναφορά και αναμόχλευση της μνήμης δεν είναι στοιχεία και καθήκοντα μόνο των ιστορικών επιστημόνων και των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, αλλά πεδίο ενδιαφέροντος πλήθους ανθρώπων αλλά και διαφορετικών ειδικοτήτων και όχι κατ' ανάγκη ιστορικών. Σύμφωνα πάλι με τον Jacques Le Goff (1998, σ.17), το τεκμήριο θεωρείται τεκμήριο ικανό να προσδώσει ουσία και ιστορικό περιεχόμενο, αναφέρονται τα εξής:

«Την ίδια στιγμή, ο τομέας των τεκμηρίων διευρύνθηκε. Η παραδοσιακή ιστορία τον περιόριζε στα κείμενα και στα προϊόντα της αρχαιολογίας – μιας αρχαιολογίας που συνήθως χωριζόταν από την ιστορία. Σήμερα, τα τεκμήρια εξαπλώνονται στο λόγο, στην εικόνα, στις χειρονομίες. Έχουμε τη σύσταση προφορικών στοιχείων, τη συλλογή εθνοκειμένων [ethnotextes]. Η ίδια η αρχειοθέτηση των τεκμηρίων επαναστατικοποιήθηκε με την προσφυγή στον υπολογιστή. Η ποσοτική ιστορία, από τη δημογραφία μέχρι την οικονομία, ακόμα και την πολιτισμική ιστορία, συνδέεται με τις προόδους των στατιστικών μεθόδων και της εφαρμοσμένης στις κοινωνικές επιστήμες πληροφορικής».

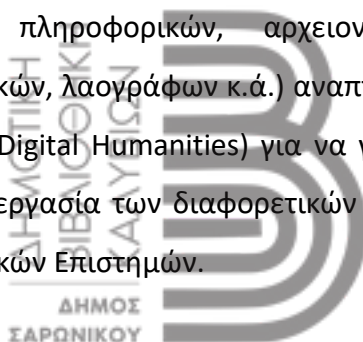
Έτσι λοιπόν παρατηρείται η ανάγκη από πολλούς ανθρώπους για μεγαλύτερη έρευνα στον παρελθόν, στη δημοσίευση ιδεών, αντιλήψεων, πηγών αλλά

ταυτόχρονα καταγράφεται και μία ιδιαίτερη τάση για διαχείριση της ιστορικής μνήμης και καταγραφής του παρελθόντος τους. Με άλλα λόγια, άνθρωποι από διαφορετικά επιστημονικά πεδία και όχι κατ' ανάγκην ιστορικοί ή ερευνητές ανθρωπιστικών επιστημών, καταπιάνονται με την περιγραφή, καταγραφή, διαχείριση, δημοσίευση και την αναπαράσταση γεγονότων, φωτογραφιών, ιστορικών ντοκουμέντων, προκειμένου να τα καταστήσουν εις γνώση του κοινού και να φέρουν στο φως στοιχεία και μέρη του παρελθόντος εν γένει. Η ιστορία, χάρη στην εξέλιξη της ψηφιακής τεχνολογίας, μπαίνει στο προσκήνιο και καθημερινά οι άνθρωποι βομβαρδίζονται με ποικίλους τρόπους, είτε από βίντεο και ήχο, είτε από φωτογραφίες ή προφορικές μαρτυρίες, αλλά και σε διαφορετικούς χώρους, απ' ότι συνέβαινε παλιότερα, σε ερευνητικά δηλαδή κέντρα, αρχεία και πανεπιστήμια. Σήμερα χάρη στην αύξηση της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, στην εξοικείωση των χρηστών με το διαδίκτυο, αλλά και στη βελτίωση των κινητών συσκευών και των φορητών υπολογιστών, το παρελθόν εντοπίζεται παντού στην καθημερινότητα των ανθρώπων με ποικίλους τρόπους αλλά γίνεται και προσβάσιμο πιο εύκολα, ενώ παρέχεται είτε από επαγγελματίες, είτε από ερασιτέχνες. Μέσω των νέων τεχνολογιών διαδικτύου και της εξέλιξης των υπηρεσιών και εφαρμογών της τεχνολογίας Web 2.0 προωθείται και η ενεργητική συμμετοχή αλλά και η συνεργατικότητα των χρηστών, ενώ ο διαμοιρασμός της πληροφορίας από πλήθος χρηστών αυξάνει την παροχή τεκμηρίων με αντικείμενο την ιστορία και τον πολιτισμό. Το κοινό συμμετέχει, συμβάλλει, παρέχει, εμπλουτίζει, δημιουργεί και προσθέτει βιωματικές εμπειρίες. Απλοί άνθρωποι αναβιώνουν και περιγράφουν, αναμοχλεύουν τη μνήμη τους, φέρνουν στο προσκήνιο και στο σήμερα ατομικές ή συλλογικές μνήμες, περιγράφουν γεγονότα από την προσωπική τους ζωή ή από τη δημόσια ζωή από ιστορικά γεγονότα ή από δραστηριότητες που αφορούν στην ιστορία ενός τόπου, εθίμων ή παλιών τρόπων διαβίωσης. Όλα αυτά αποτελούν πεδίο έρευνας, αναβίωσης και ανάδειξης της ιστορικής μνήμης.

Από την άλλη μεριά, οι επιστήμονες της πληροφόρησης όπως και οι επαγγελματίες που ασχολούνται με αρχεία και διαχείριση πληροφοριών, καλούνται να καταγράψουν, να συλλέξουν, αλλά και να αναδείξουν με οργανωμένο τρόπο, προσπάθειες που γίνονται σε τοπικό αλλά και διεθνές επίπεδο για τη διαχείριση της ιστορικής μνήμης. Οι βιβλιοθήκες, ως χώροι που εξ ορισμού ασχολούνται με τη

διατήρηση, οργάνωση και διαχείριση πληροφοριών, είτε βρίσκονται σε έντυπη μορφή (βιβλία, αρχεία, φωτογραφίες) είτε βρίσκονται σε ψηφιακή, αλλά και τεκμηρίων που άπτονται της ιστορικής μνήμης και του πολιτισμού ενός τόπου, καλούνται κι αυτές με τη σειρά τους να επιτελέσουν χάρη στην εξέλιξη της τεχνολογίας και των ψηφιακών μέσων, έργο σημαντικό προς την κατεύθυνση της ανάδειξης της ιστορίας και του πολιτισμού.

Χάρη επίσης σε αυτήν την εξέλιξη της τεχνολογίας και τη δυνατότητα μεγαλύτερης πρόσβασης στην πληροφορία, οι πολιτιστικοί οργανισμοί, οι βιβλιοθήκες και άλλοι φορείς που σκοπό έχουν να παρέχουν έγκυρη πληροφόρηση, καλούνται να εκμεταλλευτούν νέες εφαρμογές και λογισμικά των ψηφιακών μέσων και να ενσωματώσουν νέες εξελίξεις στον τρόπο που οργανώνουν τους καταλόγους τους και τις συλλογές τους προκειμένου να υπάρχει καλύτερη πρόσβαση στο περιεχόμενό τους, ενώ τα τελευταία χρόνια λόγω των συνεργασιών μεταξύ ειδικοτήτων (ιστορικών, πληροφορικών, αρχειονόμων, επιστημόνων της πληροφόρησης, εκπαιδευτικών, λαογράφων κ.ά.) αναπτύσσεται το πεδίο Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Digital Humanities) για να γεφυρώσει και να αναδείξει τον συνδυασμό και τη συνεργασία των διαφορετικών επιστημόνων στο χώρο των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών.

1.1 Σκοπός και στόχοι εργασίας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδειχτεί η ανάγκη της τοπικής κοινωνίας του Δήμου Σαρωνικού για περαιτέρω συλλογή τεκμηρίων και πρωτογενούς υλικού που αφορά στην ιστορική μνήμη και τον πολιτισμό της ευρύτερης Αν. Αττικής, να αναδειχτεί μέρος της έντυπης συλλογής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων, η οποία είναι η δημοτική βιβλιοθήκη του Δήμου Σαρωνικού και της οποίας η υποβάλλουσα τούτη την εργασία προΐσταται, να συγκεντρωθεί υλικό (φωτογραφίες, χειρόγραφα) μεμονωμένων ατόμων που σχετίζονται με την περιοχή και τέλος να συνδεθούν όλα αυτά με πρόσωπα, πληροφορίες και ψηφιακές πηγές που αφορούν στο Δήμο και την ευρύτερη περιοχή. Όλη αυτή η συλλογή τεκμηρίων θα δημιουργήσει μία Ψηφιακή Βιβλιοθήκη. Το νέο υλικό που θα συγκεντρωθεί στα πλαίσια της εργασίας και με τη μέθοδο του πληθοπορισμού, δηλαδή με συμμετοχή

ανθρώπων όχι κατ' ανάγκη επαγγελματιών ιστορικών, αλλά ανθρώπων που είτε κατέχουν τεκμήρια (αρχεία, φωτογραφίες) και δέχονται να τα παρέχουν ή να δώσουν πρόσβαση σε αυτά, είτε είναι γνώστες ιστορικών γεγονότων, είτε θέλουν να παρέχουν πληροφορίες για τη λαογραφία και την ιστορία του τόπου, θα καταγραφεί, θα οργανωθεί, θα τεκμηριωθεί – περιγραφεί και θα ενσωματωθεί σε μια κεντρική πλατφόρμα με απώτερο στόχο να αποτελέσει ένα δείγμα Ψηφιακής Βιβλιοθήκης ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού.

Στόχος της εργασίας επίσης είναι να δημιουργηθεί και σχεδιαστεί μία Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ως μία νέα υπηρεσία της υπάρχουσας Δημοτικής Βιβλιοθήκης, ενώ η οργάνωση και περιγραφή των τεκμηρίων μέσα από την ψηφιακή πλατφόρμα παρουσιάζει και καταδεικνύει τις τελευταίες εξελίξεις στον τρόπο περιγραφής των τεκμηρίων, οι οποίες αναδεικνύουν τις αλλαγές και την τάση των βιβλιοθηκών που διαχειρίζονται ψηφιακό περιεχόμενο και επιδιώκουν να το καταστήσουν προσβάσιμο σε όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό.

Η ψηφιακή πλατφόρμα (ReasonableGraph), η οποία μέσα στα πλαίσια της εργασίας θα αναλυθεί και θα περιγραφεί για τις εφαρμογές που έχει κυρίως στην οργάνωση και τη διασύνδεση της πληροφορίας, πάνω στην οποία θα δημιουργηθεί η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού, θα περιέχει ψηφιακές πληροφορίες και μεταδεδομένα (metadata) που θα περιγράφουν τα ψηφιοποιημένα τεκμήρια. Θα δημιουργηθούν επίσης και διασυνδεδεμένες πληροφορίες (Linked data) που θα αναδεικνύονται και θα διασυνδέονται κατ' αυτόν τον τρόπο μεταξύ τους πρόσωπα, τόποι, μνημεία, οργανισμοί κ.ά. με τα ψηφιακά τεκμήρια, αλλά και με εξωτερικούς συνδέσμους.

Τέλος, απώτερος στόχος αυτής της εργασίας είναι να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε σπουδαία, ιστορικά τεκμήρια που υπάρχουν ήδη στη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων και που με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο γίνονται ακόμα πιο προσβάσιμα, όχι μόνο μπαίνουν στο προσκήνιο, αλλά συνδέονται με πρόσωπα, τόπους και άλλα σημαντικά στοιχεία της περιοχής του Δήμου Σαρωνικού, ενώ μέσω της παρούσας εργασίας είναι μία καλή ευκαιρία και προτροπή να γίνει αντιληπτό στην τοπική κοινωνία του Δήμου Σαρωνικού αλλά και στην επιβλέπουσα δημοτική αρχή που υπάγεται η Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων η ανάγκη περαιτέρω

ανάπτυξης και υποστήριξης δημιουργίας ψηφιακών συλλογών και εργασιών ψηφιοποίησης, εντάσσοντας τα έργα αυτά στον αντίστοιχο προϋπολογισμό.

1.2 Λόγοι επιλογής

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που επιλέχτηκε η παρούσα εργασία είναι η πρόκληση του να δημιουργηθεί μία ψηφιακή βιβλιοθήκη που θα παρουσιάζει και θα οργανώνει τεκμήρια που προέρχονται από διαφορετικούς τομείς. Από έντυπο υλικό που βρίσκεται ήδη στη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων, από υλικό το οποίο βρίσκεται ήδη σε ψηφιακή μορφή στο διαδίκτυο, από ψηφιακές πληροφορίες που βρίσκονται διάσπαρτες στο διαδίκτυο, μέχρι τεκμήρια (φωτογραφίες, αρχεία, έντυπα) που βρίσκονται στην κατοχή ανθρώπων της περιοχής του Δήμου Σαρωνικού. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργείται μία νέα συλλογή στο ψηφιακό περιβάλλον που έρχεται να παρουσιαστεί και να αναδειχτεί χάρη σε μία πρωτοποριακή ψηφιακή πλατφόρμα που ως εργαλείο προσφέρει τη βάση για να δημιουργηθεί αυτή η ψηφιακή βιβλιοθήκη.

Έτσι λοιπόν στα πλαίσια της διπλωματικής διατριβής καλύπτεται παράλληλα η ανάγκη δημιουργίας μίας νέας ουσιαστικά υπηρεσίας της υπάρχουσας Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων, ενώ παράλληλα δίνεται έναυσμα στην τοπική κοινωνία από τη μία να ενεργοποιηθεί ή να οργανώσει καλύτερα τον ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο που έχει και από την άλλη να αναδείξει την ιστορική της μνήμη μέσα από μία οργανωμένη και επαγγελματική προσπάθεια.

Ένας ακόμα σημαντικός λόγος επιλογής αυτής της εργασίας ήταν και ο παράγοντας της ίδιας της ενασχόλησης με το αντικείμενο της διαχείρισης και οργάνωσης του υλικού, καθόσον με τις τελευταίες εξελίξεις στο χώρο της καταλογογράφησης δίνεται η δυνατότητα να φανεί η αξία των σύγχρονων βιβλιοθηκών (κυρίως των δημοτικών – λαϊκών) ως τοποτηρητές και διασώστες της ιστορικής μνήμης και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ως οργανισμών που καλούνται να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην οργάνωση, διάδοση και πρόσβαση στη γνώση και άρα στην ιστορία και τον πολιτισμό με πολλά και διαφορετικά μέσα και εργαλεία.

Ήδη στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ομάδες ή άτομα, οργανισμοί και υπηρεσίες διαθέτουν περιεχόμενο, τεκμήρια και πολύτιμες πληροφορίες για την ιστορία του Δήμου Σαρωνικού. Ιδιαίτερα για τα μεμονωμένα

άτομα, μέσω της μεθόδου του πληθοπορισμού που θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο, υπάρχει αξία να συγκεντρωθεί το υλικό τους και να αποτελέσει κι αυτό με τη σειρά του μέρος της ιστορικής μνήμης της περιοχής. Σκοπός είναι να γίνει μία προσπάθεια ενοποίησης όλου αυτού του υλικού μαζί με προϋπάρχον, να τεκμηριωθεί και με οργανωμένο τρόπο να δώσει έναυσμα για μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη καταγραφή και εμπλουτισμό ιστορικού και πολιτιστικού αποθέματος. Επίσης μέσα από αυτή την προσπάθεια ενεργοποιείται η τοπική κοινότητα προκειμένου να συμβάλλει στην αύξηση και τον εμπλουτισμό όχι μόνο με υλικό αλλά και με ιδέες γύρω από την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης και την πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει.

1.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Η ψηφιακή επανάσταση έφερε τρομερές αλλαγές σε όλα τα επιστημονικά πεδία και στους χώρους εργασίας και οργανισμών (πολιτιστικών, εκπαιδευτικών κλπ) και ήδη διανύοντας τις αρχές του 21^{ου} αιώνα οι εξελίξεις στις ψηφιακές τεχνολογίες είναι ραγδαίες. Ολοένα και περισσότεροι φορείς (δημόσιοι ή ιδιωτικοί) δημιουργούν ψηφιακό περιεχόμενο, η ψηφιακή πληροφορία που διακινείται είναι τεράστια και διογκώνεται ολοένα, ενώ παρατηρούνται αλλαγές στην εκπαιδευτική διαδικασία όλων των βαθμίδων, στους τρόπους παρουσίασης πολιτιστικών και ιστορικών συλλογών, στην πρόσβαση που απαιτείται πλέον από τους χρήστες, αλλά και που είναι πλέον πιο εύκολη και πιο γρήγορη στις συλλογές που διαθέτει κάποιος φορέας, είτε είναι εκπαιδευτικός, είτε πολιτιστικός, είτε ερευνητικός.

Για μία τοπική κοινωνία ενός Δήμου δημιουργείται εύλογα το ερώτημα για ποιο λόγο υπάρχει αξία να δημιουργηθεί μία ψηφιακή συλλογή; Και κατά πόσο έχει σημασία αυτό το ψηφιακό περιεχόμενο; Γιατί τελικά δημιουργούμε ψηφιακές συλλογές αφού εν τέλει, σε μηχανές αναζήτησης μπορεί κανείς να βρει πληροφορίες και να καλύψει τις ερευνητικές του αναζητήσεις; Υπάρχει αναγκαιότητα για τεκμηρίωση του υλικού το οποίο είναι παλιό και ενδεχομένως να μην αφορά πλήθος κόσμου;

Για μία δημοτική βιβλιοθήκη χαμηλού προϋπολογισμού, πώς μπορεί μία ψηφιακή συλλογή να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία και κατά πόσο μπορεί αυτή η

συλλογή να αποτελέσει έναυσμα για ενεργοποίηση της κοινότητας γύρω από τον πολιτιστικό της πλούτο; Μπορεί η ίδια αυτή η ψηφιακή συλλογή, ως μέρος των υπηρεσιών της δημοτικής βιβλιοθήκης να αποτελέσει τρόπο παροχής αξιόπιστης πληροφορίας, αλλά και πώς θα αναδειχθεί με αυτό τον τρόπο η ήδη υπάρχουσα συλλογή (έντυπη) και κατ' επέκταση ο φυσικός χώρος της ίδιας της βιβλιοθήκης θα γίνει ακόμα πιο προσιτός; Με άλλα λόγια πώς μία ψηφιακή συλλογή δεν αποκλείει την έντυπη και δεν αποθαρρύνει τον οποιοδήποτε χρήστη για την αναγκαιότητα βιβλιοθηκών ως φυσικών χώρων.

Επόμενο ερώτημα που δημιουργείται είναι κατά πόσο μία δημοτική βιβλιοθήκη μέσω του πληθοπορισμού έχει τη δυνατότητα να αυξήσει τα τεκμήρια της συλλογής της ακόμα και αν σε αυτά δεν είναι η ίδια κάτοχος και πόση μεγάλη σημασία τελικά έχει η αρτιότερη τεκμηρίωση του υλικού προκειμένου να δοθεί πρόσβαση όχι μόνο σε υλικό που η ίδια η βιβλιοθήκη δεν κατέχει αλλά και σε υλικό που λόγω της παλαιότητας του και της σπανιότητάς του δεν είναι εφικτή η πρόσβαση στο πρωτότυπο. Πώς γίνεται να δοθεί η μέγιστη δυνατή πληροφορία γύρω από αυτό το υλικό;

Που στοχεύουν οι τελευταίες εξελίξεις στο χώρο της καταλογογράφησης και της διαχείρισης πληροφοριών που μέσω νέων εφαρμογών αλλάζουν το τοπίο της περιγραφής των τεκμηρίων και κατά πόσο αυτή η διαδικασία παρουσιάζεται στη δημιουργία μίας ψηφιακής βιβλιοθήκης ποικίλου περιεχομένου; Για ποιο λόγο υπάρχει αυτή η εξέλιξη στην καταλογογράφηση που πλέον μιλάμε για παραγωγή μεταδεδομένων, για περιγραφή ψηφιακών πόρων και διασυνδεδεμένων δεδομένων και κατά πόσο αυτές οι εξελίξεις αφορούν μία δημοτική βιβλιοθήκη; Μπορεί μέσω αυτών των τεχνολογικών εξελίξεων μία δημοτική βιβλιοθήκη να αποτελέσει νησίδα πληροφόρησης και ιστορικής γνώσης ανάμεσα σε πλήθος ψηφιακού περιεχομένου που κατακλύζει τον παγκόσμιο ιστό; Πόσο μεγάλο ρόλο διαδραματίζουν οι νέες αυτές εξελίξεις στον κλάδο της επιστήμης της πληροφόρησης και έχουν αντίκτυπο στην κοινωνία και σε υλικό το οποίο βρίσκεται ή αφορά ιστορικό περιεχόμενο τοπικών κοινωνιών; Και βέβαια κατά πόσο όλη αυτή η σύνδεση και σύνθεση των πληροφοριών, των τεκμηρίων και των πληροφοριακών πηγών μπορεί να προωθήσει τη γνώση αλλά και να αναδείξει το ρόλο των λαϊκών βιβλιοθηκών.

Καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας τα ερωτήματα αυτά θα γίνει μία προσπάθεια να απαντηθούν, ούτως ώστε να δοθεί μία ολοκληρωμένη εικόνα γύρω από τους τρόπους που ακολουθήθηκαν για να φτιαχτεί η συγκεκριμένη ψηφιακή συλλογή.

1.4 Συνοπτική Περιγραφή Αντικειμένου

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η αναλυτική περιγραφή της δημιουργίας μίας Ψηφιακής Βιβλιοθήκης ιστορικού και πολιτιστικού περιεχομένου του Δήμου Σαρωνικού, που περιλαμβάνει τόσο το θεωρητικό όσο και το τεχνικό στήσιμο αυτής της υπηρεσίας. Η ψηφιακή συλλογή που θα δημιουργηθεί θα περιλαμβάνει βιβλία, φωτογραφίες, βίντεο, χειρόγραφα, πληροφορίες, που όλα αυτά μαζί θα συνδέονται με πρόσωπα της περιοχής, οργανισμούς, τοπωνύμια κ.ά. Η συλλογή θα περιέχει ψηφιοποιημένα βιβλία, ψηφιοποιημένα χειρόγραφα, ψηφιακές φωτογραφίες που θα αποκτηθούν με τη μέθοδο του πληθοπορισμού, ψηφιακά τεκμήρια που είναι ήδη δημοσιευμένα στο διαδίκτυο, πληροφορίες γύρω από πρόσωπα, τόπους, οργανισμούς, φορείς δημόσιους και ιδιωτικούς, χρονολογίες και άλλα στοιχεία, ενώ όλα αυτά θα διασυνδέονται μεταξύ τους και ουσιαστικά θα δημιουργούν μία συλλογή πληροφοριών και τεκμηρίων που θα σχετίζονται με την ιστορία και τον πολιτισμό του Δήμου Σαρωνικού. Ένα σημαντικό μέρος των ψηφιακών τεκμηρίων (κυρίως φωτογραφίες και πληροφορίες γύρω από αυτές) θα συλλεχθεί μέσω πληθοπορισμού και άρα θα εξεταστεί το κατά πόσο αυτός ο τρόπος και η συνεισφορά υλικού από το «κοινό» μπορεί να συμβάλλει στον εμπλουτισμό πολιτιστικού αποθέματος σε μία τοπική κοινωνία.

Μέσα από την ψηφιακή πλατφόρμα στην οποία θα δημιουργηθεί η ψηφιακή βιβλιοθήκη ο χρήστης θα έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στα ξεχωριστά τεκμήρια της συλλογής, θα μπορεί να κάνει γενική ή σύνθετη αναζήτηση, θα έχει τη δυνατότητα να περιορίζει τα αποτελέσματα ανάλογα με τα φίλτρα που θέλει να χρησιμοποιήσει (π.χ. δημιουργό, χρονολογική κάλυψη, τύπο τεκμηρίου κ.ά.), ενώ θα αναδειχτεί η διασύνδεση των δεδομένων με εξωτερικούς συνδέσμους και ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Η σύνδεση και σύνθεση της πληροφορίας και τα μεταδεδομένα που θα παραχθούν ουσιαστικά θα προσδίδουν σφαιρικά

πληροφορίες και στοιχεία γύρω από τα ψηφιακά τεκμήρια, ούτως ώστε να παράγεται νέα πληροφορία και νέα γνώση με βάση αυτά. Έτσι ο ερευνητής παρατηρώντας για παράδειγμα μία ψηφιακή φωτογραφία θα μπορεί να αντλήσει στοιχεία και πληροφορίες μπαίνοντας σε νέους συνδέσμους για τον δημιουργό ή κάτοχο της φωτογραφίας, πρόσωπα ή τοπωνύμια που παρουσιάζονται στη φωτογραφία, έντυπο ή ψηφιακό υλικό το οποίο μπορεί να σχετίζεται με αυτή.

Η πρωτοτυπία της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής και άρα της διπλωματικής διατριβής έγκειται στο γεγονός ότι όλο αυτό το υλικό που θα απαρτίζεται είτε από υπάρχον υλικό και τεκμήρια της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων, είτε από άρθρα και κείμενα τα οποία βρίσκονται διάσπαρτα στο διαδίκτυο αλλά παράλληλα ανήκουν σε αξιόπιστες πηγές, είτε αποτελεί μέρος οικογενειακών αρχείων και τεκμηρίων πολιτών που θα δοθεί πρόσβαση σε αυτά μέσω του πληθοπορισμού, θα αποτελέσει μία παρακαταθήκη που θα ενισχύσει την ιστορική μνήμη και θα δώσει έναυσμα στην τοπική κοινωνία να διευρύνει και να εμπλουτίσει το πολιτιστικό απόθεμα του τόπου της. Επιπλέον ο τρόπος που οργανώνονται τα διαφορετικά ψηφιακά τεκμήρια, που περιγράφονται με την παραγωγή μεταδεδομένων και γίνονται προσβάσιμα και αναζητήσιμα, αλλά διασυνδέονται τόσο μεταξύ τους όσο και με εξωτερικούς συνδέσμους, αποτελούν ένα σημαντικό δείγμα και παράλληλα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της σύγχρονης επιστημονικής τεκμηρίωσης του υλικού, καθιστώντας την όλη προσπάθεια καίριας σημασίας για αντίστοιχες συνεργασίες μεταξύ ειδικοτήτων και φορέων προς ενίσχυση των ήδη υπάρχουσών δομών στην επιστήμη της πληροφόρησης, βιβλιοθήκες, αρχεία, πολιτιστικούς φορείς.

1.5 Προσδιορισμός θεματικής κατηγορίας

Η παρούσα διπλωματική διατριβή αποτελεί μελέτη περίπτωσης, καθώς διερευνήθηκε στην περίπτωση του Δήμου Σαρωνικού η ανάγκη και οι τρόποι ανάδειξης της ιστορικής μνήμης μέσα από την δημιουργία μίας Ψηφιακής Βιβλιοθήκης. Σημαντικό στοιχείο της διερεύνησης αυτής υπήρξε το γεγονός ότι η υποβάλλουσα την εργασία είναι δημότης, εργαζόμενη και κάτοικος της περιοχής, οπότε ο τρόπος προσέγγισης του κοινού, αλλά και η πρότερη γνώση των

υφιστάμενων δομών και δράσεων στην περιοχή, ήταν σημαντική και έπαιξε καθοριστικό ρόλο. Παράλληλα η εργασία τούτη εμπεριέχει και στρατηγικό σχεδιασμό προκειμένου να φτιαχτεί από την αρχή μία ουσιαστικά νέα υπηρεσία με όλα τα στάδια που μπορεί να περιέχει ένα τέτοιο έργο. Ο σχεδιασμός μιας Ψηφιακής Βιβλιοθήκης με υλικό το οποίο δεν είναι στο σύνολό του συγκεντρωμένο, αλλά πρέπει να εμπλουτιστεί, προϋποθέτει διερεύνηση και σχεδιασμό βημάτων, τόσο ως προς τη συλλογή του υλικού, την οργάνωσή του, την ανάδειξή του μέσα από το κατάλληλο λογισμικό, όσο και στην ίδια την προσέγγιση του κοινού το οποίο καλείται να συνεισφέρει. Τα στάδια δημιουργίας αυτής της ψηφιακής συλλογής δεν περιλαμβάνουν μόνο τον τρόπο διερεύνησης του υλικού και τον τρόπο τεκμηρίωσης του ώστε να μπορεί να είναι οργανωμένο και αναζητήσιμο στο διαδίκτυο, αλλά συμπεριλαμβάνει και στάδια διερεύνησης του κοινού και προϋπάρχουσων δραστηριοτήτων στην τοπική κοινωνία γύρω από την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας καθώς και προσπάθειας προσέγγισης και συνεργασίας.

1.6 Συνοπτική δομή της εργασίας

Η εργασία ξεκινάει με την εισαγωγή στο θέμα της ανάδειξης της ιστορικής μνήμης μέσα από τη δημιουργία μίας ψηφιακής συλλογής τεκμηρίων η οποία εμπλουτίστηκε και μέσω υπηρεσιών πληθοπορισμού.

Αρχικά και στην προσπάθεια να προσδιοριστεί το ίδιο το αντικείμενο της εργασίας, γίνεται αναφορά στον ορισμό της ψηφιακής βιβλιοθήκης και κατόπιν μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφέρονται οι ορισμοί των Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών και η αλλαγή που έχει υπάρξει στο χώρο των Ανθρωπιστικών Επιστημών λόγω της τεχνολογίας, καθώς επίσης και στη μέθοδο του πληθοπορισμού.

Στη συνέχεια παρατίθενται αντίστοιχες εργασίες πληθοπορισμού από μικρούς και μεγάλους οργανισμούς σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο, ενώ καταγράφονται γενικές τάσεις και βασικά συμπεράσματα. Κατόπιν αναφέρονται οι τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις στις Βιβλιοθήκες και κυρίως στον τομέα της καταλογογράφησης και της περιγραφής των ηλεκτρονικών πόρων, στην έννοια του σημασιολογικού ιστού και των διασυνδεδεμένων δεδομένων, σημαντικά στοιχεία

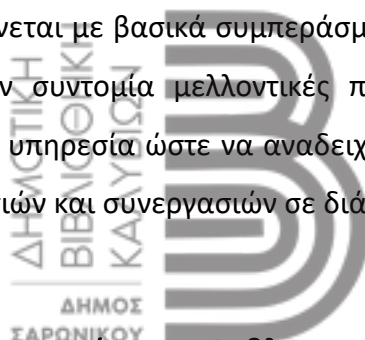

για να γίνει κατανοητός ο λόγος επιλογής της συγκεκριμένης πλατφόρμας με την οποία δημιουργήθηκε η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη.

Συνάμα γίνεται ανάλυση των μεθοδολογικών προσεγγίσεων με αναφορά στον πληθοπορισμό και στη μελέτη περίπτωσης, αυτής της τοπικής κοινωνίας του Δήμου Σαρωνικού, αλλά και στα επιμέρους στάδια σχεδιασμού της ίδιας της υπηρεσίας της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης.

Στην συνέχεια όλων αυτών θα γίνει αναλυτική περιγραφή της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης με πλήρη περιγραφή της συγκεκριμένης ψηφιακής πλατφόρμας, των επιμέρους στοιχείων της, από τα στάδια ανάπτυξης και εισαγωγής περιεχομένου μέχρι τον τρόπο οργάνωσης και διασύνδεσης των εγγραφών και την τελική αναζήτηση του χρήστη. Με τη βοήθεια εικόνων θα γίνει μία ουσιαστική προσπάθεια αναπαράστασης της δομής και της διασύνδεσης της πληροφορίας και ο τρόπος που λειτουργεί η συγκεκριμένη πλατφόρμα.

Η εργασία τέλος ολοκληρώνεται με βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν καθώς επίσης θα αναφερθούν εν συντομία μελλοντικές προτάσεις που μπορούν να προκύψουν από μία τέτοια υπηρεσία ώστε να αναδειχτεί και να μπορέσει να γίνει διάυλος μελλοντικών εργασιών και συνεργασιών σε διάφορους τομείς.

2. Προσδιορισμός Αντικειμένου – Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1 Ορισμός της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης

Με τον όρο ψηφιακές βιβλιοθήκες εστιάζουμε σε ψηφιακές συλλογές τεκμηρίων προσβάσιμες από το διαδίκτυο. Η DLF (Digital Library Federation, 1998) δίνει τον ακόλουθο ορισμό. «Οι ψηφιακές βιβλιοθήκες είναι οργανισμοί που παρέχουν πόρους - συμπεριλαμβανομένου του εξειδικευμένου προσωπικού - με σκοπό την επιλογή, δόμηση, προσφορά νοητικής πρόσβασης, ερμηνείας, διανομής, διατήρησης της ακεραιότητας και συντήρησης στον χρόνο συλλογών ψηφιακών έργων, προκειμένου αυτά να τύχουν άμεσης και οικονομικής διάθεσης για χρήση από μία συγκεκριμένη κοινότητα ή σύνολο κοινωνιών», ενώ σύμφωνα με την Κυριάκη-Μάνεση (2015, σ.10) «στόχος των ψηφιακών βιβλιοθηκών είναι να αποδίδουν πληροφοριακές υπηρεσίες και υπηρεσίες βιβλιοθήκης αντλώντας από

τις ψηφιακές τους συλλογές και υλοποιώντας όσο το δυνατό περισσότερες από τις υπηρεσίες τους σε ψηφιακό περιβάλλον. Ειδικά σε ότι αφορά τα θέματα των λειτουργιών, οι ψηφιακές βιβλιοθήκες υλοποιούν τις προσκτήσεις, την αποθήκευση, τη διατήρηση, την ανάκτηση, την πρόσβαση και την απόδοση του υλικού τους σε ψηφιακό περιβάλλον».

Οι ψηφιακές βιβλιοθήκες με την εξέλιξη της τεχνολογίας είναι αναπόσπαστο κομμάτι για πολλούς οργανισμούς πολιτιστικού περιεχομένου που επιδιώκουν να κάνουν τις συλλογές τους ακόμα πιο γνωστές μέσω του διαδικτύου σε ακόμα περισσότερους χρήστες και επισκέπτες. «Η τεχνολογία του 21^{ου} αιώνα, οδήγησε την ψηφιακή βιβλιοθήκη στο να αποτελεί πλέον όχι μόνο μια συλλογή μεταδεδομένων και τοποθεσιών των τεκμηρίων, αλλά τις περισσότερες φορές να περιλαμβάνει πρόσβαση απευθείας στα τεκμήρια. Είναι δε κάτι πολύ περισσότερο: είναι η επέκταση και ο συγκερασμός των συστημάτων ανάκτησης διαφόρων πληροφοριακών οργανισμών, όχι απαραίτητα μόνο βιβλιοθηκών αλλά και αρχείων, μουσείων και κέντρων πληροφόρησης» (Κυριάκη-Μάνεση 2015, σ.10).

Σκοπός πολλών βιβλιοθηκών που ψηφιοποιούν και δημιουργούν ψηφιακές συλλογές είναι να ενισχύσουν και να προβάλουν τις ήδη υπάρχουσες συμβατικές συλλογές τους. Η IFLA (2014, σ.4) υπογραμμίζει ότι «οι βιβλιοθήκες έχουν την ευθύνη να παρέχουν παγκόσμια πρόσβαση στις ψηφιακές τους συλλογές: το κοινό το απαιτεί και οι μελετητές το περιμένουν. Το διαδίκτυο έχει σπάσει τα παραδοσιακά εμπόδια στην πρόσβαση που προκαλούνται από τη γεωγραφική απόσταση, τις οικονομικές συνθήκες, τα πολιτικά όρια και τις πολιτιστικές ευαισθησίες» ενώ ένας τρόπος για να διατηρηθεί σπάνιο υλικό στο χρόνο ή ακόμα και να δοθεί πρόσβαση σε αυτό που κάτω από άλλες συνθήκες δεν θα ήταν εφικτό λόγω της παλαιότητας του είναι η ψηφιοποίηση του.

2.2 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση στην οποία θα αναφερθεί η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Αφορά αρχικά στην αλλαγή που έχει προέλθει στο χώρο των ανθρωπιστικών επιστημών με την έλευση της τεχνολογίας και τη διαχείριση της ιστορίας και του παρελθόντος μέσω των νέων τεχνολογιών και της ολοένα

μεγαλύτερης ανάπτυξή τους. Κατόπιν θα εξεταστεί μέσα από την υπάρχουσα βιβλιογραφία η μέθοδος και οι υπηρεσίες πληθοπορισμού που χρησιμοποιούνται από διάφορους οργανισμούς και κυρίως βιβλιοθήκες.

Το πρώτο μέρος στηρίζεται σε μελέτες που γίνονται από ερευνητές των ανθρωπιστικών επιστημών, καθώς τις τελευταίες δεκαετίες έχει αλλάξει καταφανώς ο τρόπος που διοχετεύεται στο κοινό η πληροφορία και η γνώση γύρω από τον κλάδο της Ιστορίας. Αν ρίξουμε μια ματιά στον τρόπο που εργάζονται ερευνητές και επιστήμονες που ασχολούνται με το πεδίο της Ιστορίας, συμπεραίνει κανείς ότι οι νέες τεχνολογίες, η ολοένα και μεγαλύτερη εμφάνιση των τεχνολογικών εργαλείων στη ζωή μας (φορητοί Η/Υ, έξυπνα κινητά τηλέφωνα, γρήγορη ταχύτητα πρόσβασης στο διαδίκτυο κ.ά.), φέρνουν σε επαφή μεγάλη μερίδα ανθρώπων με επιστημονικά πεδία και κυρίως αυτά των ανθρωπιστικών επιστημών, που ίσως κάποτε να μην ήταν ποτέ πεδίο ενδιαφέροντος. Η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών κλάδων αλλά και η αυξανόμενη παροχή δεδομένων που ανήκουν στο κλάδο των ανθρωπιστικών επιστημών αλλά και της ιστορίας ειδικότερα, έχουν καταστήσει σαφές ότι από τη μία μεριά υπάρχει πληθώρα δεδομένων πρωτογενών ή μη στο διαδίκτυο και από την άλλη μεριά τα εργαλεία (υπολογιστικά προγράμματα, πλατφόρμες, εφαρμογές) και ο τρόπος που γίνεται η επεξεργασία τους και η ανάλυσή τους, δημιουργεί νέα γνώση και νέα δεδομένα, κατάλληλα για πολλά επιστημονικά πεδία. Και σαφώς η πρόσβαση στα δεδομένα αυτά δεν είναι μονάχα για τους ακαδημαϊκούς ή τους «ειδικούς», αλλά και για ένα πλήθος ανθρώπων που ενδιαφέρεται είτε να παρέχει ή να προσφέρει περιεχόμενο, αλλά και να πάρει μέρος στην επεξεργασία, την ανάλυση αλλά και γενικότερα στη συμμετοχή και στη διοχέτευση πληροφοριών στο διαδίκτυο.

Σύμφωνα με τη Βαλατσού (2014, σ.4) «Η ιστορία πια δεν ασκείται μόνο και αποκλειστικά στο πανεπιστήμιο και σε άλλα θεσμικά ακαδημαϊκά περιβάλλοντα, αλλά πραγματώνεται καθημερινά από το κοινό, από τον καθένα μας, στο διαδίκτυο. Αυτή η αλλαγή κλονίζει συθέμελα την επιστήμη της ιστορίας καθώς αποτελεί πρόκληση για βασικές έννοιες, όπως είναι λόγου χάρη η αυθεντία και η μοναδικότητα του επαγγελματία ιστορικού, για εννοιολογικά εργαλεία και κομβικές μεθόδους της, για την ίδια την οντολογία του επιστημονικού πεδίου. Η εμφάνιση και η διάδοση των νέων ψηφιακών εργαλείων και μεθόδων, αλλά και η

διαμόρφωση μιας διαφορετικής από την κατεστημένη ακαδημαϊκής αντίληψης για το τι είναι ιστορία και για τον τρόπο με τον οποίο πραγματώνεται στο περιβάλλον του διαδικτύου και, γενικότερα, μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών δικτύου, πυροδοτούν συζητήσεις για την ανασηματοδότηση της ιστορίας στο ευρύ κοινό, για τη μετατροπή της σε εμπειρία και σε δημόσιο αγαθό που ανήκει σε όλους». Ο Zaagsma (2013, σ.17) υποστηρίζει πως «η μεγαλύτερη αλλαγή των τελευταίων δεκαετιών είναι η αυξημένη διαθεσιμότητα ψηφιακών πόρων στο Διαδίκτυο, σε συνδυασμό με νέα και όλο και περισσότερο διαδικτυακά εργαλεία και μεθόδους επεξεργασίας και ανάλυσης αυτών, ενώ ο απεριόριστος αριθμός των δεδομένων, επηρεάζει κάθε ιστορικό. Η τεχνολογία έχει γίνει πανταχού παρούσα και πολύ πιο διαδεδομένη από ότι πριν από δέκα ή δεκαπέντε χρόνια, και άρα το Διαδίκτυο έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στο έργο του ιστορικού με περισσότερη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών, είτε πρόκειται για ακαδημαϊκά κείμενα είτε για πρωτογενείς πηγές που μπορεί κανείς να τις βρει διαδικτυακά και στον υπολογιστή».

Η σύνδεση της ιστορίας με το κοινό φανερώνει μια αυξανόμενη τάση των ανθρώπων να διοχετεύουν στο διαδίκτυο πλήθος πληροφοριών, από επεξεργασμένες φωτογραφίες του παρελθόντος (οικογενειακές, μνημείων, δημόσιων δραστηριοτήτων, πολιτιστικών δρώμενων κ.ά.) μέχρι αρχεία, έγγραφα, επιστολές και κάθε είδους τεκμήρια, τα οποία όλα μαζί συνθέτουν και παρέχουν πολυποίκλη πληροφορία, η οποία έγκειται πολλές φορές στη μνήμη του παρελθόντος. Και θα μπορούσε με αυτόν τον τρόπο να αναχθούν στην ιστορία, στη συλλογική ιστορική μνήμη και βέβαια να γίνουν αντικείμενο μελέτης.

Όπως αναφέρουν οι Τζεδόπουλος, Λαμπαδά και Φέρλα (2014, σ.345) «Σ' αυτό το τοπίο η ιστορία είναι συνεχώς παρούσα και απύσχα. Από τη μια τρυπώνει με κάθε τρόπο στα λόγια και στις συμβολικές προβολές των ανθρώπων, στον τρόπο με τον οποίο συγκροτούν και υπερασπίζονται την ταυτότητά τους ως μέλη ενός έθνους, ενός τόπου, μιας ηλικιακής ομάδας, μιας ιδεολογικής παράταξης ή μιας κοινωνικής τάξης. Από την άλλη αποδομείται στα εξων συνετέθη, γίνεται ένα σύμφυρμα από κοινούς τόπους, μυθολογίες κι ατεκμηρίωτους ισχυρισμούς. Ο παγκόσμιος ιστός προωθεί τη δικτύωση, την ανταλλαγή, τη δημιουργικότητα και την συγκρότηση κοινοτήτων, αλλά την ίδια στιγμή διευκολύνει την υβριδική αναπαραγωγή των

επιμέρους στοιχείων σε νέους συνδυασμούς και την απώλεια του πλαισίου αναφοράς τους. Από τη μια, λοιπόν, η διανοητική συνθήκη της ιστορίας, δηλαδή η λειτουργική συνέχεια του χρόνου και του χώρου ως του πεδίου, όπου εγγράφονται οι ανθρώπινες κοινωνίες, διαλύεται σε θρύψαλα πληροφορίας. Από την άλλη, η έκθεση του ατόμου στον παγκοσμιοποιημένο χώρο του διαδικτύου ενεργοποιεί μηχανισμούς δόμησης ταυτότητας, οι οποίοι αξιοποιούν τη νοηματοδοτική λειτουργία της ιστορίας. Θα λέγαμε πως, την ίδια στιγμή που η εσωτερική λογική της ιστορίας καταρρέει, το συμβολικό της βάρος αυξάνεται».

Κατ' αυτόν τον τρόπο εμφανίζονται νέες έννοιες και νέοι όροι για την Ιστορία και τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες και έτσι συζητάμε πλέον για Ψηφιακή Ιστορία (Digital History) και για Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Digital Humanities).

2.2.1 Ψηφιακή Ιστορία - Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Ο Zaagsma (2013, σ.15) δηλώνει πως «Οι κοινοί παρονομαστές αυτών των ορισμών είναι ξεκάθαροι: όσον αφορά στην ιστορική έρευνα, η «ψηφιακή ιστορία» αναφέρεται στη φύση των υλικών πάνω στα οποία βασίζουμε την έρευνά μας, όπως επίσης και στα εργαλεία που χρησιμοποιούμε για την ανάλυσή τους έτσι ώστε να φτάσουμε στους στόχους μας. Αυτό ίσως να υποδεικνύει ότι η μόνη διαφορά με την «αναλογική» ιστορική έρευνα βρίσκεται στη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα υλικών (δεδομένων) και τις τεχνολογίες που επιλέγουμε να εφαρμόσουμε σε αυτά. Παρ' όλα αυτά, το να περιορίζουμε το ζήτημα σε όρους δεδομένων και εργαλείων ή ποσοτήτων και τεχνολογιών, τείνει να συγκαλύπτει τις πλέον θεμελιώδεις πλευρές της αλλαγής που προκαλούν στην ιστορική πρακτική/(ές)». Οι Seefeldt και Thomas (2009, σ.2) υποστηρίζουν ότι «η ψηφιακή ιστορία θα μπορούσε να γίνει κατανοητή ευρέως ως μια προσέγγιση να εξετάζεται και να παρουσιάζεται το παρελθόν που επενεργεί με τις νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας του υπολογιστή, το διαδίκτυο και τα λογισμικά προγράμματα. Σε ένα επίπεδο, η ψηφιακή ιστορία είναι ένα ανοιχτό πεδίο ακαδημαϊκής παραγωγής και επικοινωνίας, που περιλαμβάνει την ανάπτυξη νέων μαθημάτων και επιστημονικών προσπαθειών συλλογής δεδομένων. Σε ένα άλλο επίπεδο, η ψηφιακή ιστορία είναι μια μεθοδολογική προσέγγιση πλαισιωμένη από την υπερκείμενη δύναμη αυτών των τεχνολογιών να

προσδιορίζει, να καθορίζει, να διερευνά και να σχολιάζει τις ανθρώπινες ιστορικές μνήμες [...] ενώ οι επιστήμονες πλέον έχουν πρόσβαση σε μια άνευ προηγουμένου κλίμακα καταγραφών του παρελθόντος μέσω αυτών των σημαντικών πρωτοβουλιών: εκατομμύρια σελίδες εφημερίδων, κυβερνητικά έγγραφα και επιστολές και ημερολόγια που μπορούν να αναζητηθούν, να ευρετηριαστούν και να ανακτηθούν αμέσως». Επίσης οι ίδιοι αναφέρουν πως «οι βιβλιοθήκες ήδη δημιουργούν τις υποδομές εκείνες που συλλέγουν, διαχειρίζονται, εξερευνούν και επηρεάζουν αυτές τις πηγές και υποστηρίζουν και διατηρούν τους διαφορετικούς τύπους του νέου μοντέλου επιστημονικής σκέψης που μπορεί να προκύψουν από αυτές τις υποδομές». Συνεπικουρούμενα σε όλα αυτά, οι (Cohen και Rosenzweig 2005) υποστηρίζουν ότι υπάρχουν 7 χαρακτηριστικά των ψηφιακών μέσων και δικτύων όπου για τους ιστορικούς ειδικά τους επιτρέπει να κάνουν καλύτερα τα πράγματα. Αυτά λοιπόν είναι: 1) Η δυνατότητα αποθήκευσης μεγάλου όγκου δεδομένων αφού επιτρέπει ένα τεράστιο αριθμό δεδομένων να αποθηκευθεί σε μικρό χώρο. 2) Προσβασιμότητα, ακόμα και για εκείνο τον κόσμο που σπάνια παλιότερα θα προσέγγιζε ντοκουμέντα που αφορούν το παρελθόν. Και βέβαια πρόσβαση των ιστορικών πιο εύκολα ακόμα και με το ίδιο το κοινό που θα ήθελαν να προσεγγίσουν. 3) Ευελιξία, όπου επιτρέπει την μετατροπή των ψηφίων σε κείμενο, εικόνες, στατικές ή κινούμενες, ήχους. 4) Ποικιλομορφία, η οποία μεταβάλλει τους όρους και τις συνθήκες παραγωγής της ιστορίας. 5) Δυνατότητα χειρισμού, όπου παλαιότερα δεν θα ήταν δυνατή, δίνοντας για παράδειγμα τη δυνατότητα να ανακαλύπτονται δεδομένα με τη βοήθεια των ηλεκτρονικών εργαλείων που παλαιότερα θα ήταν αδύνατον. 6) Διαδραστικότητα, όπου δίνει τη δυνατότητα στο να διευρύνεται ο διάλογος μεταξύ των ιστορικών. Μεταξύ των επαγγελματιών, των δασκάλων με των μαθητών, των ακαδημαϊκών με το κοινό τους, μεταξύ των φοιτητών αλλά και του κόσμου που ανασκαλεύει το παρελθόν. 7) Υπερκειμενικότητα (Hypertextuality), η ευκολία μετακίνησης ανάμεσα σε κείμενα και δεδομένα με ακανόνιστους και πολλαπλούς τρόπους. Οι Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες σύμφωνα με τον Presner (2010, σ.3) «εξερευνούν ένα σύμπαν στο οποίο το έντυπο δεν είναι πλέον το αποκλειστικό ή κανονιστικό μέσο απ' όπου παράγεται ή/ και διαχέεται η γνώση. Αντ' αυτού, το έντυπο βρίσκεται πια μέσα στις νέες τεχνολογίες πολυμέσων, πλάι σε άλλα ψηφιακά εργαλεία, τεχνικές

και μέσα που έχουν βαθιά μεταβάλλει την παραγωγή και διάδοση της γνώσης στις Τέχνες, τις Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες». Ο Κωνσταντόπουλος (2019) υποστηρίζει πως «ο όρος Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες δηλώνει το πεδίο συνάντησης των Ανθρωπιστικών Επιστημών με τις Επιστήμες της Πληροφορίας. Πρώτα απ' όλα αφορά στην ενσωμάτωση ψηφιακών μεθόδων στις πρακτικές εργασίας και στη διδασκαλία των ανθρωπιστικών επιστημών». Τέλος ο Τζεδόπουλος (2016) αναφέρει «ας σημειωθεί εδώ πως σε ένα τέτοιο συγκροτημένο πλαίσιο [αυτό των προγραμμάτων δημόσιας ψηφιακής ιστορίας που ακολουθούν τη λογική του πληθοπορισμού (crowdsourcing) και της κατάθεσης μαρτυριών στη συγκρότηση του υλικού] η απώλεια του συγκεκριμένου, που πάντα ελλοχεύει στη συλλογή μεμονωμένων μνημονικών στοιχείων, αντισταθμίζεται από τη συγκέντρωση μεγάλου όγκου υλικού, τη διασύνδεση μεταξύ των μερών του και τη σημασιολογική του δόμηση με μεταδεδομένα, όπως και από τη συγκρότηση των «καταθετών» σε συνειδητούς συνδημιουργούς που επανενεργοποιούν τη μνήμη για έναν κοινό σκοπό».

2.2.2 Πληθοπορισμός

Το δεύτερο μέρος της βιβλιογραφικής επισκόπησης που αφορά τη μέθοδο του πληθοπορισμού, χωρίζεται σε ενότητες προκειμένου να είναι πιο σαφή τα δεδομένα. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφονται οι ορισμοί που έχουν δοθεί κατά καιρούς μέσα από τη βιβλιογραφία και την έρευνα που έχει ασχοληθεί με τις υπηρεσίες πληθοπορισμού, οι διάφοροι τύποι, τα κίνητρα συμμετοχής σε πληθοποριστικά μοντέλα, πλεονεκτήματα και οφέλη, όπως και μειονεκτήματα που έχουν παρατηρηθεί, ενώ καταλήγει σε συμπεράσματα.

Όπως αναφέρει η Ridge (2013, σ.1) «για τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες και τα αρχεία που έχουν σημαντικούς σωρούς ψηφιοποιημένου, μη – καταχωρημένου και ανεξερεύνητου υλικού, ο πληθοπορισμός είναι ένας χρήσιμος τρόπος για να προσκαλέσεις το κοινό να βοηθήσει με απαιτητικά καθήκοντα προκειμένου να δημιουργηθεί ή να βελτιωθεί το περιεχόμενο των συλλογών». Όπως υποστηρίζει και ο Trevor (2013, σ.1), «οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τα μουσεία έχουν μεγάλη

ιστορία στη συνεργασία με μέλη του κοινού. Ήδη θεωρείται αρκετά ενδιαφέρον στο να διευρύνουν αυτή τη σχέση, προσκαλώντας μέλη του κοινού, συχνά αποκαλούμενο «the crowd», για να προσθέτουν ετικέτες, να ταξινομήσουν, περιγράψουν, οργανώνουν και γενικά να δίνουν αξία στο περιεχόμενο ψηφιακών συλλογών πολιτιστικής κληρονομιάς».

Ο (Howe 2006) χρησιμοποιεί πρώτος τον όρο πληθοπορισμό σε άρθρο του στο περιοδικό Wired, όπου συνδυάζει τις λέξεις «crowd» που σημαίνει πλήθος και «outsourcing» που αναφέρεται σε εργασία εξωτερικής ανάθεσης. Ο πληθοπορισμός σύμφωνα με την Kowalska (2012) «δεν πρέπει να συγχέεται με άλλες κοινωνικές δράσεις που μπορεί να δημιουργούνται μέσω διαδικτύου για ανταλλαγή γνώσεων ή να θεωρείται συνώνυμο της ανοιχτής πρόσβασης. Παρ' όλο που σχετίζεται με τις αρχές της, θεωρείται πρωτοπόρα διαχείριση, συνδυάζοντας τη δημιουργικότητα με τις παραδοσιακές στρατηγικές διαχείρισης, οι οποίες στηρίζονται στη χρήση της συλλογικής νοημοσύνης των χρηστών του διαδικτύου για έναν συγκεκριμένο σκοπό». Από την άλλη, οι (Carletti, McAuley, Price, Giannachi και Benford 2013) αναφέρουν ότι οι έννοιες «συμμετοχή κοινού» και «πληθοπορισμός» στον τομέα του πολιτισμού μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να συμπίπτουν. Πολλοί ακόμη ορισμοί έχουν δοθεί για να διασαφηνιστεί ο όρος, πιο περιεκτικό και πληρέστερο ορισμό έδωσαν έπειτα από μακρά έρευνα της βιβλιογραφίας οι Estelles-Arolas και Ladron-de-Guevara (2012, σ.11) όπου αναφέρουν: «ο πληθοπορισμός είναι ένα είδος συμμετοχικής, διαδικτυακής δραστηριότητας στην οποία ένα άτομο, ένας οργανισμός ή μια εταιρία με αρκετά μέσα, προτείνει σε μια ομάδα ατόμων με διαφορετικές γνώσεις, ετερογένεια και αριθμό, μέσω ευέλικτης ανοικτής πρόσκλησης, την εθελοντική ανάληψη μιας αποστολής. Για την διεκπεραίωση του έργου, με την πολυπλοκότητα και τις δυσκολίες που μπορεί να έχει, οι εθελοντές συμβάλουν με χρήματα, γνώση και/ ή εμπειρία και πάντα συνεπάγεται αμοιβαίο όφελος. Οι εθελοντές θα λάβουν την ικανοποίηση ένας δεδομένου είδους ανάγκης, είτε πρόκειται για οικονομική, κοινωνική αναγνώριση, αυτοεκτίμηση, είτε για την ανάπτυξη ατομικών δεξιοτήτων, ενώ το όφελος είναι το υλικό που συνεισέφεραν οι εθελοντές στις δράσεις που ανέλαβαν».

2.2.2.1 Τύποι

Σύμφωνα με τους (Oomen και Arogo 2011) υπάρχουν οι εξής τύποι πληθοπορισμού:

- 1) Εργασίες μεταγραφής και διόρθωσης, όπου προσκαλείται κόσμος για διόρθωση και/ ή μεταγραφή υλικού προερχόμενο από διαδικασία ψηφιοποίησης,
- 2) Κατανόησης, όπου προστίθεται γνώση στα αντικείμενα,
- 3) Συμπλήρωσης συλλογής, όπου προσκαλείται κόσμος για την συμπλήρωση αντικειμένων μιας ψηφιακής συλλογής,
- 4) Κατηγοριοποίησης/ ταξινόμησης, για συγκέντρωση περιγραφικών μεταδεδομένων που σχετίζονται με αντικείμενα συλλογής, με παράδειγμα τις κοινωνικές ετικέτες,
- 5) Συν-επιμέλειας, όπου γίνεται χρήση εμπειρογνωμοσύνης μη επαγγελματιών επιμελητών για την επιμέλεια εκθεμάτων και
- 6) Συλλογής χρημάτων, όπου γίνεται συλλογική συνεργασία ανθρώπων, προκειμένου να συγκεντρωθούν χρήματα και άλλοι πόροι για να υποστηριχθεί μια προσπάθεια που ξεκίνησε από άλλους. Οι (Zakaria και Abdullah 2018) αναφέρουν τους εξής τύπους:

- 1) Μικρο-καθήκοντα (Microtasks), όπου είναι για απλές διεργασίες, όπως ετικέτες, μετάφραση ή δημιουργία περιεχομένου,
- 2) Μακρο-καθήκοντα (Macrotasks), όπου το κοινό οφείλει να διαθέτει συγκεκριμένες ικανότητες και είναι για πιο πολύπλοκα σχέδια,
- 3) Αυτό-οργανωμένο πλήθος (Self-organised crowd), όπου εδώ το ίδιο το πλήθος είναι υπεύθυνο να οργανώσει τις εργασίες και όχι ο υπάλληλος – εργαζόμενος ένας οργανισμού. Ο οργανισμός εδώ θέτει απλώς τον στόχο,
- 4) Σοφία του πλήθους (Crowd wisdom), όπου χρησιμοποιείται η συλλογική νοημοσύνη του πλήθους για να λυθεί ένα ζήτημα και
- 5) Συλλογής χρημάτων (Crowdfunding). Τέλος οι (Carletti, McAuley, Price, Giannachi και Benford 2013) διαχωρίζουν τον πληθοπορισμό σε δύο είδη: 1) σε σχέδια πληθοπορισμού για υπάρχουσες συλλογές όπου θα συμβάλλουν με εμπλουτισμό ή αναδιαμόρφωση και ανάπτυξη και 2) σε σχέδια πληθοπορισμού όπου το κοινό καλείται από την αρχή να δημιουργήσει ή να συνεισφέρει υλικό.

2.2.2.2 Κίνητρα συμμετοχής σε πληθοποριστικά μοντέλα

Σύμφωνα με τον Trevor (2013, σ.7), «υπάρχουν πολλοί λόγοι που εξηγούν γιατί βάζουμε συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς στο διαδίκτυο. Ο πιο σημαντικός είναι για να κάνουμε την ιστορία πιο προσβάσιμη, έτσι ώστε να προσκαλέσουμε

φοιτητές, ερευνητές, δασκάλους και γενικά το κοινό να εξερευνήσει και να συνδεθεί με το παρελθόν. Έτσι, σε γενικές γραμμές, τα προγράμματα πληθοπορισμού μπορούν να περιγραφούν και ως μέσα (τρόποι), σύμφωνα με τα οποία μπορούμε να λάβουμε καλύτερα δεδομένα προκειμένου να αξιοποιήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα τη χρήση και επανάχρηση που θέλουμε από τις συλλογές μας». Ο McKinley (2012, σ.8) υποστηρίζει ότι «κάνοντας από νωρίς επαφή με ειδικά γκρουπς (που να είναι συναφή με αυτά που θέλουμε να δουλέψουμε) και κατανοώντας για ποιο λόγο θέλουν να συμμετέχουν, διευκολύνουμε να αναπτύξουν κατάλληλα κίνητρα και να επικοινωνήσουν τις ανάγκες τους». Ο Zarndt (2012, σ.9) αναφέρει ότι κατά τη γνώμη του τα πιο σημαντικά κίνητρα είναι ότι «ο πληθοπορισμός είναι απλός και διασκεδαστικός, δίνει την αίσθηση ότι ανήκεις σε μια κοινότητα και δίνει όφελος στην ευρύτερη κοινότητα», ενώ η (Holley 2011) θεωρεί σημαντικό κίνητρο τον ίδιο τον σκοπό που κινητοποιεί τους εθελοντές.

2.2.2.3 Πλεονεκτήματα – Οφέλη

Η (Holley 2011) επισημαίνει ότι ο πληθοπορισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για συλλογή, περιγραφή, οργάνωση, παράδοση και διατήρηση υλικού, ενώ η (Bartlett 2014) αναφέρει ότι ο πληθοπορισμός μπορεί να είναι ένας εξαιρετικός τρόπος να ενθαρρύνεις τους υποστηρικτές στην συνεργασία, ενθαρρύνει στο αίσθημα της δημόσιας ιδιοκτησίας, βοηθάει στην ολοκλήρωση έργων που η βιβλιοθήκη μπορεί να μην έχει τους πόρους για να πραγματοποιήσει και παρέχει αξία στις συλλογές. Η (Holley 2010) επίσης αναφέρει τα εξής οφέλη για τις βιβλιοθήκες: 1) κατορθώνουν στόχους εκεί που ποτέ δεν θα υπήρχε ο χρόνος, τα χρήματα ή το προσωπικό για να τους καταφέρουν, 2) δημιουργούνται ουσιαστικές κοινότητες και ομάδες που ενεργοποιούνται γύρω από τη βιβλιοθήκη, 3) ενεργοποιείς ομάδες της κοινότητας γύρω από δράσεις της βιβλιοθήκης και της συλλογής της, 4) καλύτερεύεις την ποιότητα δεδομένων, 5) δίνεται μεγαλύτερη αξία στα δεδομένα και το περιεχόμενο της συλλογής, 6) δυναμώνονται οι σχέσεις και δημιουργείται εμπιστοσύνη απέναντι στην ίδια τη βιβλιοθήκη και θεωρεί το κοινό ότι δεν το εκμεταλλεύονται μιας και η βιβλιοθήκη είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός, 7) δημιουργείται αίσθημα συνέπειας απέναντι στην πολιτιστική κληρονομιά και τις αντίστοιχες συλλογές.

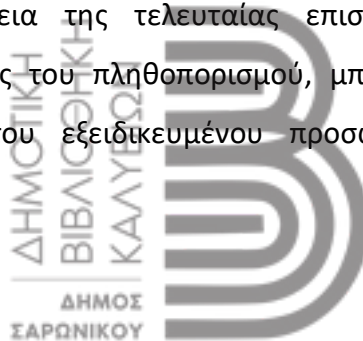
2.2.2.4 Μειονεκτήματα

Οι (Chhatwal και Mahajan 2015) αναφέρουν ότι κατά την εκτέλεση έργων με την τεχνική του πληθοπορισμού έχουν προκύψει τα εξής μειονεκτήματα: 1) είναι πολύ δύσκολο να κοντρολάρεις μεγάλο αριθμό ανθρώπων, 2) είναι δύσκολο κάποιες φορές να συνεργαστούν μέλη από το πλήθος μεταξύ τους, 3) άτομα – εθελοντές μπορούν να παραιτηθούν ανά πάσα στιγμή, 4) δεν είναι γνωστό το υπόβαθρο των συμμετεχόντων, 5) υπάρχει έλλειψη κάποιες φορές της αμεσότητας μεταξύ των συμμετεχόντων, 6) το σχέδιο μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί από οποιοδήποτε μεμονωμένο άτομο, 7) δεν είναι πάντα ο πιο φθηνός τρόπος, 8) η προσωπική επαφή πολλές φορές δεν υπάρχει και 9) υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να υπάρχει διαφορά στην ποιότητα της δουλειάς συγκριτικά με εκείνη που θα γινόταν από επαγγελματίες. Σε συνέχεια της τελευταίας επισήμανσης, η (Ridge 2013) επισημαίνει ότι η μέθοδος του πληθοπορισμού, μπορεί κάλλιστα να αποτελεί απειλή αντικατάστασης του εξειδικευμένου προσωπικού ψηφιοποίησης και έρευνας από εθελοντές.

2.2.2.4 Συμπεράσματα

Οι (Budzise-Weaver, Chen και Mitchell 2013) υποστηρίζουν ότι οι ψηφιακές βιβλιοθήκες χρησιμοποιούν τον πληθοπορισμό για να διατηρούν/ δυναμώνουν τις ψηφιακές τους συλλογές και υπηρεσίες. Ο (Zarndt 2012) πολύ χαρακτηριστικά αναφέρει ότι ο πληθοπορισμός είναι ο καλύτερος τρόπος να συσχετίσουμε τους χρήστες μας με τις ψηφιακές μας συλλογές, που άλλωστε αυτός είναι και ο θεμελιώδης λόγος της ύπαρξης τους απ' την αρχή τους.

Με άλλα λόγια φτιάχνουμε ψηφιακές συλλογές προκειμένου να χρησιμοποιηθούν απ' τους χρήστες και όχι απλά για να υπάρχουν. Κι ένας τρόπος ενσωμάτωσης – ψηφιοποίησης, είναι ο πληθοπορισμός.

2.2.2.6 Παραδείγματα ψηφιακής ιστορικής μνήμης και πληθοποριστικών μοντέλων

Τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, παρατηρούνται πλήθος παραδειγμάτων που μπορεί κανείς να επισημάνει την στροφή και την τάση πολιτιστικών οργανισμών και κυρίως βιβλιοθηκών που δραστηριοποιούνται γύρω από την αναβίωση και την ανάδειξη της ιστορική μνήμης στο ψηφιακό περιβάλλον, χρησιμοποιώντας υπηρεσίες πληθοπορισμού. Πολλές βιβλιοθήκες στην προσπάθειά τους να επιτελέσουν τον ρόλο τους ως φορείς ιστορικού και πολιτιστικού περιεχομένου και βέβαια να αναδείξουν τις συλλογές τους ή να τις εμπλουτίσουν καθώς επίσης να προβάλουν τις ήδη υπάρχουσες, από τη μία μεριά προσπαθούν να αξιοποιήσουν τα τεχνολογικά μέσα και από την άλλη μεριά γίνονται ακόμα πιο εξωστρεφείς δημιουργώντας συνεργασίες και καλώντας τον κόσμο να συμμετέχει σε διάφορα στάδια αναβίωσης ιστορικής μνήμης. Είτε καλούν τον κόσμο να καταθέσει ιστορικά τεκμήρια και ντοκουμέντα, είτε δημιουργούν μία ολόκληρη κοινότητα γύρω από τις συλλογές που διαχειρίζονται προκειμένου να συνεισφέρουν με διάφορες εργασίες, είτε αλληλεπιδρούν με την εκπαιδευτική κοινότητα προκειμένου να την ενεργοποιήσουν γύρω από την τοπική ιστορία, οι βιβλιοθήκες αναδεικνύουν την αλληλεπίδραση που μπορούν να έχουν με το κοινό στον τομέα ανάπτυξης ψηφιακών συλλογών.

Παρακάτω παρατίθενται 5 παραδείγματα από Βιβλιοθήκες (ψηφιακές ή συμβατικές) διαφορετικού βεληνεκούς, αλλά εξ' ίσου χαρακτηριστικές ως προς τον τρόπο που αλληλεπιδρούν με το κοινό και δείχνουν τη λειτουργία του πληθοπορισμού με επίκεντρο την ανάπτυξη ψηφιακών συλλογών που σχετίζονται με την ιστορία και το παρελθόν.

2.2.2.6.1 Europeana

Η Europeana είναι η Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία δίνει πρόσβαση σε εκατομμύρια τεκμήρια (βιβλία, αρχεία, φωτογραφίες, χάρτες, πίνακες κ.ά.) από 27 χώρες της Ευρώπης και εκατοντάδων πολιτιστικών και πληροφοριακών οργανισμών. Σκοπός της είναι να ενισχύει τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς παρέχει πρόσβαση σε διαφορετικούς τύπους περιεχομένου από διαφορετικούς φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα ψηφιακά

αντικείμενα που μπορούν να βρουν οι χρήστες στην Europeana δεν αποθηκεύονται σε έναν κεντρικό υπολογιστή, αλλά παραμένουν στο πολιτιστικό ίδρυμα και φιλοξενούνται στα δίκτυά τους, καθώς γίνεται συγκομιδή των μεταδεδομένων τους από κάθε οργανισμό ξεχωριστά. Μέσα από αυτήν την ψηφιακή βιβλιοθήκη παρουσιάζεται ο πολιτιστικός πλούτος της Ευρώπης που προέρχεται είτε από διαφορετικές χώρες και κουλτούρες είτε από διαφορετικούς οργανισμούς συμπεριλαμβανομένου εθνικές βιβλιοθήκες, μουσεία και μικρά πολιτιστικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με τον Γαρουφάλλου (2010, σ.3) «η Europeana καταδεικνύει το πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό μόρφωμα της Ευρώπης και συνάμα προβάλλει τα ιδρύματα που έχουν πολιτιστικό περιεχόμενο. Με το μοντέλο λειτουργίας της, η εθνική κληρονομιά κάθε κράτους γίνεται γνωστή διεθνώς. Ψηφιοποιημένα πολιτιστικά τεκμήρια του δημοσίου τομέα κάθε κράτους και δυσεύρετο περιεχόμενο του συνόλου των τομέων κάθε κράτους, μπορεί να αναζητηθεί, να ανακτηθεί και κυρίως, να διατηρηθεί ως σημείο πολιτιστικής αναφοράς για τις επόμενες γενεές».

Η Europeana κατά διαστήματα προωθεί έργα και καμπάνιες προκειμένου να δημιουργήσει συλλογές κάτω από συγκεκριμένες θεματικές κατηγορίες. Στην προσπάθειά της αυτή καλεί μέσω διάφορων πολιτιστικών οργανισμών (για παράδειγμα από τις εθνικές βιβλιοθήκες των χωρών) πλήθος κόσμου να συνεισφέρει και να καταθέσει τεκμήρια από τα ιδιωτικά ή οικογενειακά του αρχεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η καμπάνια για τη συλλογή τεκμηρίων (επιστολές, ημερολόγια, φωτογραφίες ή άλλου είδους αναμνηστικά αντικείμενα) και για καταγραφή μαρτυριών για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την περίοδο 1914-1918. Η καμπάνια που ξεκίνησε πανευρωπαϊκά το 2012 κάτω από τον τίτλο Europeana 1914-1918 project, σκοπό είχε να συλλέξει αντικείμενα μνήμης και ιστορίες/μαρτυρίες για τη συγκεκριμένη περίοδο προκειμένου να ψηφιοποιηθούν και να αποτελέσουν μία κοινή παρακαταθήκη ελεύθερα προσβάσιμη για μελέτη και γνώση. Ενώ η αρχική ιδέα ξεκίνησε από το Oxford University, όπου άνθρωποι από τη Μεγάλη Βρετανία καλούνταν να συνεισφέρουν υλικό, κατόπιν το έργο προωθήθηκε σε πλήθος πολιτιστικών οργανισμών στην Ευρώπη (βιβλιοθήκες, αρχεία, μουσεία), όπου αυτά με τη σειρά τους καλούσαν τον κόσμο να συνεισφέρει

και να συμβάλει στην ψηφιοποίηση και στην ανάπτυξη περιεχομένου, όπου θα αποτελούσε ιστορικό και πολιτιστικό περιεχόμενο της συγκεκριμένης περιόδου ολόκληρης της Ευρώπης. Έτσι κατ' αυτόν τον τρόπο η Europeana κατάφερε να αναπτύξει μια πανευρωπαϊκή συλλογή τεκμηρίων ιστορικής μνήμης, από διαφορετικούς λαούς και κουλτούρες, αναδεικνύοντας τόσο την ποικιλομορφία των διαφορετικών τύπων τεκμηρίων, όσο και των διαφορετικών εκφάνσεων της ιστορικής μνήμης.

Ο πληθοπορισμός στην προκειμένη περίπτωση εκφράστηκε ως τρόπος που το κοινό καλέστηκε να συνεισφέρει ή και να δημιουργήσει νέο περιεχόμενο, καταθέτοντας τεκμήρια, δίνοντας πληροφορίες γύρω από αυτά και προσφέροντας μαρτυρίες γύρω από ιστορικά γεγονότα.

Ο πλούτος των διαφορετικών τεκμηρίων (μορφής και περιεχομένου) συμβάλλει στην ανάδειξη των ψηφιακών συλλογών και προκαλεί επίσης ενεργοποίηση και άμεσο ενδιαφέρον γύρω από τους κατά τόπους πολιτιστικούς φορείς που συμβάλλουν σε αυτή την δραστηριοποίηση του κόσμου. Για παράδειγμα, στην προσπάθεια της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος να προσκαλέσει κόσμο προκειμένου να καταθέσει και να εμπλουτίσει με τη σειρά του το περιεχόμενο της συγκεκριμένης καμπάνιας της Europeana, ακόμα και ο ίδιος ο οργανισμός της Εθνικής Βιβλιοθήκης μπήκε στο επίκεντρο και αναδείχτηκε ως φορέας πολιτιστικής κληρονομιάς και θεματοφύλακας ιστορικών τεκμηρίων. Ενισχύεται κατ' αυτόν τον τρόπο και ο ίδιος ο ρόλος των κατά τόπους δημόσιων οργανισμών.

2.2.2.6.2 Trove

Μία άλλη περίπτωση ανάδυσης ιστορικής μνήμης μέσω πληθοπορισμού από πολιτιστικούς οργανισμούς είναι αυτή της Αυστραλίας και συγκεκριμένα το παράδειγμα της Trove. Η Trove που προέκυψε από την συνεργασία της Εθνικής Βιβλιοθήκης και των Κρατικών Βιβλιοθηκών της Αυστραλίας (National and State Libraries Australia NSLA) θεωρείται μία μηχανή αναζήτησης που συγκεντρώνει πηγές σχετικές με την Αυστραλία. Συλλέγει και κάνει ανάκτηση περιεχομένου από online καταλόγους και αποθετήρια βιβλιοθηκών, μουσείων, ψηφιακών αρχείων και ερευνητικών και πολιτιστικών οργανισμών. Είναι μία υπηρεσία που χρησιμοποιείται

αλλά και δημιουργείται από μία ολόκληρη κοινότητα, συντονίζεται και φιλοξενείται από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας και θεωρείται ένας συλλέκτης μεταδεδομένων και ένα τεράστιο αποθετήριο ψηφιακού περιεχομένου και ψηφιακών πηγών.

Η ιστορία της Trove έχει τις ρίζες της πίσω στο 2008, όπου η Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας ξεκίνησε ένα έργο με σκοπό τη δημιουργία μίας ενιαίας διαδικτυακής πύλης όχι μόνο του υλικού της ίδιας της Εθνικής Βιβλιοθήκης αλλά και του Μητρώου αυστραλιανών αρχείων και χειρόγραφων, Βιβλιοθηκών της Αυστραλίας, έργων ψηφιοποιημένων με Φωτογραφίες, Μουσική, Εφημερίδων και άλλων οργανισμών. Από το 2008 και έκτοτε η Trove έχει αναπτύξει ακόμα περισσότερες συνεργασίες με περισσότερες Βιβλιοθήκες της Αυστραλίας και πολιτιστικούς οργανισμούς, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία μιας τεράστιας παρακαταθήκης για πληροφορίες και γνώσεις σχετικές με την Αυστραλία. Προσφέρει ελεύθερη πρόσβαση σε μία μεγάλη γκάμα πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων ιστορικών και σύγχρονων στοιχείων και υλικού. Περιλαμβάνει ψηφιακές αναπαραγωγές εφημερίδων, περιοδικών, βιβλίων, χαρτών, προσωπικών εγγράφων, καθώς και αρχειοθετημένων ιστότοπων. Συγκεντρώνει επίσης αρχεία και ψηφιοποιημένο περιεχόμενο από βιβλιοθήκες, μουσεία, γκαλερί, πανεπιστήμια, αρχεία, ψηφιακά αποθετήρια και άλλους ερευνητικούς και συλλογικούς οργανισμούς γύρω από την Αυστραλία.

Εδώ θα αναφερθεί μέρος της υπηρεσίας Trove και συγκεκριμένα η συλλογή *Digitised newspapers and more*. Η συλλογή περιέχει πάνω από 220 εκατομμύρια ψηφιοποιημένα άρθρα που προέρχονται από 1200 διαφορετικές ιστορικές εφημερίδες της Αυστραλίας που κυκλοφορούσαν από το 1803 έως και το 1955. Αυτό το μέρος της υπηρεσίας Trove είναι και το πιο αξιοσημείωτο μιας και θεωρείται η περιοχή εκείνη που τραβάει τη μεγαλύτερη προσοχή των χρηστών, όχι μόνο για το ίδιο το περιεχόμενο των άρθρων αλλά και ως μελέτη, ενδιαφέρον και έρευνα από άλλες βιβλιοθήκες στον κόσμο, για τον τρόπο δημιουργίας της αλλά και εξαιτίας της δραστηριοποίησης του κοινού για τη διόρθωση και επεξεργασία των κειμένων.

Η ιστορία των εφημερίδων στην Αυστραλία αντανακλά την ιστορία και την ανάπτυξη της ίδιας της χώρας. Καθιστά τις εφημερίδες ιστορικά ντοκουμέντα μιας

και αρχίζουν τη δημοσίευσή τους από τότε που οι λευκοί άποικοι εγκαθίστανται στη χώρα. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που θεωρούνται πηγές που προσφέρουν στοιχεία για το πως διοικήθηκαν οι αποικίες, η σχέση τους με τους ιθαγενείς Αυστραλούς και την εξερεύνηση για χρυσό. Πολλές από τις πρώτες εφημερίδες, ήταν κυβερνητικές και αποδίδουν για τους σημερινούς ερευνητές πλήθος πληροφοριών.

Προκειμένου λοιπόν να διασωθεί όλος αυτός ο πλούτος, μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, ακολουθήθηκε μία εθνική και συνεργατική προσέγγιση για την αντιμετώπιση διάσωσης και προώθησης όλου αυτού του τεράστιου πολιτιστικού αποθέματος, δημιουργώντας το 1992 το Australian Newspaper Plan. Η ιδέα προέκυψε αρχικά από την State Library of South Australia, μία από τις λίγες βιβλιοθήκες στην Αυστραλία που είχε τη δυνατότητα παραγωγής microfilm. Το 2001, τα ηνία επίσημα τα παίρνει η Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας, όπου και συντονίζει τις επιμέρους βιβλιοθήκες του κράτους στην προσπάθεια συλλογής, διατήρησης και προσβασιμότητας σε κάθε τίτλο εφημερίδας. Αρχικά η διαδικασία πέρα από την εξεύρεση των ίδιων των φύλλων των εφημερίδων, ήταν η διατήρησή τους και η παραγωγή microfilm, ενώ κατόπιν επιλέχθηκε η ψηφιοποίησή τους καθώς η εξέλιξη της τεχνολογίας έδωσε νέες δυνατότητες. Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε το 2006 η μετονομασία του προγράμματος σε Australian Newspapers Digitisation. Σκοπός του ήταν η δημιουργία μίας βάσης δεδομένων ψηφιοποιημένων εφημερίδων που μελλοντικά θα έδινε πλήρη πρόσβαση για οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο χρήστη, ερευνητή και μη.

Αυτή η τόσο σημαντική ψηφιακή συλλογή δεν είναι μόνο προϊόν της εργασίας και του συντονισμού των υπαλλήλων των βιβλιοθηκών, αλλά είναι ταυτόχρονα και μία πετυχημένη προσπάθεια που απορρέει από ένα πλήθος κόσμου που ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Αυστραλίας, προκειμένου να επεξεργαστεί τα κείμενα των εφημερίδων που σαρώνονταν και κατόπιν μέσω του OCR ανέβαιναν στη βάση δεδομένων. Η Εθνική Βιβλιοθήκη θεώρησε εποικοδομητικό να αναπτύξει την υπηρεσία του πληθοπορισμού, χωρίς ακόμα και η ίδια να έχει υπόψη της από την αρχή τις διαστάσεις που θα προέκυπταν από μία τέτοια διαδικασία. Αρχικά, το 2008 όπου δημοσιεύθηκε σε μορφή Beta η νέα (για τότε) υπηρεσία παροχής ψηφιοποιημένων εφημερίδων, δόθηκε η δυνατότητα να

ρωτηθεί ο κόσμος ακόμα και για την ίδια τη χρηστικότητα της εφαρμογής. Κατόπιν, βλέποντας ότι η ανταπόκριση του κόσμου ήταν παραπάνω από μεγάλη, δόθηκε η δυνατότητα στο κοινό να διορθώνει γραμμές στα άρθρα, να προσθέτει σχόλια, ετικέτες, να τοποθετεί άρθρα σε λίστες, να τα κατηγοριοποιεί. Οι δυνατότητες της αλληλεπίδρασης έγιναν τόσες πολλές που γύρω από τη συγκεκριμένη ψηφιακή συλλογή χτίστηκε μία ολόκληρη κοινότητα, η οποία δημιούργησε με τη σειρά της υποομάδες με κοινά ενδιαφέροντα, με δείκτες απόδοσης των μελών, με προσέγγιση ατόμων με εξειδικευμένα προσόντα ούτως ώστε να παράγονται νέα σημεία και ενδιαφέροντα με βάση ερευνητικούς σκοπούς. Η δημιουργία από τη μεριά της Εθνικής Βιβλιοθήκης ενός forum, αντικατοπτρίζει την εικόνα του μεγέθους δραστηριοποίησης των μελών γύρω από τις εργασίες και τις υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει μία βιβλιοθήκη.

2.2.2.6.3 Library of Congress

Σύμφωνα με τη στρατηγική ψηφιακής προώθησης για τα έτη 2019 – 2023 της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress 2019), μίας από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες στον κόσμο, καθοριστικός παράγοντας είναι ο εμπλουτισμός της εμπειρίας του χρήστη που βασίζεται στους ακόλουθους τέσσερις στόχους: επέκταση πρόσβασης, βελτίωση υπηρεσιών, βελτιστοποίηση πόρων και μέτρηση αποτελεσμάτων. Η Ψηφιακή Στρατηγική περιγράφει τι σκοπεύει να επιτύχει η Βιβλιοθήκη, όσον αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό, για την επίτευξη αυτών των στόχων. Αξιοποιώντας την ψηφιακή τεχνολογία η Βιβλιοθήκη προσπαθεί να διατηρήσει και να επεκτείνει τις υπηρεσίες της σε όλους τους χρήστες, ενώ ένας από τους βασικούς στόχους για την ενδυνάμωση και την αλληλεπίδραση είναι να καταστήσει το περιεχόμενο, τα προγράμματα και την τεχνογνωσία της Βιβλιοθήκης, που θεωρείται εθνικός θησαυρός διαθέσιμο και προσβάσιμο σε όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα. Η ανάπτυξη του ψηφιακού περιεχομένου της Βιβλιοθήκης, που περιλαμβάνει τις συλλογές της Βιβλιοθήκης, αυξάνεται εκθετικά κάθε χρόνο και ένας από τους στρατηγικούς στόχους είναι η συνεργασία.

Ένα από τα πρώτα προγράμματα στην κατεύθυνση του πληθοπορισμού που «έτρεξε» η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου ήταν το 2008 όταν δημοσίευσε ιστορικές

συλλογές φωτογραφιών μέσω του Flickr και προσκάλεσε το κοινό να προσθέσει σχόλια, ετικέτες και οποιαδήποτε πληροφορία που σχετιζόταν με τις ιστορικές αυτές φωτογραφίες. Όπως επισημαινόταν τότε στην αρχική πρόσκληση, πολλές από αυτές τις παλιές φωτογραφίες είχαν περιέλθει στη Βιβλιοθήκη με λίγες περιγραφές. Το ίδιο συνέβη κατόπιν και με ιστορικές αμερικάνικες εφημερίδες, όπου το κοινό κλήθηκε να προσθέσει ετικέτες, να σχολιάσει τις σελίδες και να παρέχει επιπλέον περιγραφικές πληροφορίες.

Μία από τις πιο πρόσφατες αντίστοιχες εκστρατείες που διαχειρίζεται και πραγματοποιεί η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου είναι και αυτό που ξεκίνησε το 2018 με το όνομα «By the People». Μέσα από την ανοιχτή πρόσκληση που πραγματοποίησε η Βιβλιοθήκη κάλεσε το κοινό να συνεισφέρει σε υπηρεσίες, όπως να μεταγράψει, να κάνει ανασκόπηση και να προσθέσει ετικέτες σε ψηφιοποιημένες εικόνες χειρόγραφων και δακτυλογραφημένων υλικών από τις συλλογές της Βιβλιοθήκης. Οποιοσδήποτε ήταν ευπρόσδεκτος να συμμετέχει και όλες οι μεταγραφές έγιναν και ελέγχθηκαν από εθελοντές προτού επιστρέψουν στον ιστότοπο της Βιβλιοθήκης. Αυτές οι μεταγραφές αποσκοπούσαν στη βελτίωση της αναζήτησης, της αναγνωσιμότητας και της πρόσβασης σε χειρόγραφα και δακτυλογραφημένα έγγραφα για άτομα με προβλήματα όρασης και σε όσους δεν μπορούσαν να διαβάσουν τη γραφή των αρχικών εγγράφων. Μέσω αυτής της πρόσκλησης, η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου συνεχίζει να οργανώνει διάφορες εκστρατείες που ενεργοποιούν το κοινό για να συμμετέχει σε υπάρχον υλικό.

2.2.2.6.4 Δημόσια Βιβλιοθήκη Σερρών

Η Δημόσια Βιβλιοθήκη Σερρών στην προσπάθειά της να προάγει την ιστορική μνήμη και τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς δημιούργησε «Το σεντούκι των e-στοριών!». Στο εισαγωγικό σημείωμα της δράσης αυτής στην ιστοσελίδα του ψηφιακού αποθετηρίου της (<http://repository-e-stories.ekt.gr/>) αναφέρεται χαρακτηριστικά πώς πρόκειται για ένα αποθετήριο, το οποίο συλλέγει προφορικές ιστορίες απλών καθημερινών ανθρώπων με θέμα την τοπική ιστορία. Το κάλεσμα που έκανε η Δημόσια Βιβλιοθήκη Σερρών προς τους πολίτες σκοπό είχε, να έρθουν στη βιβλιοθήκη και να διηγηθούν ένα γεγονός που έχει να κάνει με τα ήθη και τα

έθιμα, την καθημερινότητα, τα παραμύθια, τα παιχνίδια, τα επαγγέλματα, τους θρύλους του παρελθόντος, ακόμη και ιστορίες αγάπης και ανθρώπινων σχέσεων. Σύμφωνα με το εισαγωγικό σημείωμα «Σκοπός του σεντουκιού είναι η διάσωση μιας έως τώρα άγραφης πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι περισσότερες ιστορίες είναι σε μορφή βίντεο που προσφέρει αμεσότητα και συνδυάζει ήχο, εικόνα και κίνηση. Ταυτόχρονα υπάρχουν και απλά ηχητικά ντοκουμέντα, εικόνες και έγγραφα που μπορεί να συμπληρώνουν μια ιστορία».

Η πρωτοβουλία αυτή της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σερρών που συγκαταλέγεται σε αντίστοιχες προσπάθειες κι άλλων Δημόσιων Βιβλιοθηκών στα πλαίσια του προγράμματος «Το Σεντούκι των e-Ιστοριών» μία από τις δράσεις του μη κερδοσκοπικού οργανισμού Future Library, ξεκίνησε το 2012 με σκοπό να προάγει μέσω πληθοπορισμού την ιστορική μνήμη και την τοπική ιστορία. Άνθρωποι ανεξαρτήτως ηλικίας, κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου καλέστηκαν να συνεισφέρουν με τη δική τους προσωπική ιστορία, πληροφορίες και ντοκουμέντα με σκοπό την ανάπτυξη μίας ψηφιακής συλλογής με ιστορικό περιεχόμενο.

2.2.2.6.5 Δημόσια Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

Μία αντίστοιχη δράση που συγκαταλέγεται στις βιβλιοθήκες που αναδεικνύουν τη μέθοδο του πληθοπορισμού είναι και αυτή της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης και συγκεκριμένα μέσω της δράσης «*Μαθαίνω την ιστορία του τόπου μου μέσω των νέων τεχνολογιών*». Σύμφωνα με τη δράση αυτή η Δημόσια Βιβλιοθήκη συνεργάζεται με σχολεία της Λέσβου και δίνει τη δυνατότητα σε μαθητές να ψηφιοποιούν και να τεκμηριώνουν αντικείμενα μοναδικής αξίας, που σχετίζονται με την πατρίδα τους και τις οικογένειές τους, όπως φωτογραφίες, αντικείμενα, έγγραφα κ.λπ. Η δράση, η οποία ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν στη δημιουργία μιας συλλογής που αφορά την τοπική ιστορία, όχι μόνο δείχνει τη σημασία της συμμετοχής του κοινού (και ιδίως νέων ανθρώπων) σε αντίστοιχες πρωτοβουλίες, αλλά δίνει επίσης την ευκαιρία να δημιουργηθεί νέο περιεχόμενο με συμμετοχή του ίδιου του κοινού σε εργασίες που σχετίζονται με την ανάπτυξη ενός ψηφιακού αποθετηρίου.

2.2.2.7 Βασικά συμπεράσματα

Οι υπηρεσίες πληθοπορισμού είτε συγκαταλέγονται σε εκείνες που το κοινό κατόπιν πρόσκλησης καλείται να συνεισφέρει υλικό (κάθε είδους τεκμήριο, από φωτογραφίες και αντικείμενα μέχρι πληροφορίες και προφορικές μαρτυρίες), είτε να διορθώσει, να προσθέσει σχόλια, πληροφορίες και να δημιουργήσει ετικέτες και κάθε είδους εργασία που σχετίζεται με την τεκμηρίωση του περιεχομένου που ήδη υπάρχει στη συλλογή, είναι ένας τρόπος να εμπλέκεται το κοινό με τις υπηρεσίες που προσφέρει ένας πολιτιστικός οργανισμός. Στην περίπτωση των βιβλιοθηκών που αναφέρθηκαν αλλά και σε πλήθος άλλες αντίστοιχες πρωτοβουλίες και δράσεις παγκοσμίως, έχει αποδειχτεί ότι όχι μόνο το ψηφιακό περιεχόμενο εμπλουτίζεται, αλλά δίνεται και η δυνατότητα να δημιουργείται από την αρχή εκεί που δεν υπήρχε καθόλου. Με αυτόν τον τρόπο βελτιώνεται η ποιότητα του περιεχομένου που ήδη υπάρχει, δίνεται περισσότερη πληροφορία ακόμα και εκεί που δεν υπήρχε καθόλου, άρα συμβάλλει στη σωστή και καιρία τεκμηρίωσή του, αλλά και προάγεται η ίδια η συνεργασία μεταξύ των οργανισμών και του ίδιου του κοινού και των εν δυνάμει χρηστών. Η αξία του πληθοπορισμού που στην προκειμένη περίπτωση συνεισφέρει εργασία εθελοντικά γύρω από συγκεκριμένο σκοπό (αυτό της δημιουργίας ψηφιακού περιεχομένου) αναδεικνύει την άμεση ανάγκη των πολιτιστικών οργανισμών και κυρίως των δημόσιων βιβλιοθηκών για συνεργασία στον τομέα της ιστορίας (τοπικής και όχι μόνο) και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Δημιουργείται έτσι μία αμφίδρομη σχέση μέσω της ανάπτυξης συλλογών, είναι τρόπος αλληλεπίδρασης με το κοινό και τρόπος ανάδειξης της αξίας της ουσιαστικής συνεργασίας. Είναι επίσης τρόπος ανταλλαγής γνώσης και ιδεών μίας υπηρεσίας ή ενός οργανισμού με το κοινό το οποίο καλείται να εξυπηρετήσει.

3. Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η συγκεκριμένη διπλωματική διατριβή ερευνά και προσπαθεί να αναλύσει την ανάγκη μίας τοπικής κοινότητας για δημιουργία ουσιαστικά μίας νέας υπηρεσίας, ενώ παράλληλα η ανάπτυξη αυτής της υπηρεσίας εμπεριέχει σχεδιασμό και ανάπτυξη μέσω τεχνικών εφαρμογών.

Κατά συνέπεια η μεθοδολογία ακολούθησε δύο διαφορετικές προσεγγίσεις. Η πρώτη αφορά στη μελέτη περίπτωσης (case study) όπου από τη μία μεριά έπρεπε να αναγνωριστεί ο ρόλος των βιβλιοθηκών ως προς την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης σε συνδυασμό με το ψηφιακό περιβάλλον και ενέργειες που γίνονται σε αυτήν την κατεύθυνση στον κλάδο ή γενικώς στις Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες και από την άλλη μεριά να ερευνηθεί πώς σε μία τοπική κοινωνία (αυτή του Δήμου Σαρωνικού) που υπάγεται και η Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων, οι υπάρχουσες τάσεις και δράσεις γύρω από την αναβίωση, αναμόχλευση, ανάδειξη της ιστορικής μνήμης της περιοχής μπορούν να οργανωθούν και να αποτελέσουν έναυσμα για τη δημιουργία ψηφιακής συλλογής. Εδώ αναλύεται και η αξία του πληθοπορισμού και το πώς λειτούργησε στο πεδίο (κατά τη διάρκεια της εργασίας) η προσέγγιση του κόσμου.

Η δεύτερη μεθοδολογική προσέγγιση αφορά σε μέρη επιχειρηματικού σχεδίου, αφού ουσιαστικά δημιουργήθηκε μία υπηρεσία (αυτή της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού), άρα περιείχε στρατηγικό σχεδιασμό και στάδια ανάπτυξης. Ειδικά για το μέρος αυτό της εργασίας, παρουσιάζονται τα στάδια που ακολουθήθηκαν για το σχεδιασμό του έργου, ενώ αναλύεται και η ίδια η πλατφόρμα (άρα το τεχνικό σκέλος της εφαρμογής), η οποία πλατφόρμα ως εργαλείο καλύπτει αρκετές τελευταίες εξελίξεις στον τομέα της καταλογογράφησης και της διαχείρισης πληροφοριών σε ψηφιακό περιβάλλον.

3.1 Πρώτη μεθοδολογική προσέγγιση – Μελέτη Περίπτωσης

Προκειμένου να ερευνηθεί η τοπική κοινότητα του Δήμου Σαρωνικού ως προς τη δραστηριοποίησή της γύρω από θέματα ανάδειξης της τοπικής ιστορίας και του πολιτισμού, είναι εύλογο να παρουσιαστεί εν συντομία ο ίδιος ο Δήμος Σαρωνικού ως περιοχή (διοικητικά όρια, ιστορία και πληθυσμός) και επίσης η ίδια η Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων, που αποτελεί τη δημοτική βιβλιοθήκη του Δήμου.

3.1.1 Περιγραφή Δήμου Σαρωνικού

Ο Δήμος Σαρωνικού δημιουργήθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης μετά το 2010. Απαρτίζεται από τους πρώην Δήμους Καλυβίων και Αναβύσσου και τις Κοινότητες Κουβαρά, Σαρωνίδας και Παλαιάς Φώκαιας. Ο πληθυσμός του διευρυμένου Δήμου ανέρχεται στους 29.002 κατοίκους και στα γεωγραφικά του όρια περιέχει τόσο ορεινούς όγκους και αγροτικές πεδιάδες, όσο και παραθαλάσσιες ακτές. Απέχει μόλις 9χλμ από το Διεθνές Αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος» της Αθήνας και περίπου 40χλμ. από το κέντρο της Αθήνας.

Η ιστορία του Δήμου είναι αρκετά πλούσια, καθώς οι περιοχές του κατοικούνται ήδη από τα νεολιθικά χρόνια (6.000 – 2.800 π.Χ.), όπου διασώζονται διάφορα αρχαιολογικά μνημεία και επιγραφές, η δε κατοίκηση της περιοχής συνεχίζει και κατά τη διάρκεια της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου καθότι βυζαντινές εκκλησίες βρίσκονται και διατηρούνται ακόμα και σήμερα διάσπαρτες σε διάφορα σημεία της περιοχής. Ήθη και έθιμα, καθώς και παραδοσιακές τελετές και γιορτές συνεχίζονται μέχρι και σήμερα, αναδεικνύοντας πολυποίκιλες κουλτούρες των διαφορετικών πληθυσμών που κατοικούν, που έχουν τις ρίζες τους είτε στον αρβανίτικο πληθυσμό, είτε σε πρόσφυγες που κατοίκησαν στην περιοχή προερχόμενοι από τη Μικρά Ασία. Οι Αρβανίτες που διατηρούν ακόμα παλιά έθιμα και παραδόσεις αλλά και τη γλώσσα (αρβανίτικη ή ελληνοαρβανική διάλεκτο), αποτελούν ιδιαίτερο στοιχείο του πολιτισμού και της ιστορίας της ευρύτερης περιοχής των Μεσογείων. Υπάρχει πλήθος αναφορών και τεκμηρίων για την αρβανίτικη γλώσσα, για την κουλτούρα και τον τρόπο διαβίωσή τους από την Τουρκοκρατία και έπειτα.

Ο Δήμος Σαρωνικού έχει σήμερα διατηρήσει από τη μία μεριά λαογραφικά στοιχεία του παρελθόντος, αναδεικνύοντας τη συνέχεια της ιστορικής του ταυτότητας, μέσα από διάφορες παραδοσιακές γιορτές, πανηγύρια, ήθη και έθιμα και απ' την άλλη μεριά ως ένας σύγχρονος δήμος της Αττικής, αναπτύσσεται τόσο με υποδομές της καθημερινότητας όσο και τουριστικά. Αρκετοί κάτοικοι διατηρούν ακόμα καλλιέργειες και ασχολούνται με αγροτικές εργασίες (αμπελουργία, ελαιοκομία) και διατηρούν παραδοσιακούς τρόπους διαβίωσης. Λόγω του ότι αρκετές κατοικίες

στην περιοχή από εξοχικές μετατράπηκαν σε μόνιμες, ο πληθυσμός τις τελευταίες 2 δεκαετίες αυξήθηκε κατακόρυφα και η περιοχή δείχνει μια ραγδαία ανάπτυξη σε υποδομές (κατασκευή σχολείων, πλατειών, γηπέδων και δημοτικών εγκαταστάσεων κλπ.). Από την άλλη μεριά, τους καλοκαιρινούς μήνες η περιοχή δέχεται πλήθος τουριστών λόγω κυρίως και της πλούσιας ακτογραμμής που διαθέτει, ενώ δεν λείπουν οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και οι τουριστικές υποδομές.

Ο Δήμος Σαρωνικού θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένας πολυποίκιλος δήμος, που διατηρεί ακόμα στα γεωγραφικά του όρια, παραδοσιακές κατοικίες και ήπια ανάπτυξη στη δόμηση, με μικρούς οικισμούς αλλά και χωριών μέσα στα γεωγραφικά του όρια, ενώ παράλληλα η ιστορία και τα μνημεία διαφορετικών χρονικών περιόδων που βρίσκονται διάσπαρτα και αναδεικνύουν τη συνέχεια της ιστορικής μνήμης των ανθρώπων που κατοίκησαν και έζησαν ή περιηγήθηκαν στον τόπο, παραμένουν ως μέρη που αποδεικνύουν την ανάγκη να αναδεικνύονται ως τόποι πλούσιας ιστορίας και πολιτισμού.

Στοιχεία άξια λόγου και επισήμανσης πέρα από τοπικά ήθη και έθιμα, διατροφικές συνήθειες και πολιτιστικά δρώμενα είναι η αρβανίτικη γλώσσα, καθώς επίσης και αρχαιολογικά μνημεία και επιγραφές που διασώζονται ακόμα και σήμερα. Επίσης λόγω των κλειστών ακόμα μικρών τοπικών κοινωνιών, που στην καθημερινότητά τους ακόμα και σήμερα αναπαράγουν στοιχεία των προγόνων τους, είτε σε οικογενειακές εκδηλώσεις είτε σε δημόσιες και πιο συλλογικές συγκεντρώσεις, αναδεικνύουν ιδιαιτερότητες που κάθε τοπική κοινωνία μπορεί να έχει.

3.1.2 Περιγραφή Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων

Η ίδρυση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων έγινε το 2004 ως αυτοτελές ΝΠΔΔ του πρώην Δήμου Καλυβίων με δικό της ανεξάρτητο προϋπολογισμό και ξεκίνησε να λειτουργεί με την πρόσληψη ΤΕ Βιβλιοθηκονόμου το 2006. Από το 2011 και την εφαρμογή του «Καλλικράτη» η Βιβλιοθήκη περιήλθε σε ένα ενιαίο ΝΠΔΔ (με την ονομασία «Αριστόδικος») του διευρυμένου Δήμου Σαρωνικού. Άρα αποτελεί έκτοτε τμήμα ενός διευρυμένου ΝΠΔΔ 13 τμημάτων με κοινό προϋπολογισμό.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας της αλλά και το σκοπό και τους στόχους της, η Βιβλιοθήκη αποσκοπεί στην πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη των κατοίκων και δημοτών του δήμου, καθώς και στην απρόσκοπτη διάδοση της γνώσης

και της πληροφορίας. Στόχοι της είναι η δια βίου εκπαίδευση και η ελεύθερη διακίνηση ιδεών. Με την πνευματική, εκπολιτιστική και μορφωτική συμβολή της, φιλοδοξεί να αναδειχθεί σε μόνιμο πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο, ενώ προσπαθεί να καλύπτει τις εκπαιδευτικές, πολιτιστικές, ερευνητικές και πληροφοριακές ανάγκες των 29.000 κατοίκων του Δήμου Σαρωνικού, ως η μοναδική Δημοτική Βιβλιοθήκη.

Στην προσπάθειά της αυτή, στην κάλυψη δηλαδή των αναγκών της κοινότητας στην οποία βρίσκεται η Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων οργανώνει μόνιμες αλλά και περιστασιακές δραστηριότητες και προσπαθεί κυρίως να αναπτύξει μία μεγάλη, πλούσια και ενημερωμένη συλλογή βιβλίων και πληροφοριακού υλικού, τόσο για την τοπική ιστορία και λαογραφία, όσο και για τις άλλες θεματικές κατηγορίες. Στη συλλογή των τεκμηρίων που κατέχει (15.020) περιλαμβάνονται δύο ειδικές συλλογές της προσωπικής συλλογής επιφανών δημοτών του Δήμου, οι οποίοι δραστηριοποιούνταν γύρω από θέματα αρχαιολογίας, ιστορίας, λαογραφίας και κοινωνικών επιστημών εν γένει, ενώ στην κατηγορία της τοπικής ιστορίας (συμπεριλαμβανομένου της ιστορίας της ευρύτερης Αν. Αττικής και Μεσογείων) θεωρείται αρκετά ενημερωμένη και πλούσια, με αποτέλεσμα κατά διαστήματα πολλοί ερευνητές από Πανεπιστήμια και άλλους φορείς να χρησιμοποιούν το υλικό της συλλογής της. Επίσης στη Βιβλιοθήκη συγκαταλέγεται το πολύ σημαντικό αρχείο για την ιστορία της περιοχής αλλά και των αρβανίτικων εθίμων καθώς και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, του Καλυβιώτη αρχαιολόγου Χρήστου Ν. Πέτρου Μεσογείτη.

Αξίζει να αναφερθεί τέλος ότι η Βιβλιοθήκη παρέχει online τον κατάλογο της συλλογής της (OPAC), διατηρεί δική της ιστοσελίδα στο διαδίκτυο, ενώ δραστηριοποιείται και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

3.1.3 Εμπειρική διερεύνηση

Αρχικά διερευνήθηκε στην τοπική κοινωνία η ένδειξη ενδιαφέροντος αλλά και υπάρχουσες δομές που δραστηριοποιούνται γύρω από την τοπική ιστορία και εξετάστηκε κατά πόσο πραγματοποιούνται δράσεις γύρω απ' την ανάδειξη του παρελθόντος της περιοχής του Δήμου Σαρωνικού και τις κοινότητες που

περιλαμβάνει. Να επισημανθεί εδώ ότι έμφαση δόθηκε κυρίως στην περιοχή των Καλυβίων (χωρίς να σημαίνει ότι στις υπόλοιπες ενότητες του Δήμου δεν υπάρχουν αντίστοιχες προσπάθειες και δράσεις), καθώς για λόγους οικονομίας χρόνου της εργασίας, αλλά και μιας και η εργασία και η δημιουργία της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης αποτελεί δείγμα, θα ήταν αδιανόητο να γίνει εξονυχιστική έρευνα σε όλη την περιοχή, ενώ τα Καλύβια ως έδρα του Δήμου αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα και τα αποτελέσματα της έρευνας είτε ποσοτικά είτε ποιοτικά είναι αντιπροσωπευτικά ως προς τη συλλογή αξιόλογου υλικού που τροφοδότησε την ψηφιακή συλλογή.

Κατά τη διάρκεια αυτής της διερεύνησης προετοιμαζόταν και ο τρόπος προσέγγισης είτε μεμονωμένων ανθρώπων είτε φορέων που διέθεταν υλικό για τη δημιουργία της ψηφιακής συλλογής, ενώ παράλληλα γινόταν καταγραφή ως προς το υλικό που υπάρχει ήδη στη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης στον τομέα της Τοπικής Ιστορίας προκειμένου να αναδειχτεί αυτό ακόμα περισσότερο.

Σαφώς η προϋπάρχουσα επαγγελματική εμπειρία ως υπεύθυνης βιβλιοθηκονόμου στη Δημοτική Βιβλιοθήκη του Δήμου, έπαιξε καθοριστικό ρόλο όχι μόνο ως προς τη γνώση των υπάρχουσών δομών και φορέων που δραστηριοποιούνται γύρω από το συγκεκριμένο πεδίο, αλλά και στη σχέση εμπιστοσύνης που έχει καλλιεργηθεί ήδη ανάμεσα στους πολίτες και τις υπάρχουσες υπηρεσίες που ενίοτε έχουν παρασχεθεί από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη. Και βέβαια προϋπάρχουσα γνώση λόγω της επαγγελματικής εμπειρίας γύρω από το υλικό της ίδιας της συλλογής που υπάρχει σε έντυπη μορφή (βιβλία, πρακτικά επιστημονικών συναντήσεων, άρθρα, αρχεία, φωτογραφίες).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην περιοχή των Καλυβίων που είναι και η έδρα του Δήμου Σαρωνικού, ήδη από τη δεκαετία του 80' διοργανώθηκαν επιστημονικά συνέδρια από τοπικούς συλλόγους και κατόπιν από την Εταιρία Μελετών Νοτιοανατολικής Αττικής που ιδρύθηκε το 1999 με έδρα επίσης τα Καλύβια. Όπως επισημαίνεται στην ιστοσελίδα της Εταιρίας Μελετών Νοτιοανατολικής Αττικής (www.emena.gr) «ο σκοπός ίδρυσης [...] είναι η μελέτη και έρευνα κάθε επιστημονικού και πολιτισμικού θέματος και ζητήματος που σχετίζεται με την περιοχή της ΝΑ. Αττικής και τους κατοίκους της, όπως η συγκέντρωση, καταγραφή,

διατήρηση, μελέτη και η δημοσίευση του γλωσσικού, λαογραφικού και ιστορικού αρχειακού εν γένει υλικού, καθώς και υλικού λαϊκής τέχνης».

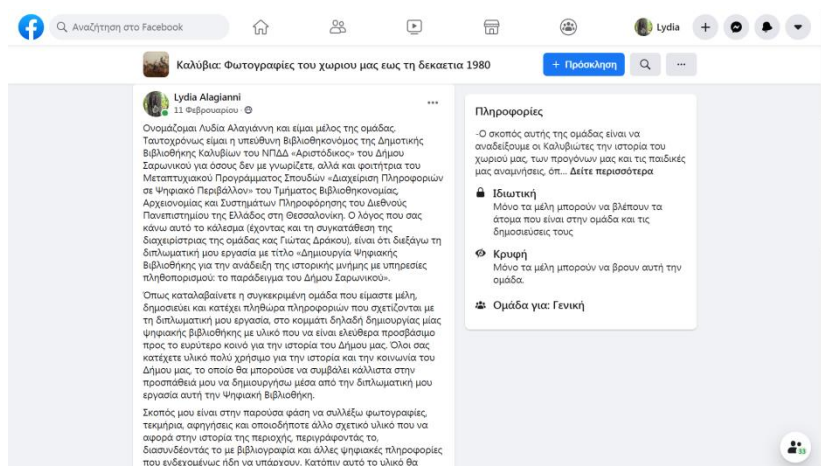
Μέχρι σήμερα έχουν διεξαχθεί στην ευρύτερη περιοχή της Αν. Αττικής 16 συνολικά επιστημονικά συνέδρια (Επιστημονικές Συναντήσεις Ν.Α. Αττικής), εκ των οποίων τα πρακτικά τους έχουν εκδοθεί σε μορφή βιβλίου, τα οποία περιέχουν εισηγήσεις και έρευνες γύρω από θέματα ιστορίας, αρχαιολογίας, κοινωνικών επιστημών κ.ά. πάντα με επίκεντρο τις περιοχές της Αν. Αττικής. Αυτή η αξιόλογη προσπάθεια που ξεκίνησε από την περιοχή των Καλυβίων και εξακολουθεί να υφίσταται, δεν έχει αφήσει μόνο μία σπουδαία παρακαταθήκη σε επιστημονικό και ερευνητικό υλικό, μελέτες και πλήθος πληροφοριών, αλλά έχει θέσει τα θεμέλια για την αναζωπύρωση και ανασύσταση της ιστορικής μνήμης. Επίσης λειτουργεί ως κινητήριος δύναμη στο να εμπνέει κι άλλες συλλογικότητες ή μεμονωμένους ανθρώπους στην αναβίωση και προώθηση της ανάδειξης της τοπικής ιστορίας και του πολιτισμού, ακόμα κι αν δεν έγκειται η δραστηριότητά τους αυτή σε επαγγελματική ή επιστημονική ασχολία. Με άλλα λόγια, εδώ και αρκετά χρόνια, είτε μέσω συλλόγων (εξωραϊστικοί, επιμορφωτικοί) είτε από μεμονωμένους δημότες της περιοχής, έχει γίνει προσπάθεια για καταγραφή, τεκμηρίωση, ανασύσταση της ιστορικής μνήμης, με αποτέλεσμα να υπάρχουν ήδη από τη μία μεριά τεκμήρια (βιβλία, βίντεο, ηχητικά ντοκουμέντα κ.α.) αλλά και από την άλλη μεγάλη ένδειξη ενδιαφέροντος και δραστηριοποίησης γύρω από την ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής και μάλιστα με συστηματικό τρόπο, ακολουθώντας στάδια πολλές φορές έρευνας και μεθοδολογίας. Έτσι αρκετοί άνθρωποι έχουν προσπαθήσει να καταγράψουν μαρτυρίες, να συλλέξουν ντοκουμέντα, να ερευνήσουν και να συγγράψουν δοκίμια στην προσπάθειά τους να διασώσουν και να διαδώσουν μνήμες του παρελθόντος.

Κατόπιν τούτου, σημειώνονται παρακάτω οι εξής παρατηρήσεις γύρω από την ανάδειξη, αναβίωση της ιστορικής μνήμης, είτε από επιστημονικούς φορείς (όπως της Εταιρίας Μελετών Νοτιοανατολικής Αττικής), είτε από άτομα και συλλογικότητες, προκειμένου να συλλεχτεί αντιπροσωπευτικό δείγμα τεκμηρίων για τη συλλογή της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης:

- Από την Εταιρεία Μελετών ΝΑ. Αττικής έγινε πλήρης καταγραφή των 16 πρακτικών των Επιστημονικών Συναντήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί και έχουν εκδοθεί, εκ των οποίων ορισμένα από αυτά βρίσκονται δημοσιευμένα σε ψηφιακή μορφή. Από την καταγραφή αυτή προέκυψε ότι 61 εισηγήσεις μαζί με ένα παράρτημα σε μορφή βιβλίου, διαθέτουν αναφορές σχετικές με θέματα που σχετίζονται με ιστορικό, αρχαιολογικό, πολιτιστικό κ.ά. ενδιαφέρον γύρω από τις περιοχές του Δήμου Σαρωνικού.
- 1 φυσικό πρόσωπο, το οποίο έχει συγγράψει αρκετές ιστορίες και συγκεντρώσει τοπικές μαρτυρίες για την περιοχή, ενώ κάποια από αυτά έχουν εκδοθεί σε μορφή βιβλίων.
- 1 φυσικό πρόσωπο το οποίο διατηρεί κανάλι στο YouTube στο οποίο δημοσιεύει βίντεο από εκδηλώσεις και δημόσιες συγκεντρώσεις του παρελθόντος, ντοκουμέντα που προέρχονται είτε από δημιουργίες του ίδιου είτε τα έχει συγκεντρώσει από άλλους φορείς ή άτομα που έχουν δραστηριοποιηθεί στην περιοχή γύρω από την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας.
- 2 ανοιχτές ομάδες στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook) με πρόσβαση στο υλικό και τις πληροφορίες του.
- 1 ομάδα ιδιωτική και κρυφή στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook), με προϋπόθεση για να γίνει κανείς μέλος της και να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτή και στο περιεχόμενο που περιέχεται σε αυτή, να κατάγεται από την περιοχή των Καλυβίων.

Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στην τελευταία ομάδα που αριθμεί 593 μέλη καθότι η προϋπόθεση της καταγωγής έδινε το δικαίωμα της ένταξης στην ομάδα, κοινοποιήθηκε πρόσκληση στα μέλη με σκοπό την συνάντηση. Η πρόσκληση αυτή ανέφερε την ιδιότητα της υπεύθυνης βιβλιοθηκονόμου της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων αλλά και την ιδιότητα της φοιτήτριας, στην οποία πρόσκληση εξηγούνταν ο σκοπός της εργασίας. Στο κάλεσμα αυτό, προσκαλούνταν τα μέλη της ομάδας σε συγκεκριμένη συνάντηση στο χώρο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων προκειμένου να συζητηθεί από κοντά ο στόχος και οι λόγοι συμμετοχής τους για τη συλλογή επιπλέον τεκμηρίων για την ψηφιακή συλλογή. (βλέπε Παράρτημα 1).

Εικόνα 1, Κοινοποίηση πρόσκλησης στην κλειστή ομάδα στο Facebook

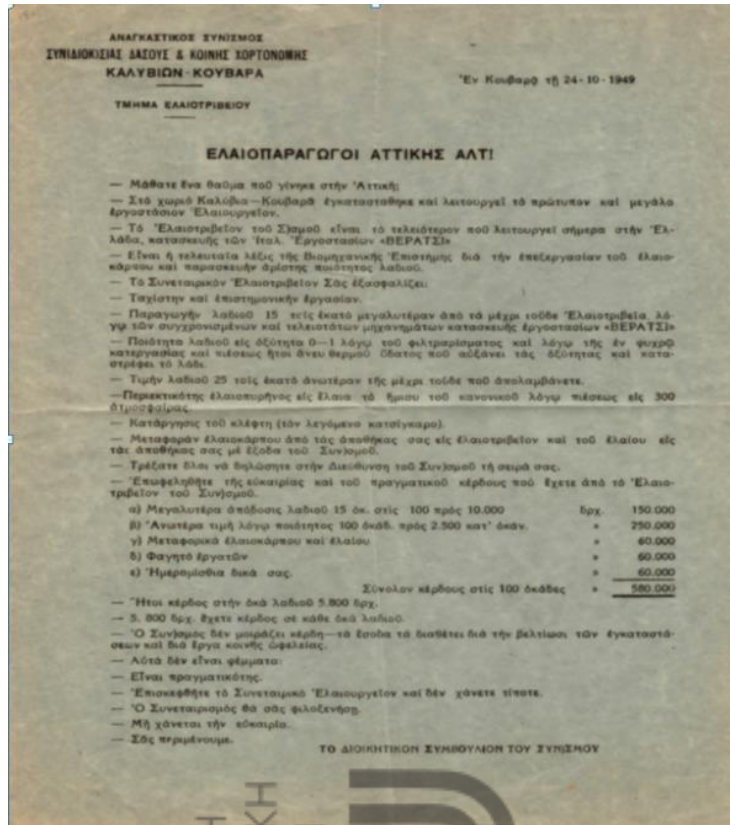
3.1.4 Πληθοπορισμός στο Δήμο Σαρωνικού

Ως φοιτήτρια, υπεύθυνη βιβλιοθηκονόμος της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων, αλλά και με καταγωγή στην περιοχή, η υποβάλλουσα την εργασία, κατόρθωσε με επισκέψεις σε σπίτια και συναντήσεις συντοπιτών και δημοτών της περιοχής Καλυβίων, να έχει πρόσβαση σε εκατοντάδες τεκμήρια. Η εμπειρία συλλογής ή η πρόσβαση σε αυτά είναι μία σημαντική διαδικασία, ενώ η υποβάλλουσα την εργασία ως δημότης της περιοχής, πολλές φορές μπήκε στη διαδικασία να εμπλακεί ακόμα και συναισθηματικά με την όλη προσπάθεια. Φωτογραφίες και πληροφορίες γύρω από συγγενείς, αναβίωση τρόπου διαβίωσης, γνώριμα μέρη και συναισθηματική φόρτιση από τους ίδιους τους συμμετέχοντες, ήταν μία ακόμα μεγαλύτερη παρακίνηση προκειμένου να αναδειχτεί η αξία της ιστορικής μνήμης. Αυτά εξ' άλλου τονίστηκαν και στη συνάντηση που έγινε στο χώρο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης κατόπιν της πρόσκλησης που υποβλήθηκε και κοινοποιήθηκε στα μέλη της κλειστής ομάδας του Fb.

Τα μέλη και των τριών ομάδων στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης κοινοποιούν σαρωμένες φωτογραφίες, προσωπικών και οικογενειακών τους συλλογών και αρχείων, από προσωπικές και οικογενειακές στιγμές (όπως γαμήλιες τελετές, επαγγελματικές δραστηριότητες, οικογενειακές γιορτές, αγροτικές εργασίες κ.ά.) ή από συλλογικές δραστηριότητες (πανηγύρια, αθλοπαιδιές, σχολικές γιορτές). Ακόμα υπάρχουν φωτογραφίες μνημείων και δημόσιων κτηρίων. Επίσης στη συλλογή των

φωτογραφιών αυτών υπάρχουν σαρωμένα χειρόγραφα, αφίσες ή φυλλάδια από οργανισμούς (βλέπε εικόνα 2), δημόσια έγγραφα, βίντεο από ομαδικές συναντήσεις. Τέλος υπάρχουν ψηφιακές φωτογραφίες τοπικής ενδυμασίας και κοσμημάτων, κειμηλίων και άλλων λαογραφικών στοιχείων. Το αμέσως επόμενο σημαντικό στοιχείο είναι ότι όλα αυτά τα τεκμήρια, συνοδεύονται από σχετικές πληροφορίες, άλλοτε συνοπτικές άλλοτε αναλυτικές από τους ανθρώπους/κατόχους της πρωτότυπης φωτογραφίας, ενώ ο σχολιασμός από τα υπόλοιπα μέλη κάτω από την αντίστοιχη κοινοποίηση του ψηφιοποιημένου τεκμηρίου, δίνει τη δυνατότητα να μπορεί να εμπλουτιστεί το ίδιο το απεικονιζόμενο τεκμήριο με περισσότερες πληροφορίες πράγμα αρκετά σημαντικό κυρίως όταν πρόκειται για ονόματα προσώπων, περιοχών και ημερομηνιών.

Άξιο λόγο τέλος ούτως ώστε να αναφερθεί είναι και το γεγονός ότι, παρατηρείται πως ορισμένα από τα μέλη των ομάδων, χωρίς κατ' ανάγκη η επαγγελματική τους δραστηριότητα ή οι ακαδημαϊκές τους σπουδές να είναι σχετικές με τις ανθρωπιστικές επιστήμες, προσπαθούν να ανάγουν ή να συνδέσουν τις προσωπικές τους απόψεις ή πληροφορίες με βιβλιογραφικές πηγές. Προσπαθούν δηλαδή άλλοτε να τεκμηριώσουν και άλλοτε να εμπλουτίσουν τις υπάρχουσες πληροφορίες που γνωρίζουν οι ίδιοι κάνοντας αναφορές σε έντυπες πηγές και τεκμήρια που αναφέρονται στα ίδια τα Καλύβια, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Σαρωνικού και της Αν. Αττικής. Πολλές φορές επισκέπτονται ακόμα και την ίδια τη Δημοτική Βιβλιοθήκη προκειμένου να μελετήσουν ή να ανακαλύψουν νέο υλικό για να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και να τις μεταφέρουν στους υπόλοιπους. Αυτό συμβάλλει στην ενίσχυση της αξίας των βιβλιογραφικών πηγών από τη μία μεριά, ενώ από την άλλη αποδεικνύεται ότι αρκετά μέλη της κοινότητας αντιλαμβάνονται ήδη την ίδια τη σημασία της αναβίωσης και ανάδειξης της ιστορικής μνήμης, όχι μόνο πλέον σε επίπεδο ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά και ως συλλογική και οργανωμένη προσπάθεια που πρέπει να ενισχυθεί με τεκμηρίωση και μεθοδολογία.

Εικόνα 2, Παράδειγμα Φυλλαδίου που εισηγήθηκε στη συλλογή ως ψηφιοποιημένο αντικείμενο

Σε συνάρτηση ὄλων αυτῶν καὶ κατόπιν τῆς πρόσκλησης ποὺ ἐγένε στὴν κλειστή ομάδα τοῦ Facebook, αρκετὰ μέλη τῆς ομάδας (25 στὸν ἀριθμὸ) παρευρέθησαν στὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη προκειμένου νὰ γίνεῖ σε προφορικὸ πλέον ἐπίπεδο καὶ διαζώσης ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς συλλογῆς τεκμηρίων γιὰ νὰ ἐνταχθοῦν στὴν πρὸς διαμόρφωσιν Ψηφιακὴ Βιβλιοθήκη. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συνάντησης προβληθῆκαν ἀντίστοιχες τέτοιες ἐνέργειες, ὅπως τῆς Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης καὶ Βέροιας, ἀλλὰ καὶ τῆς Europeana, με ἐπισήμανση στὴν τελευταία γιὰ τὸ ρόλο τῆς στὴν ἀνάδειξη πολιτιστικοῦ ἀποθέματος ἀπὸ διαφορετικὲς κουλτούρες. Ἐπίσης λύθησαν ἀπορίες, ὅπως καὶ δόθηκαν ὁδηγίες στὸν τρόπο δημοσίευσης τῶν φωτογραφιῶν. Ἀπορίες σχετικὰ με τὰ πνευματικὰ δικαιώματα, γιὰ ἐξασφάλιση τῆς μὴ ἐμπορικῆς χρήσης ἀλλὰ καὶ πῶς ἐξασφαλίζεται ἡ ἴδια ἡ Ψηφιακὴ Βιβλιοθήκη (στὴν προκειμένη περίπτωσιν τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ὁ υπεύθυνος καθηγητὴς μαζί με τὴν υποβάλλουσα τὴν ἐργασία) ἐναντι μελλοντικῶν ἀξιώσεων κατόπιν τῆς δημοσίευσης τῶν τεκμηρίων. Προκειμένου νὰ ἐξασφαλιστοῦν τὰ πνευματικὰ δικαιώματα τῶν κατόχων τῶν φωτογραφιῶν, ἀλλὰ

και να εξαλειφθεί οποιοσδήποτε προβληματισμός γύρω από κακόβουλες ενέργειες που μπορεί να προκύψουν στο μέλλον, ακολουθήθηκαν οι εξής ενέργειες:

- Σε κάθε φωτογραφία που θα δημοσιευόταν θα τοποθετούνταν υδατογράφημα με το λογότυπο της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης
- Δόθηκε ιδιωτικό συμφωνητικό προς υπογραφή μεταξύ του επιβλέποντα καθηγητή, του κατόχου των ψηφιακών τεκμηρίων και της φοιτήτριας. (βλέπε παράρτημα 2)
- Στην ίδια την πλατφόρμα της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης και στα πεδία που αντιστοιχούν στα ψηφιακά αντικείμενα, δημιουργήθηκε πεδίο με αναφορά στους περιορισμούς αναπαραγωγής.

3.1.4.1 Αποτελέσματα πληθοπορισμού και έρευνας

Ο ίδιος ο διάλογος που αναπτύχθηκε μεταξύ των συμμετεχόντων (είτε στη συνάντηση, είτε στην πρόσκληση στην ομάδα στο Fb, είτε προφορικά με δημότες της περιοχής) ήταν τόσο εποικοδομητικός, που προέκυψαν όχι μόνο νέες ιδέες για τη θεματική διασύνδεση των τεκμηρίων και την ανάδειξη συγκεκριμένων πληροφοριών, αλλά αναδείχτηκε η ανάγκη ύπαρξης οργανωμένων δράσεων και η σημασία που έχουν οι προσπάθειες δημιουργίας αντίστοιχων υποδομών όπως αυτή της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης.

Η ενεργοποίηση του κόσμου χωρίς κατ' ανάγκη να προσφέρει τεκμήρια εκ πρώτης, αλλά να προσφέρει πληροφορία άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένη με τα υπάρχοντα τεκμήρια, δείχνει από τη μία την ίδια τη δραστηριοποίηση της κοινότητας γύρω από την ιστορία της, αλλά και από την άλλη δίνει αξία στο περιεχόμενο και την πληροφορία που κρύβεται στο ίδιο το τεκμήριο. Η αναβίωση ιστορικών γεγονότων, γιορτινών εκδηλώσεων, οικογενειακών στιγμών όπως καταγράφηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας και από την άλλη η πρόσβαση σε πλήθος φωτογραφιών και πληροφοριών γύρω από αυτές, κατέδειξε την ανάγκη της τοπικής κοινωνίας για ανάδειξη της ιστορικής μνήμης. Τα αποτελέσματα από τις παραπάνω ενέργειες συνοψίζονται στα εξής:

- 6 υπογεγραμμένα συμφωνητικά με δικαίωμα χρήσης των ψηφιακών φωτογραφιών

- 2 επιπλέον άτομα που έγινε η συλλογή των τεκμηρίων από το σπίτι τους με επεξεργασία των φωτογραφιών (σάρωση) και χρήση τους.
- 5 επιπλέον άτομα με πρόσβαση στις ψηφιακές φωτογραφίες τους στην ιδιωτική ομάδα στο Fb με δικαίωμα χρήσης.

Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίστηκε πρόσβαση και χρήση σε πάνω από 300 φωτογραφίες. Να σημειωθεί εδώ ότι δεν μπορεί να δοθεί ο ακριβής αριθμός των φωτογραφιών, διότι οι ομάδες του Fb είναι ενεργές και η πρόσβαση στις ψηφιακές φωτογραφίες και τις πληροφορίες αυτών δεν δόθηκε μόνο για τις ήδη υπάρχουσες, αλλά και σε όσες θα συνέχιζαν να κοινοποιούνται από τα συγκεκριμένα μέλη, ακόμα και μετά το πέρας της εργασίας τούτης.

Το αποτέλεσμα του πληθοπορισμού στη συγκεκριμένη περίπτωση και σε τούτη την εργασία, ήταν να συγκεντρωθούν από τη μία μεριά τεκμήρια αυτούσια που σαρώθηκαν και από την άλλη μεριά, να δοθεί πρόσβαση σε πλήθος ήδη σαρωμένων φωτογραφιών που βρίσκονται στις ομάδες κοινωνικής δικτύωσης, από τις οποίες έγινε διαλογή για να μπορέσουν να αναδειχτούν οι πιο αντιπροσωπευτικές, προκειμένου να αποτελέσουν κατάλληλο δείγμα για την εργασία.

Κατόπιν τούτου, οι σαρωμένες φωτογραφίες και η άντληση των πληροφοριών που σχετίζονταν με αυτές, εντάχθηκαν/ εισήχθησαν στην πλατφόρμα της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, περιγράφηκαν, τεκμηριώθηκαν και διασυνδέθηκαν με άλλους εσωτερικούς ή εξωτερικούς συνδέσμους από την υποβάλλουσα την εργασία, όπως περιγράφεται στο υπόλοιπο σκέλος της.

Σύμφωνα με τους Τύπους πληθοπορισμού που αναλύθηκαν στη βιβλιογραφική ανασκόπηση, στην παρούσα περίπτωση η μέθοδος του πληθοπορισμού συνέβαλε στην ανάπτυξη της υπάρχουσας συλλογής με τεκμήρια που είτε ήρθαν αυτούσια για σάρωση ή έγινε συλλογή αυτών κατόπιν επίσκεψης στις οικίες δημοτών ή δόθηκε πρόσβαση σε αυτά, είτε συνέβαλε με εμπλουτισμό των πληροφοριών που σχετίζονται με αυτά τα τεκμήρια. Επίσης ο κόσμος που ενίσχυσε το ενδιαφέρον γύρω από την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης, ουσιαστικά πυροδότησε και την αξία της ίδιας της ανάγκης ύπαρξης και δημιουργίας μίας τέτοιας υποδομής. Στην ανάπτυξη δηλαδή μίας ψηφιακής συλλογής που ο βιβλιοθηκονόμος (στην

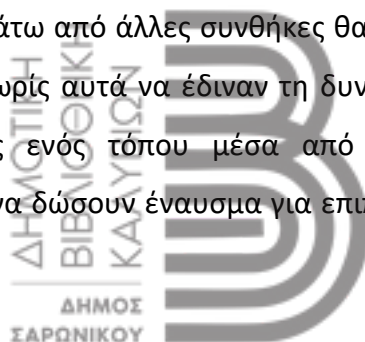

προκειμένη περίπτωση η υποβάλλουσα την εργασία) έχει τον κύριο λόγο στη δημιουργία, εισαγωγή και εμπλουτισμό εγγραφών, αλλά που μέρος της συλλογής των τεκμηρίων προέρχεται από ιδιωτικές, προσωπικές συλλογές και οικογενειακά αρχεία.

Η σοφία του πλήθους (crowd wisdom) ήταν η κινητήριος δύναμη που στα χέρια του τεκμηριωτή (του βιβλιοθηκονόμου) αναδείχτηκε μέσω της επαγγελματικής τεκμηρίωσης στην ανάπτυξη και διαχείριση του υλικού μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας.

Δημιουργήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο 726 εγγραφές από την υποβάλλουσα την εργασία, εκ των οποίων αρκετές προέρχονται από αυτή τη συμβολή του πληθοπορισμού. Σαρωμένες φωτογραφίες, βίντεο, πληροφορίες γύρω από αυτά.

Τέλος, για την ανάδειξη των Ανθρωπιστικών Επιστημών εν γένει, ο πληθοπορισμός στην προκειμένη περίπτωση αποδεικνύει ότι εμφανίζονται τεκμήρια στο προσκήνιο και γίνονται γνωστά, ενώ κάτω από άλλες συνθήκες θα παρέμεναν στην αφάνεια ή σε κλεισμένα σεντούκια, χωρίς αυτά να έδιναν τη δυνατότητα να παρουσιαστεί η ιστορία και ο πολιτισμός ενός τόπου μέσα από τα μάτια των ίδιων των πρωταγωνιστών, αλλά και να δώσουν έναυσμα για επιπλέον έρευνα στο πεδίο των Ανθρωπιστικών Επιστημών.

3.2 Δεύτερη μεθοδολογική προσέγγιση – Επιχειρηματικός Σχεδιασμός

Προκειμένου να δημιουργηθεί μία νέα υπηρεσία, αυτόνομη ή εξαρτημένη από μία που προϋπάρχει, είναι ανάγκη να προγραμματιστούν και να σχεδιαστούν τα στάδια για την ανάπτυξή της. Καθ' ότι στη συγκεκριμένη διπλωματική διατριβή, μελετήθηκαν ήδη στο θεωρητικό της μέρος, στάδια που ανήκουν σε ένα στρατηγικό πλάνο, εδώ θα επισημανθούν κάποια από αυτά επιγραμματικά, μιας και στα προηγούμενα κεφάλαια αναλύθηκαν εκτενώς. Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν κυρίως τα στάδια εκείνα που κρίθηκαν απαραίτητα για την ανάπτυξη και δημιουργία των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών μίας ψηφιακής βιβλιοθήκης, κυρίως από τη σκοπιά της ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου, και οργάνωσης, τεκμηρίωσης, διαχείρισης και προβολής του.

3.2.1 Στάδια ανάπτυξης υπηρεσίας

Ήδη παρουσιάστηκε στα προηγούμενα κεφάλαια ο ρόλος και ο σκοπός των δημόσιων βιβλιοθηκών ως θεματοφύλακες της ιστορικής μνήμης. Αναφέρθηκε η δραστηριοποίηση άλλων βιβλιοθηκών και πρακτικές που ακολουθούνται στην Ελλάδα και τον υπόλοιπο κόσμο γύρω από ψηφιακές συλλογές και ενεργοποίηση του κοινού τους γύρω από αντίστοιχες δράσεις συλλογής, ανάπτυξης, τεκμηρίωσης ψηφιακού περιεχομένου μέσω της μεθόδου του πληθοπορισμού, όπως και το θεωρητικό πλαίσιο που αναδεικνύει μέσω των Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών την ανάγκη και την τάση των τελευταίων ετών για ανασύσταση και ανάδειξη της ιστορικής μνήμης χρησιμοποιώντας ανεπτυγμένες τεχνολογικές εφαρμογές.

Επίσης ως προς την ίδια την Κοινότητα του Δήμου Σαρωνικού, αναφέρθηκε και εξετάστηκε από τη μία μεριά το περιβάλλον του ίδιου του Δήμου όσο και η Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων, της οποίας μέρος της έντυπης συλλογής στον τομέα της Τοπικής Ιστορίας και Λαογραφίας αποτέλεσε περιεχόμενο της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, ενώ η ίδια η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, υπολογίζεται ως αναπόσπαστο μέρος της και ως μία νέα υπηρεσία που θα συνδέεται με τις υπόλοιπες υπηρεσίες που ήδη παρέχει.

Τέλος ερευνήθηκε ο κόσμος της τοπικής κοινότητας Καλυβίων ως προς τις ενέργειες που ούτως ή άλλως πράττει γύρω από τα θέματα που αγγίζουν και τη συγκεκριμένη ψηφιακή συλλογή, ενώ έγινε σαφές η επιπλέον ευαισθητοποίησή του γύρω από την ανάγκη δημιουργίας μίας αντίστοιχης υποδομής, αναδεικνύοντας το ίδιο το υλικό και προβάλλοντας το μέσω του διαδικτύου, δίνοντας με αυτόν τον τρόπο πρόσβαση σε ακόμα μεγαλύτερο κοινό.

Όλα τα παραπάνω είναι αναπόσπαστα στοιχεία και στάδια ανάπτυξης μίας νέας υποδομής. Παρακάτω θα αναλυθούν εκείνα τα στάδια που ακολουθήθηκαν και αφορούν ειδικότερα στη σχεδίαση και την ανάπτυξη μίας ψηφιακής συλλογής ως προς τις τεχνολογικές κυρίως επιλογές, ερωτήματα τα οποία τέθηκαν εξ αρχής, προκειμένου να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη χρήση της ίδιας της ψηφιακής συλλογής. Ερωτήματα που τέθηκαν και έπρεπε να καλύπτονται καθώς σχεδιαζόταν η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη και κυρίως έπρεπε να απαντηθούν προκειμένου να

οργανωθεί το περιεχόμενο της συλλογής, αλλά και να αναδειχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο, αφού απώτερος στόχος μίας τέτοιας προσπάθειας είναι κυρίως να αποδείξει την ανάγκη δημιουργίας τέτοιων υποδομών και την αξία χρήσης τους. Τα ερωτήματα ήταν τα εξής:

1. Ποιός είναι ο σκοπός δημιουργίας της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής;
2. Ποιό είναι το επιδιωκόμενο κοινό;
3. Τι είδους τεκμήρια θα περιλαμβάνει η ψηφιακή συλλογή; Υπάρχουν τεκμήρια από την υπάρχουσα συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων που θα ψηφιοποιηθούν ή θα τεκμηριωθούν ή όλο το υλικό θα είναι καινούργιο;
4. Σε ποιες κατηγορίες θα υπάγεται το υλικό αυτό και θα ανταποκρίνονται οι κατηγορίες αυτές στον σκοπό δημιουργίας της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής; Τί θέλουμε να αναδείξουμε; Υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ή στοιχείο του περιεχομένου που το κάνει μοναδικό, ούτως ώστε να πρέπει να αναδειχτεί περισσότερο;
5. Τί τεχνικός εξοπλισμός χρειάζεται για την ψηφιοποίηση και την περαιτέρω επεξεργασία των τεκμηρίων;
6. Ποιά εργαλεία υπάρχουν (ποιο λογισμικό δηλαδή) θα ανταποκρίνεται στις παραπάνω απαιτήσεις και τι λειτουργίες και τεχνικές εφαρμογές καλύπτει; Με ποιό τρόπο θα προβάλλονται τα τεκμήρια και οι πληροφορίες γύρω από αυτά και θα υπάρχει εύκολη και ανοιχτή πρόσβαση στο επιδιωκόμενο κοινό; Τί τεχνική υποστήριξη θα υπάρχει;

3.2.2 Τεχνολογικές εξελίξεις

Στα επόμενα κεφάλαια που αφορούν στην περιγραφή του αντικειμένου, της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού, απαντώνται όλα τα παραπάνω ερωτήματα, ενώ παρουσιάζονται με παραδείγματα και εικόνες οι επιλογές που έγιναν και ο τρόπος που διαμορφώθηκε το όλο εγχείρημα. Πριν γίνει

η αναλυτική όμως παρουσίαση, καλό είναι να δοθεί μία εικόνα των εξελίξεων γύρω από τον Παγκόσμιο Ιστό, καθώς επίσης και των αλλαγών που έχουν προκύψει σε τεχνολογικές εφαρμογές, αφού άλλωστε είναι συνυφασμένες με τις επιλογές που πραγματοποιήθηκαν για να αναπτυχθεί η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της παρούσας εργασίας.

Οι ραγδαίες εξελίξεις στην τεχνολογία στο χώρο των ψηφιακών μέσων και εργαλείων δίνει τη δυνατότητα στις βιβλιοθήκες και τους οργανισμούς που παρέχουν τεκμήρια (είτε έντυπα, είτε ψηφιακά) να αναδείξουν τις συλλογές τους και να προάγουν την τεκμηριωμένη γνώση και πληροφορία που κατέχουν. Έχοντας ερευνήσει τις υπάρχουσες τάσεις και δράσεις στον τομέα της σύνδεσης των ψηφιακών συλλογών και της ανάδειξης της ιστορικής μνήμης σε παγκόσμιο επίπεδο, φτάνουμε στο στάδιο εκείνο που πρέπει να ερευνηθεί ο τρόπος που τα τεχνολογικά εργαλεία και η εξέλιξη της τεκμηρίωσης συμβάλει στην καλύτερη απόδοση και ανάδειξη των προσπαθειών που γίνονται για να προωθηθεί το περιεχόμενο και το υλικό που περιέχει κάθε βιβλιοθήκη. Η καταλογογράφηση, η περιγραφή δηλαδή των τεκμηρίων και ο τρόπος που γίνεται αυτή, καθώς και οι κανόνες που ακολουθούνται, καθορίζουν την οργάνωση των τεκμηρίων μέσα στον κατάλογο και τον τρόπο που παρουσιάζεται αυτός προς τους χρήστες. Σύμφωνα με την Ασλανίδη (2017, σ. 19 και σ.23) «η καταλογογράφηση ως τεχνική εργασία/ διαδικασία περιλαμβάνει την προετοιμασία και συγκρότηση των καταλόγων που λειτουργούν ως φορείς περιγραφής, οργάνωσης, ανταλλαγής και διακίνησης δεδομένων και μεταδεδομένων και συνιστά μια από τις πιο σημαντικές τεχνικές εργασίες του βιβλιογραφικού ελέγχου. Στην πράξη, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την οργάνωση της πληροφορίας και διασφαλίζει την πρόσβαση σε αυτή εκ μέρους των χρηστών [...] οι οποίοι διαθέτουν σήμερα, σε σχέση με τη χρήση και τη διαχείριση της πληροφορίας ένα σύνολο δεξιοτήτων πολύ διαφορετικό από εκείνο που διέθεταν πριν από κάποιες δεκαετίες. Οι βιβλιοθήκες και τα κέντρα πληροφόρησης που επανεξετάζουν με σοβαρότητα την αποστολή τους και τους στόχους τους είναι σε θέση να προετοιμάσουν τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη χρήση των συλλογών τους και, συνεπώς των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτές».

Η καλύτερη πρόσβαση στα τεκμήρια και το περιεχόμενο ενός καταλόγου τεχνικά υλοποιείται με το να περιγράφεται και να ταυτίζεται η εγγραφή του έργου με όσο

το δυνατόν καλύτερο τρόπο. Με δεδομένο επίσης ότι μιλάμε πλέον για περιγραφή ψηφιακών τεκμηρίων που πολλές φορές δεν υπάρχει καθόλου το φυσικό αντικείμενο (άρθρο, έγγραφο, φωτογραφία) στο χώρο, οι τρόποι καταλογογράφησης και οι τρόποι οργάνωσης της πληροφορίας διευρύνονται και εξελίσσονται, προκειμένου να γίνονται οι κατάλογοι και η ταύτιση των τεκμηρίων αυτών όχι μόνο πιο πλούσιοι ως προς την περιγραφή των τεκμηρίων τους αλλά και πιο προσπελάσιμοι στον Παγκόσμιο Ιστό. Έτσι εκεί που παραδοσιακά χρησιμοποιούνταν οι Αγγλοαμερικάνικοι Κανόνες AACR2 δημιουργώντας και δομώντας καταλόγους είτε αυτοί ήταν online (OPAC) είτε για εσωτερική χρήση των βιβλιοθηκονόμων, προέκυψαν νέα πρότυπα περιγραφής πιο προσαρμοσμένα στο ψηφιακό περιβάλλον, ενώ αναφερόμαστε πολύ συχνά πλέον σε όρους, όπως μεταδεδομένα και Σημασιολογικός Ιστός.

Καθίσταται λοιπόν σαφές ο λόγος που οι τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο του ψηφιακού περιβάλλοντος καθορίζουν και τον τρόπο που οι βιβλιοθήκες τεκμηριώνουν, οργανώνουν και διαχειρίζονται το υλικό τους στην προσπάθειά τους να το αναδείξουν στον Παγκόσμιο Ιστό και να παρέχουν όσο το δυνατόν τη μέγιστη πληροφορία γύρω από αυτό. Συνέπεια αυτού, οι ψηφιακές συλλογές που δημιουργούνται κατ' αυτόν τον τρόπο και εφ' όσον οι βιβλιοθήκες που διαχειρίζονται τέτοιες συλλογές επιδιώκουν την μεγαλύτερη πρόσβαση των χρηστών, επιδιώκεται παράλληλα και η ενσωμάτωση τέτοιων αλλαγών στις τεχνικές τους εργασίες.

Σε συνάρτηση όλων αυτών, η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού, ως νέα υπηρεσία που δημιουργήθηκε από την αρχή, ενσωματώνει τους νέους αυτούς τρόπους περιγραφής και διασύνδεσης των τεκμηρίων μεταξύ τους, επιλέγοντας και αξιοποιώντας μέσα από την έρευνα που προέκυψε στο τεχνικό σκέλος της εργασίας και στο πεδίο των τεχνολογικών εφαρμογών, τον καλύτερο δυνατό τρόπο για να παρουσιαστεί το περιεχόμενο της συλλογής. Παρακάτω θα δοθούν κάποιοι ορισμοί εννοιών που συναντιούνται συνεχώς και προκειμένου να γίνει κατανοητή η επιλογή της συγκεκριμένης πλατφόρμας που χρησιμοποιήθηκε για να τεκμηριωθεί και να οργανωθεί το υλικό της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης.

3.2.2.1 Μεταδεδομένα (metadata)

Τα μεταδεδομένα που παράγονται προκειμένου να περιγραφούν τα τεκμήρια είτε αυτά είναι έντυπα είτε ψηφιακά είναι βασικός παράγοντας ψηφιακής πληροφορίας και συμβάλουν στην οργάνωση και διαχείριση των ίδιων των τεκμηρίων. Όσο πιο καλά περιγραφεί ένας ψηφιακός πόρος, τόσο πιο εύκολα γίνεται αναζητήσιμος από μηχανές αναζήτησης στο Διαδίκτυο και άρα τόσο πιο προσβάσιμη είναι η πληροφορία στον τελικό χρήστη.

«Οι τεκμηριωτικές πληροφορίες, που είναι γνωστές και ως μεταδεδομένα, παράγονται συνήθως από το εξειδικευμένο προσωπικό του φορέα και είναι πρωτίστως χρήσιμες για μια σειρά από λειτουργίες εσωτερικά για τον φορέα εξυπηρετώντας τον εντοπισμό, τη διαχείριση των αντικειμένων και την παροχή πρόσβασης σε αυτά. Ταυτόχρονα, τα πολιτιστικά μεταδεδομένα αντιπροσωπεύουν έναν τεράστιο όγκο συσσωρευμένης έγκριτης επιστημονικής γνώσης αναφορικά με την προέλευση και την ερμηνεία των τεκμηρίων. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα πολύτιμο θησαυρό πληροφορίας που αγγίζει κάθε πτυχή της ανθρώπινης γνώσης και δημιουργίας και είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο για το κοινό των ειδικών όσο και για το ευρύ κοινό». EKT (2014, σ.3)

Σύμφωνα με τους Κυριάκη-Μάνεση και Κουλούρη (2015, σ.264) «Τα μεταδεδομένα είναι δεδομένα τα οποία αφορούν άλλα δεδομένα. Κατά μία έννοια έπονται των αρχικών δεδομένων (μετά). Κατά κανόνα, ένα σύνολο μεταδεδομένων περιγράφει ένα πληροφοριακό πόρο (information resource) ή πιο απλά ένα τεκμήριο».

Τα μεταδεδομένα που παράγονται από την περιγραφή των τεκμηρίων είναι τόσο σημαντικά, γιατί προσδίδουν επιπλέον πληροφορία πέρα από αυτή που ούτως ή άλλως παρέχεται από το ίδιο το περιεχόμενο. Με αυτόν τον τρόπο, γεννιέται νέα πληροφορία.

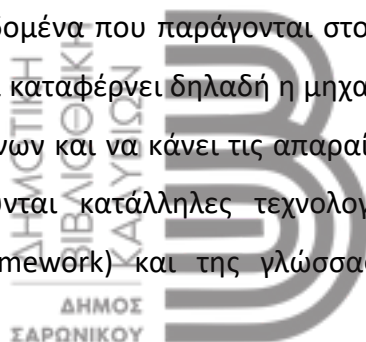
3.2.2.2 Σημασιολογικός Ιστός (Semantic Web)

Ο όρος Σημασιολογικός Ιστός που χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο και αναφέρεται ως μία προέκταση του Παγκόσμιου Ιστού, είναι ουσιαστικά ο τρόπος που έχει περιγραφεί και δομηθεί η πληροφορία, η σημασία και η έννοια που έχει

δοθεί στα δεδομένα, προκειμένου να γίνονται αναγνώσιμα από τις μηχανές (και τις μηχανές αναζήτησης). Τα πιο εξελιγμένα σχήματα μεταδεδομένων, με την πάροδο της τεχνολογίας και τις αλλαγές που έχουν προκύψει κυρίως στον τομέα της καταλογογράφησης και την δημιουργία νέων προτύπων και κωδίκων, καθιστούν το περιεχόμενο των τεκμηρίων και την ίδια την πληροφορία που περιέχεται σε αυτά προσπελάσιμη, ενώ η πρόσβαση στα ίδια τα ψηφιακά τεκμήρια γίνεται πολύ πιο εύκολη.

«Τα πολιτιστικά δεδομένα είναι από τα πλέον κατάλληλα σύνολα δεδομένων για την εξέλιξη του σημασιολογικού ιστού μιας και τα πολιτιστικά δεδομένα που προέρχονται από μουσεία, αρχεία και βιβλιοθήκες δομούνται ήδη πάνω σε σημασιολογικές σχέσεις». ΕΚΤ (2014, σ.5)

Ο Σημασιολογικός Ιστός είναι μία επέκταση του Παγκόσμιου Ιστού που καθορίστηκε μέσω προτύπων από την Κοινοπραξία του Παγκόσμιου Ιστού (W3C). Στόχος του είναι να καταστήσει τα δεδομένα που παράγονται στο Διαδίκτυο μηχαναγνώσιμα. Για να γίνει εφικτό αυτό, να καταφέρει δηλαδή η μηχανή να κατανοεί την σημασία και την έννοια των δεδομένων και να κάνει τις απαραίτητες λογικές συνδέσεις και συνειρμούς, χρησιμοποιούνται κατάλληλες τεχνολογίες όπως αυτές του RDF (Resource Description Framework) και της γλώσσας XML (Extensible Markup Language).

3.2.2.3 RDA, FRBR, RDF

Οι αλλαγές στην καταλογογράφηση έχουν αναδείξει έναν νέο τρόπο απόδοσης της πληροφορίας που εμπεριέχεται σε κάθε τεκμήριο. Είτε μιλάμε για έντυπο, χειρόγραφο ή ψηφιακό, το περιεχόμενο και οι πληροφορίες τους παρουσιάζονται και αποδίδονται με διαφορετικό τρόπο από εκείνον που έκανε η παραδοσιακή καταλογογράφηση.

«Το RDA είναι το καινούριο πρότυπο καταλογογράφησης που αντικατέστησε τους AACR2 και σχεδιάστηκε για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής. Ήδη από τη δεκαετία του 1990 είχε γίνει φανερή η ανάγκη αντικατάστασης των AACR2 με νέους κανόνες, που θα μπορούν να δώσουν λύση στο πρόβλημα της

καταλογογράφησης των ψηφιακών τεκμηρίων, τα οποία συνεχώς αυξάνονταν στις βιβλιοθήκες». Τόγια και Χριστοδούλου (2015, σ.30)

Το RDA πραγματώνεται μέσω των εννοιολογικών μοντέλων FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records) για τις βιβλιογραφικές εγγραφές και FRAD (Functional Requirements for Authority Data) για τους καθιερωμένους τύπους, ενώ «μέσω της σχέσης του RDA με τα Συνδεδεμένα Δεδομένα (Linked Data) είναι δυνατή η δημιουργία μιας ανοιχτής βάσης δεδομένων εννοιών στο Web, τόσο σε σχέση με τα αρχεία καθιερωμένων όρων και ονομάτων όσο και σε σχέση με τις βιβλιογραφικές εγγραφές» Ασλανίδη (2017, σ.38)

Βασικά χαρακτηριστικά των εννοιολογικών μοντέλων FRBR και FRAD, είναι οι Οντότητες, οι Ιδιότητες που έχει κάθε Οντότητα και οι σχέσεις μεταξύ των Οντοτήτων. Σύμφωνα με την ομάδα μελέτης της IFLA που κατόπιν αρκετών και πολυετών ενεργειών κατέληξε στην τελική αναφορά (1998), αναφέρεται ότι το εννοιολογικό μοντέλο FRBR αντιπροσωπεύει, στο μέτρο του δυνατού, μία «γενικευμένη» άποψη του βιβλιογραφικού σύμπαντος και δεν προορίζεται να είναι σύνολο κανόνων, πόσο μάλλον σύνολο κανόνων καταλογογράφησης. Οι Οντότητες για τις βιβλιογραφικές εγγραφές χωρίζονται σε 3 ομάδες. Στην πρώτη ανήκουν οι Οντότητες που αφορούν στο προϊόν του πνευματικού και καλλιτεχνικού δημιουργήματος, στη δεύτερη ομάδα ανήκουν οι Οντότητες για τους υπεύθυνους και τους δημιουργούς των πνευματικών και καλλιτεχνικών δημιουργημάτων και στην τρίτη ομάδα αυτές που σχετίζονται με τα θέματα. Έτσι λοιπόν στην πρώτη ομάδα ανήκουν οι Οντότητες Έργο (Work), Έκφραση (Expression), Εκδήλωση/Υλοποίηση (Manifestation) και Αντίτυπο (Item). Στην ομάδα των δημιουργών, ανήκουν είτε φυσικά είτε συλλογικά όργανα, όπως Person (συγγραφέας, επιμελητής, μεταφραστής κλπ) και Corporate body (ομάδες, οργανώσεις) ενώ τέλος στην ομάδα των θεμάτων βρίσκονται οι Οντότητες Έννοια (Concept), Αντικείμενο (Object), Γεγονός (Event) και Τόπος (Place). Επίσης προστέθηκε και η Οντότητα Οικογένεια (Family) από την ύπαρξη των καθιερωμένων τύπων (FRAD).

Το RDF (Resource Description Framework) είναι μία γλώσσα αναπαράστασης και λειτουργεί ως πρότυπο μοντέλο ανταλλαγής και διαχείρισης δεδομένων στο διαδίκτυο. Αναπτύχθηκε με σκοπό να συμβάλλει στην μεγαλύτερη σημασιολογία των δεδομένων. «Το μοντέλο RDF λόγω της απλότητας του αλλά και της ικανότητάς

του να διαμορφώνει διαφορετικές αφηρημένες έννοιες, κατέληξε να αυξηθεί κατακόρυφα η χρήση του σε εφαρμογές διαχείρισης γνώσεων που σχετίζονται με τον Σηματολογικό Ιστό. Στην ουσία, μια συλλογή από δηλώσεις RDF αντιπροσωπεύει ένα κατευθυνόμενο πολλαπλό γράφημα». Κουτούπης (2019, σ.23)

3.2.2.4 Διασυνδεδεμένα Δεδομένα (Linked Data) και Ανοιχτά Διασυνδεδεμένα Δεδομένα (Open Linked Data)

Η διασύνδεση των δεδομένων έγκειται στην ίδια την έννοια της διασύνδεσης των πληροφοριών και των τεκμηρίων μεταξύ τους. Στην ουσία, οι χώροι των βιβλιοθηκών αυτό ακριβώς προσπαθούν να κάνουν με το να οργανώνουν και να διαχειρίζονται τεκμήρια και όγκο πληροφοριών. Προσπαθούν ανά θεματικές, ανά κατηγορίες, ανά συλλογές να διασυνδέσουν υλικό, ούτως ώστε ο τελικός χρήστης να μπορεί να έχει μία πληθώρα τεκμηρίων/ υλικού/ πληροφοριών/ γνώσεων γύρω από αυτό που ψάχνει. Η γέφυρα μεταξύ των περιεχομένων των τεκμηρίων, είναι στην ουσία οι κατάλογοι και ο τρόπος που προσπαθούν οι επιστήμονες της πληροφόρησης να συνδέσουν διαφορετικά τεκμήρια γύρω από κοινό ή παραπλήσιο περιεχόμενο, προκειμένου να καταστήσουν από τη μία μεριά τη γνώση ανοιχτή και προσβάσιμη σε όσο το δυνατόν επιπλέον κοινό και από την άλλη μεριά να παρέχουν ποικίλο περιεχόμενο, ώστε να πολλαπλασιάζεται η πληροφορία που μπορεί να αποκομίσει κανείς γύρω από αυτό που ψάχνει. Τα Διασυνδεδεμένα Δεδομένα στον Παγκόσμιο Ιστό, είναι η ίδια λογική συνέχεια στον ψηφιακό κόσμο, ούτως ώστε να υπάρχει διασύνδεση ουσιαστικά των πληροφοριών που παράγονται από τα μεταδεδομένα της περιγραφής των τεκμηρίων. Παράλληλα με αυτήν την προοπτική, τα συνδεδεμένα δεδομένα διασυνδέουν βάσεις δεδομένων και καταλόγους μεταξύ τους, δίνοντας τη δυνατότητα πληροφορίες και τεκμήρια που προέρχονται από διαφορετικούς οργανισμούς, να συνδεθούν μεταξύ τους, ενώ παράλληλα δίνεται ακόμα μεγαλύτερη αξία στις επιμέρους συλλογές.

Σύμφωνα με τον Οδηγό του ΕΚΤ (2014, σ.13) «Τα Διασυνδεδεμένα Δεδομένα αποτελούν μία ακόμη μέθοδο δημοσίευσης των δεδομένων [...], τα οποία δημοσιεύονται ως σύνολα, με την ταυτόχρονη δημιουργία σηματολογικών συνδέσεων μεταξύ των διαφορετικών συνόλων δεδομένων, και κατά τρόπο ώστε οι

συνδέσεις να είναι αντιληπτές τόσο από τους ανθρώπινους χρήστες όσο και από τους υπολογιστές».

Η Ασλανίδη (2017, σ.38) αναφέρει τα εξής: «τα Διασυνδεδεμένα Δεδομένα συνιστούν περισσότερο πρακτική παρά πρότυπο. Αυτή τη στιγμή το RDF φαίνεται να είναι η επικρατέστερη μορφή διανομής δεδομένων. Τα Διασυνδεδεμένα Δεδομένα είναι ένα σύνολο πρακτικών για τη διανομή δεδομένων στο Web σε μηχαναγνώσιμη μορφή. Διέπονται από τους εξής τέσσερις κανόνες: α) παρέχουν URI (Uniform Resource Identifier) ως ονομασία για πράγματα, β) μετατρέπουν το URI σε HTTP URL (Hypertext Transfer Protocol Uniform Resource Locator), προκειμένου ο χρήστης να εντοπίζει τις ονομασίες [ονόματα] των πραγμάτων, γ) στο στάδιο αναζήτησης ενός URI παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες χρησιμοποιώντας τα πρότυπα RDF και SPARQL και δ) περιλαμβάνουν σύνδεση με περισσότερα URIs, ώστε να εντοπιστούν περισσότερα πράγματα».

Τα Ανοιχτά Διασυνδεδεμένα Δεδομένα προέρχονται από το κίνημα της Ανοιχτής Πρόσβασης (Open Access) και στηρίζεται στην πεποίθηση ότι η γνώση είναι κοινωνικό αγαθό και ως τέτοιο πρέπει να παρέχεται απρόσκοπτα σε όλους. Κατ' αυτόν τον τρόπο τα Ανοιχτά Διασυνδεδεμένα Δεδομένα ωφελούν κυρίως το κοινό των βιβλιοθηκών και εν γένει του Παγκόσμιου Ιστού, αφού η γνώση και η πληροφορία που παράγεται με αυτόν τον τρόπο, από τη μία πολλαπλασιάζεται και από την άλλη είναι απρόσκοπτα προσβάσιμη. Τα οφέλη όμως δεν περιορίζονται μόνο στο κοινό (ερευνητές, επιστήμονες, εκπαιδευτική κοινότητα όλων των βαθμίδων κλπ) αλλά έχουν αντίκτυπο και στους ίδιους τους οργανισμούς, αφού μπορούν να αλληλοϋποστηρίζεται η εργασία τους, να επαναχρησιμοποιούνται τα δεδομένα τους και να βοηθάνε στην ποιοτική αναβάθμιση της πληροφορίας, ενώ η ορατότητα και προσβασιμότητα των ίδιων των τεκμηρίων και των μεταδεδομένων τους συντελεί στην αύξηση της αναγνώρισης της αξίας των ίδιων των οργανισμών και του περιεχομένου τους.

Σύμφωνα με την Τσατάλη (2016, σ.28) «υπάρχουν οι εξής προϋποθέσεις ώστε τα ανοιχτά δεδομένα στον Παγκόσμιο Ιστό να είναι ανοιχτά για όλους:

1. Θα πρέπει τα ανοιχτά δεδομένα να είναι διαθέσιμα σε μορφές που μπορεί ο οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση, όπως είναι για παράδειγμα η γλώσσα XML, ώστε να είναι πιο εύκολα στη χρήση τους από τους χρήστες και να μην

χρειάζεται να αναφέρονται συνέχεια σε αυτούς που κατασκευάζουν παρόμοια μορφότυπα, όπως επίσης να έχουν πρόσβαση χωρίς τεράστιο κόστος.

2. Θα πρέπει οι κάτοχοι να τα παρέχουν για κτήση και επεξεργασία, με ανοιχτή άδεια. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη να τα χρησιμοποιήσει και να τα τροποποιήσει πολλές φορές χωρίς περιορισμούς και κόστος, με την προϋπόθεση να αναφέρεται η προέλευσή τους.

4. Περιγραφή Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας Δήμου Σαρωνικού

4.1 Στάδια ανάπτυξης Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας Δήμου Σαρωνικού

Η ανάλυση των σταδίων ανάπτυξης της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης ουσιαστικά απαντά στα ερωτήματα που τέθηκαν κατά το σχεδιασμό της, μιας και οι απαντήσεις αυτές είναι συνυφασμένες με τον τρόπο που συλλέχθηκε, οργανώθηκε και τεκμηριώθηκε το υλικό της και έφτασε μέχρι το τελικό αποτέλεσμα. Πρέπει να τονιστεί εδώ, ότι οι απαντήσεις και οι επιλογές που τέθηκαν από την αρχή, αντιστοιχούν σε ένα σενάριο του τι θα ήταν ιδεατό να συμβεί, ούτως ώστε να στηθεί και να αναπτυχθεί πλήρως μία αντίστοιχη Ψηφιακή Βιβλιοθήκη. Στην πράξη και για τις ανάγκες τούτης της διπλωματικής διατριβής, ο αριθμός των τεκμηρίων που συλλέχθηκε και τελικά τεκμηριώθηκε και αποτέλεσε ψηφιακό μέρος της συλλογής, αποτελεί δείγμα, καθώς θα ήταν αδιανόητο για λόγους οικονομίας χρόνου, να ολοκληρωθεί μέσα στο χρονικό διάστημα εκπόνησης μίας τέτοιας διπλωματικής εργασίας.

Ο σκοπός της δημιουργίας της συγκεκριμένης Ψηφιακής Βιβλιοθήκης είναι να αποτελέσει ένα χαρακτηριστικό δείγμα ψηφιακής συλλογής που συγκεντρώνει, οργανώνει και προβάλλει τεκμήρια και πληροφορίες που σχετίζονται με αυτά ή διασυνδέονται με αυτά γύρω από την ιστορία του Δήμου Σαρωνικού. Στόχος της είναι να παρουσιάσει τρόπους που ακολουθούν τις τελευταίες εξελίξεις στον χώρο της οργάνωσης, τεκμηρίωσης και διασύνδεσης περιεχομένου, δεδομένων και πληροφοριών, ενώ αναδεικνύει την αξία της σύμπραξης διαφορετικών ειδικοτήτων

και ατόμων που συνέβαλαν στο έργο, όπως καταδείχθηκε ότι πραγματοποιείται ως επί το πλείστον σε αντίστοιχες υποδομές και έργα στο χώρο των Πολιτιστικών Οργανισμών και των Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών. Επίσης απώτερος στόχος της υποδομής αυτής, ήταν και κατά κάποιο τρόπο ήδη πραγματοποιήθηκε, να ενεργοποιήσει/ κινητοποιήσει ένα σημαντικό αριθμό κατοίκων και δημοτών της κοινότητας του Δήμου Σαρωνικού, όχι μόνο γύρω από το πολιτιστικό απόθεμα που αφορά στους ίδιους και στην ιστορία του τόπου τους, αλλά και στην αναγκαιότητα να δημιουργούνται αντίστοιχες τέτοιες οργανωμένες υποδομές.

Το επιδιωκόμενο κοινό που στοχεύει να εξυπηρετήσει μία τέτοια προσπάθεια δημιουργίας Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού, είναι αρχικά οι ίδιοι οι δημότες, κάτοικοι, μαθητές και εργαζόμενοι του Δήμου Σαρωνικού, ως αρχικοί ωφελούμενοι των υπηρεσιών της ίδιας της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων. Σε μία εποχή που το διαδίκτυο είναι πανταχού παρόν και ολοένα περισσότερος κόσμος κάνει χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών προκειμένου να πληροφορηθεί, να ερευνήσει, να αυξήσει τις γνώσεις του, αλλά και να αναπολήσει, να αναστοχαστεί και να μνημονεύσει προηγούμενες εμπειρίες ή να μάθει από αυτές, η χρήση μίας τέτοιας ψηφιακής συλλογής, θα είναι σε θέση να καλύψει πολλά από αυτά τα παραπάνω. Οι ερευνητές της περιοχής μπορούν να ανατρέξουν σε τεκμήρια που δεν ήταν γνωστά ή δεν γνώριζαν την ύπαρξή τους, μαθητές και εκπαιδευτικοί θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν υλικό για τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, ενώ οποιοσδήποτε κάτοικος του Δήμου Σαρωνικού, με καταγωγή ή όχι από την περιοχή, θα είναι σε θέση να πληροφορηθεί για την ιστορία του τόπου που κατοικεί, τις ιδιαιτερότητές του, τα πολιτιστικά του αγαθά, τον τρόπο διαβίωσης των προγενέστερων. Από την άλλη μεριά, το επιδιωκόμενο κοινό σαφώς διευρύνεται, αφού το διαδίκτυο έχει τη δύναμη να παρέχει εξ αποστάσεως πληροφορίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο και έχοντας υπόψη ότι το υλικό που θα συγκεντρωθεί είναι δυνατόν να ενδιαφέρει και απομακρυσμένο κοινό, ερευνητές, επιστημονικό προσωπικό, δημότες που δεν είναι κάτοικοι της περιοχής και οποιονδήποτε θα μπορούσε να αποτελεί αντικείμενο μελέτης η ιστορία και ο πολιτισμός του Δήμου Σαρωνικού, η ανάπτυξη του έργου, προσανατολίζεται και προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η επιλογή των τεκμηρίων προκειμένου αυτά να αποτελέσουν το περιεχόμενο της νέας ψηφιακής συλλογής ήταν μία σημαντική διαδικασία, καθώς αυτή καθόρισε και την ανάπτυξη των κατηγοριών, των ταξινομιών και των επιμέρους συλλογών. Όλο το πλέγμα πληροφοριών και οι απαραίτητες εργασίες, καθορίστηκαν από τα τεκμήρια που έχουν επιλεγεί. Στο στάδιο της επιλογής των τεκμηρίων έγινε ο εξής διαχωρισμός/ κατηγοριοποίηση των τεκμηρίων, όπου με βάση αυτόν, πάρθηκαν γενικές αποφάσεις για την ανάδειξη και τεκμηρίωση του υλικού, τον τρόπο που θα διασυνδεόταν και τον τρόπο που θα προβαλλόταν:

- Βιβλία από τη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων που θα γινόταν αναφορά. Βιβλία δηλαδή που θα περιγράφονταν και θα τεκμηριώνονταν, χωρίς όμως να υπάρχει πρόσβαση στο πλήρες κείμενο.
- Βιβλία της συλλογής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων που υπήρχε δυνατότητα για ψηφιοποίηση, καθώς αποτελούν εκδόσεις της ίδιας της Βιβλιοθήκης ή του Δήμου Σαρωνικού.
- Εισηγήσεις/ κεφάλαια βιβλίων που είναι ήδη δημοσιευμένα στο διαδίκτυο και υπάρχει δυνατότητα για πλήρη πρόσβαση στο κείμενο.
- Αρχειακά τεκμήρια που συλλέχθηκαν ή δόθηκε πρόσβαση σε αυτά, μέσω του πληθοπορισμού. Στα αρχειακά τεκμήρια συμπεριλήφθηκαν φωτογραφίες, βίντεο, αφίσες, επιστολές κ.ά.

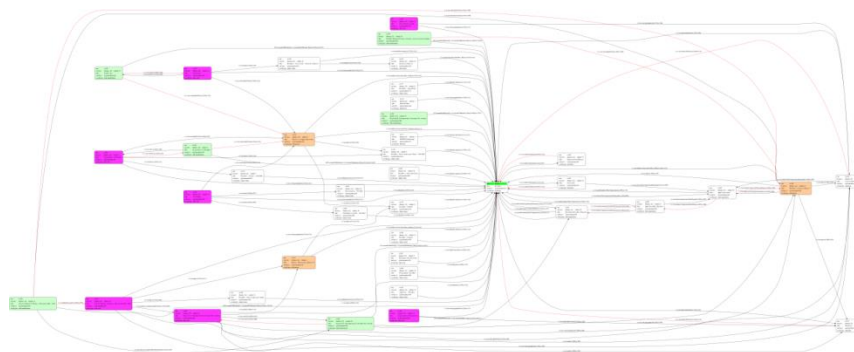
Βέβαια να τονιστεί εδώ ότι η επιλογή των τεκμηρίων δεν έγινε μόνο στην αρχική φάση ανάπτυξης, αλλά και κατά τη διάρκεια, μιας και τα ψηφιακά τεκμήρια που δόθηκαν ή έγιναν προσβάσιμα από τα άτομα που συνεισέφεραν υλικό συνέρρεαν, και κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης και της εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας. Αυτά τα ψηφιακά τεκμήρια κάποιες φορές, καθόριζαν και ένα επιπλέον υλικό που θα έπρεπε τουλάχιστον να τεκμηριωθεί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί φωτογραφία που προέκυψε μέσω του πληθοπορισμού,

Εικόνα 3, Φωτογραφία που προέκυψε από συνεισφορά δημότη

η οποία απεικονίζει Καλυβιώτες σε Πατητήρι γειτονικού/ όμορου δήμου, του Δήμου Μαρκοπούλου. Κατ' αυτόν τον τρόπο προστέθηκαν τεκμήρια από την έντυπη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων για την περιοχή του Μαρκόπουλου, χωρίς να έχει αποφασιστεί από την αρχή, μιας και το ψηφιακό τεκμήριο που ήρθε εκ των υστέρων, καθοδήγησε ουσιαστικά τα θέματα που ανέκυψαν και θα έπρεπε να αναφερθούν.

Εάν ο σκοπός της παρούσας συλλογής ήταν να συγκεντρωθούν τεκμήρια και πληροφορίες γύρω από την ιστορία του Δήμου Σαρωνικού, τότε έπρεπε να γίνει εκ των προτέρων μία πρώτη καταγραφή των θεματικών κατηγοριών που θα δημιουργούνταν, των επιμέρους συλλογών, καθώς επίσης και των πληροφοριών που ενδεχομένως να αναδεικνύονταν, όπως για παράδειγμα πρόσωπα, περιοχές, οργανισμοί και σημαντικά γεγονότα και ημερομηνίες. Επιπλέον, αρκετά σημαντικό στην ύπαρξη των επιμέρους θεμάτων (με τη μορφή καθιερωμένων επικεφαλίδων ή λέξεων – κλειδιών) ήταν το κριτήριο να μπορούν να διασυνδέονται μεταξύ τους οι οντότητες, είτε αυτές ανήκουν στις βιβλιογραφικές εγγραφές, είτε στους δημιουργούς των έργων, πρόσωπα και οργανισμοί, στις περιοχές και στις χρονολογίες, είτε να διασυνδέονται με άλλες πληροφορίες και εξωτερικούς συνδέσμους, όπως πληροφορίες σε άλλες ιστοσελίδες (π.χ. Wikipedia) ή άλλους οργανισμούς (π.χ. Geonames, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος κ.ά.). Επίσης, διασύνδεση μεταξύ των διαφορετικών τύπων τεκμηρίων, π.χ. έντυπο βιβλίο με ψηφιακές φωτογραφίες κοινών θεμάτων, ούτως ώστε να δημιουργείται ένα πλέγμα πληροφοριών.

Εικόνα 4, Αναπαράσταση σε μορφή γραφήματος του πλέγματος διασύνδεσης πληροφοριών και όρων για την Οντότητα Place «Καλύβια». Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Σύμφωνα με την Κυριάκη-Μάνεση (2015, σ.41) «τα βασικά στοιχεία που δομούν μια τεκμηρίωση συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Α. Στοιχεία που αφορούν το περιεχόμενο της τεκμηρίωσης. Εξετάζουμε αρχικά το τι περιλαμβάνει μια τεκμηρίωση. Ο φορέας επιλέγει το υλικό του, συνήθως από τεκμήρια που τον αφορούν θεματικά ή έχει στην κατοχή του, ή έχει πρόσβαση σε αυτά και ορίζει μια θεματική ενότητα ή και κάτι ευρύτερο.

Β. Μέθοδοι και παράμετροι που αφορούν την υλοποίηση της τεκμηρίωσης. Εξετάζονται οι μέθοδοι υλοποίησης και εμπλουτισμού της τεκμηρίωσης. Παράλληλα, δίνονται οι βασικές παράμετροι που ορίζουν την τεκμηρίωση ως διαδικασία. Για παράδειγμα, ο βαθμός ανάλυσης ή εξειδίκευσης που θα επιδιωχθεί κ.λπ.

Γ. Στοιχεία που αφορούν τα πρότυπα ελεγχόμενων ή μη λεξιλογίων που θα χρησιμοποιηθούν για τη θεματική επεξεργασία των τεκμηρίων. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο λεξιλόγιο, καθώς η εξασφάλιση της θεματικής πρόσβασης στα τεκμήρια είναι κεντρικός σκοπός της τεκμηρίωσης, αλλά και αποτελεί και ακρογωνιαίο λίθο της ανάκτησης.

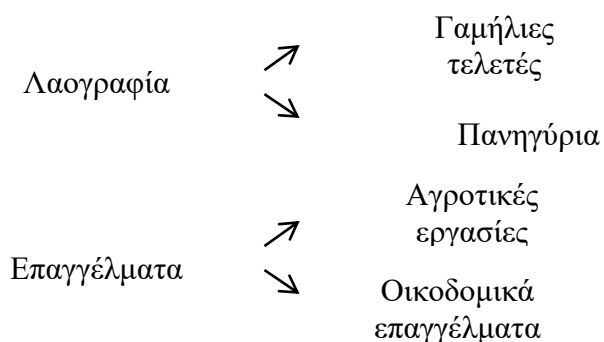
Δ. Παράμετροι που αφορούν στα τεκμήρια που συμπεριλαμβάνονται. Εξετάζεται αναλυτικά, στο ευρύτερο πλαίσιο της θεματικής ενότητας ή της ευρύτερης θεματικής κατηγορίας που έχει επιλεγεί, ποια τεκμήρια θα περιληφθούν και οριοθετούνται όλα τα στοιχεία που τα προσδιορίζουν, π.χ. τύποι των τεκμηρίων, μεγέθη, μορφή. Σημειώνεται ότι τα τεκμήρια αποτελούν τα συστατικά που συνθέτουν το σώμα της τεκμηρίωσης.

Ε. Στοιχεία που αφορούν τη δόμηση της τεκμηρίωσης. Αφορούν παράγοντες όπως τη γλώσσα, τα μεγέθη, τους κώδικες και τα σύμβολα που θα χρησιμοποιηθούν κ.λπ.

Στ. Επιλογή προτύπου μεταδεδομένων για την υλοποίηση της τεκμηρίωσης».

Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν αρχικά γενικές και ειδικές κατηγορίες με βάση το θέμα, όπως για παράδειγμα:

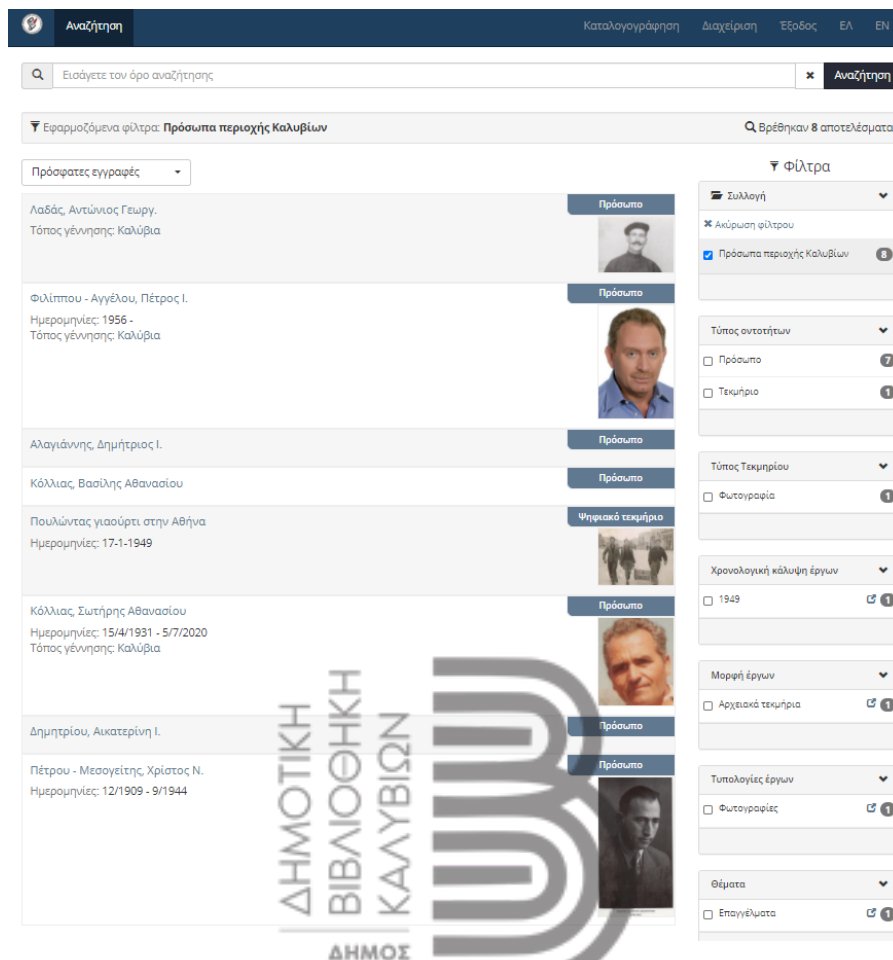
Με βάση τον τύπο του υλικού και τις κατηγορίες των τεκμηρίων, δημιουργήθηκαν αντίστοιχες ταξινομίες που αναδεικνύουν τις μορφές και τυπολογίες των έργων.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΟΡΦΕΣ & ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΕΡΓΩΝ		
Μορφές έργων	Τυπολογίες έργων	
Ακαδημαϊκά έργα	Διδακτορικές διατριβές	
	Μεταπτυχιακές εργασίες	
Αρθρογραφία	Δημοσιογραφικά έργα	
	Βιωματικά έργα	
	Επιστημονικά έργα	
	Ερευνητικά έργα	
Αρχαικά τεκμήρια	Αντικείμενα	
	Διαφημίσεις	
	Επιστολές	
	Εγγραφα	
	Τηλεγραφήματα	
	Σημειώματα	
	Αποκόμματα	
	Καρτ ποστάλ	
	Βίντεο	
	Φωτογραφίες	
	Αφίσες	
	Βιβλιογραφικά έργα	Έργα δράσης [Αρχαικά τεκμήρια, λόγοι κ.ά.]
		Εικονογραφικά έργα
Λογοτεχνικά έργα		
Βιωματικά - λογοτεχνικά έργα		
Επιστημονικά έργα		
Ερευνητικά έργα		
Οπτικοακουστικά έργα	Ντοκιμαντέρ	
	Ταινίες μυθοπλασίας	
Περιοδικά έργα	Εφημερίδες	
	Περιοδικά	
Συμβολές σε συλλογικά έργα	Βιωματικά έργα	
	Επιστημονικά έργα	
	Ερευνητικά έργα	

Εικόνα 5, Ταξινομίες

Άλλες κατηγορίες που δημιουργήθηκαν ήταν διάφορες συλλογές με κριτήριο τοπικά χαρακτηριστικά (π.χ. Πρόσωπα περιοχής Καλυβίων):

The screenshot displays a web interface for a digital archive. At the top, there is a search bar with the text 'Εισάγετε τον όρο αναζήτησης' and a search button labeled 'Αναζήτηση'. Below the search bar, a filter is applied: 'Εφαρμοζόμενα φίλτρα: Πρόσωπα περιοχής Καλυβίων', with a result count of '8 Βρέθηκαν αποτελέσματα'. The main content area shows a list of profiles, each with a name, birth date, and a small portrait photo. The profiles listed are: Λαδός Αντώνιος Γεωργ., Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι., Αλαγιάννης, Δημήτριος Ι., Κάλλιας, Βασίλης Αθανασίου, Πουλώντας γασούρτζι στην Αθήνα, Κάλλιας, Σωτήρης Αθανασίου, Δημητρίου, Αικατερίνη Ι., and Πέτρου - Μεσαογιέτης, Χρίστος Ν. To the right of the profiles is a 'Φίλτρα' (Filters) sidebar. It includes a 'Συλλογή' (Collection) dropdown set to 'Ακύρωση φίλτρου', a checked filter for 'Πρόσωπα περιοχής Καλυβίων' (8 results), and several other filter sections: 'Τύπος οντοτήτων' (Types of entities) with 'Πρόσωπο' (7) and 'Τεκμήριο' (1); 'Τύπος Τεκμηρίου' (Type of Document) with 'Φωτογραφία' (1); 'Χρονολογική κάλυψη έργων' (Work coverage) with '1949' (1); 'Μορφή έργων' (Work format) with 'Αρχαϊκά τεκμήρια' (1); 'Τυπολογίες έργων' (Work typologies) with 'Φωτογραφίες' (1); and 'Θέματα' (Topics) with 'Επαγγέλματα' (1).

Εικόνα 6, Παράδειγμα Συλλογής, Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Όλες αυτές οι κατηγορίες που διασυνδέονται μεταξύ τους, αποδεικνύουν πόσο σημαντικός είναι ο σχεδιασμός της τεκμηρίωσης, αφού προσδιορίζει τις ίδιες τις ανάγκες του έργου, τη δόμηση του υλικού μέσα στην πλατφόρμα, την προβολή του και τον τρόπο που θα γίνεται η ανάκτησή του από τον τελικό χρήστη. Η ανάπτυξη της τεκμηρίωσης και η διασύνδεση των τεκμηρίων δημιουργώντας διάφορα επίπεδα σύνθεσης της πληροφορίας και του περιεχομένου, καλύπτει έναν από τους επιδιωκόμενους στόχους, να υπάρχει η δυνατότητα να προβάλλονται όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία γύρω από ένα θέμα ή έναν όρο που μπορεί να είναι πεδίο έρευνας. Το ίδιο το περιεχόμενο, και στην προκειμένη περίπτωση το υλικό που προέρχεται από την ίδια τη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων σε συνδυασμό με τεκμήρια που συρρέουν μέσω του πληθοπορισμού ή πληροφορίες που διασυνδέονται από άλλες ψηφιακές πηγές, αναδεικνύουν τη σπουδαιότητα του

ίδιου του περιεχομένου, ενώ καταδεικνύουν το πώς ένα τεκμήριο μπορεί να αφορά διαφορετικά επιστημονικά πεδία ή να διευρύνει την έρευνα και να προσδίδει νέες προοπτικές.

Παράδειγμα κατά την Αναζήτηση του όρου «Προικιά». Αποκτούμε πρόσβαση σε διαφορετικούς τύπους τεκμηρίων, λόγω της διασύνδεσης των διαφορετικών τεκμηρίων μεταξύ τους.

The screenshot shows a search interface for the term 'Προικιά'. At the top, there is a navigation bar with 'Αναζήτηση' (Search) and 'Καταλογογράφηση' (Cataloging). Below the search bar, there are tabs for 'Default' and 'Graph', and a 'Έννοια' (Concept) button. The search results are displayed in a table format. The first section is titled 'Θεματική επικεφαλίδα έργων' (Thematic heading of works) and contains two entries: 'Αλεξιάκης, Ελευθέριος Π. Γαμήλιες παροχές στους Αλβανόφωνους της ΝΑ. Αττικής - Λαυρεωτικής (1850-1940)' and 'Αλεξιάκης, Ελευθέριος Π. Τα παιδιά της σιωπής'. The second section is titled 'Θεματική επικεφαλίδα τεκμηρίων' (Thematic heading of documents) and contains one entry: 'Προικιά Γάμου'. A large watermark of the Saronikos Reasonable Graph logo is overlaid on the image.

Εικόνα 7, Παράδειγμα διασύνδεσης διαφορετικών τεκμηρίων. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Εξ' ίσου σημαντικό για μία συλλογή, είναι να αναδειχτούν στοιχεία, τεκμήρια ή πληροφορίες που είναι μοναδικά ή ιδιαίτερα και άρα είναι βαρύνουσας σημασίας στο να προβληθούν. Στην παρούσα συλλογή και γνωρίζοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Δήμου Σαρωνικού και της ευρύτερης περιοχής, καθώς επίσης και της υπάρχουσας συλλογής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί και να αναδειχτεί το γλωσσικό ιδίωμα/ η γλωσσική διάλεκτος της περιοχής (τα αρβανίτικα δηλαδή), πράγμα που καθιστά επιτακτικό να δημιουργηθεί αντίστοιχη αναφορά στη γλώσσα των τεκμηρίων ή σε περιεχόμενο που σχετίζεται με τη γλώσσα αυτή, όπως επίσης και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ζωής των Αρβανιτών.

Ο τεχνολογικός εξοπλισμός που θα χρειαστεί ένας οργανισμός για να υποστηρίξει τις εργασίες που είναι αναγκαίες για τη δημιουργία της ψηφιακής συλλογής είναι σημαντικός και εξαρτάται τόσο από το είδος του υλικού που θέλει να τεκμηριώσει όσο και από την τελική προβολή του τεκμηρίου. Επίσης καθοριστικός παράγοντας

είναι εάν το προς ψηφιοποίηση υλικό θέλει κάποια παρέμβαση εκ των προτέρων, συντήρηση ή επεξεργασία, αν η παλαιότητά του χρήζει ιδιαίτερης προσοχής κλπ. Διαφορετικός σαρωτής χρειάζεται για μικροφίλμ ή εφημερίδες για παράδειγμα λόγω των διαφορετικών μεγεθών, ενώ αν η τελική ανάλυση της φωτογραφίας είναι σημαντική προκειμένου να αποδοθεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ευκρίνεια στην περίπτωση που επιδιώκεται η επιπλέον μεγέθυνση του τεκμηρίου, σίγουρα ο σαρωτής θα πρέπει να υποστηρίζει καλύτερη και μεγαλύτερη ανάλυση. Αν σκοπός είναι να υπάρξει ανάγνωση κειμένου και αναζήτηση λέξεων και φράσεων μέσα στις τελικές εικόνες, μπορεί να χρειάζεται σύστημα επεξεργασίας Οπτικής Αναγνώρισης Χαρακτήρων, ενώ ο όγκος των φωτογραφιών και η ποσότητά τους, καθορίζει και το τελικό κόστος ενός έργου.

Στην παρούσα υλοποίηση της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης δεν χρειάστηκε να γίνει κάποια ειδική επεξεργασία των τεκμηρίων, οι περισσότερες φωτογραφίες που συλλέχθηκαν ή δόθηκε πρόσβαση σε αυτές ήταν ήδη σαρωμένες από τους κατόχους τους, ενώ πρωτότυπες φωτογραφίες που προσκομίστηκαν στο χώρο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων και έπρεπε να σαρωθούν για να επιστραφούν, αυτό έγινε με μη επαγγελματικό σαρωτή με μέγιστη ανάλυση της φωτογραφίας 2048x1535 και μετατροπή της σε αρχείο jpeg. Τα ψηφιοποιημένα βιβλία είναι σε μορφή pdf και η ανάγνωσή τους επιτρέπεται μέσω κατάλληλου online Book reader.

Το κυριότερο στάδιο της ανάπτυξης ενός έργου και μιας υπηρεσίας, είναι να βρεθούν τα κατάλληλα εργαλεία που θα είναι ικανά να καλύψουν τις απαιτήσεις και να αναδείξουν τους σκοπούς και τους στόχους που έχουν τεθεί από την αρχή ούτως ώστε να υλοποιηθούν στην πράξη και να φανεί το τελικό αποτέλεσμα. Το περιβάλλον οργάνωσης, τεκμηρίωσης και διαχείρισης του περιεχομένου αν δεν ανταποκρίνεται στα κριτήρια και δεν καλύπτει τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί, δεν μπορεί να είναι ούτε εφαρμόσιμα, αλλά ούτε και να αποδώσουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Από την άλλη μεριά, ένα πολύ δυνατό λογισμικό ή πλατφόρμα, είναι σε θέση όχι μόνο να καλύψει τις προϋπάρχουσες ανάγκες και στόχους, αλλά δουλεύοντας και χρησιμοποιώντας το στην πράξη, να σε οδηγήσει σε νέες προοπτικές και να ενδυναμώσει ακόμα περισσότερο την αρχική ιδέα. Επιπλέον και έχοντας στο μυαλό μας μία Ψηφιακή Βιβλιοθήκη που απευθύνεται στο μέσο χρήστη

ο οποίος επιδιώκει με εύκολο και εύχρηστο τρόπο να ανακαλύπτει περιεχόμενο και πληροφορίες, εξ ίσου σημαντικό είναι η τελική προβολή των τεκμηρίων και η άμεση πρόσβαση σε αυτά. Είναι σημαντικό να ανακαλύπτεται το περιεχόμενο της συλλογής ακόμα κι αν ο χρήστης δεν έχει κάνει αναζήτηση μέσα στην ίδια την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, αλλά αναζητώντας κανείς πληροφορίες στο Διαδίκτυο να είναι εφικτό τα δεδομένα μας να είναι μηχαναγνώσιμα και προσβάσιμα. Να μπορεί η ψηφιακή συλλογή να είναι ανακαλύψιμη μέσα στην πληθώρα των πληροφοριών που διακινούνται στον Παγκόσμιο Ιστό. Να γίνεται με άλλα λόγια πρόσβαση στο ίδιο το περιεχόμενο ακόμα κι αν ο ερευνητής δεν γνωρίζει την ύπαρξη της ίδιας της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού.

Συνοψίζοντας τα κριτήρια που έχουν τεθεί από την αρχή προκειμένου να επιλεγεί το κατάλληλο λογισμικό για να εφαρμοστούν στην πράξη τα όσα επιδιώκουμε, θέτονται τα εξής:

- Οργάνωση, περιγραφή και διαχείριση των τεκμηρίων όλων των τύπων.
- Παραγωγή μεταδεδομένων και διαλειτουργικότητα ούτως ώστε να γίνονται οι πληροφορίες ανακτήσιμες από μηχανές αναζήτησης, και να υπάρχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πρόσβαση στο περιεχόμενο των τεκμηρίων.
- Ανάπτυξη της πληροφορίας είτε σε επίπεδο περιγραφής, είτε σε επίπεδο διασύνδεσης των τεκμηρίων μεταξύ τους, είτε διασύνδεσής τους με εξωτερικούς συνδέσμους, δηλαδή να διασυνδεθεί με πληροφορία που βρίσκεται σε άλλες ιστοσελίδες. Η πληροφορία θέλουμε να οργανωθεί τόσο σε επίπεδο βιβλιογραφικών εγγραφών όσο και σε επίπεδο δημιουργών, ενώ η επιδίωξη είναι να δίνονται όσο το δυνατόν επιπλέον δεδομένα και γνώσεις γύρω από τους οργανισμούς, τα μνημεία, τα γεγονότα, τη γλώσσα και άλλα σημαντικά στοιχεία της ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού που θα δημιουργήσουν ένα πλέγμα πληροφορίας με αφορμή τα τεκμήρια της συλλογής.
- Δημιουργία εσωτερικών συλλογών και ταξινομιών με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες της συλλογής και σύνδεσης τους με καθιερωμένες επικεφαλίδες και ευρετήρια.

- Ενσωμάτωση κατάλληλων εφαρμογών για ανάγνωση πλήρους κειμένου και απεικόνιση των ψηφιακών αντικειμένων.
- Προσαρμοσμένα πεδία που θα αναπτύσσονται πληροφορίες για τους κατόχους που προσέφεραν μέσω πληθοπορισμού τα τεκμήρια και θα δίνεται πληροφορία σχετικά με τη μορφή τους.
- Εμφάνιση του περιεχομένου σε τέτοιο βαθμό που να είναι από τη μία μεριά εύκολη η αναζήτηση στην ίδια την πλατφόρμα και από την άλλη να μπορεί να είναι σύνθετη ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη συνδυάζοντας διαφορετικούς όρους.

4.2 Λογισμικό

Από τα πιο διαδεδομένα λογισμικά διαχείρισης που χρησιμοποιούνται σε ψηφιακά αποθετήρια και βιβλιοθήκες τόσο ακαδημαϊκών όσο και δημόσιων βιβλιοθηκών είναι τα λογισμικά ανοιχτού κώδικα DSpace και EPrints, τα οποία αναβαθμίζονται συνεχώς καθώς και τα δύο υποστηρίζονται από παγκόσμιες κοινότητες. Το DSpace δημιουργήθηκε από το Massachusetts Institute of Technology (MIT), ενώ το EPrints από το Πανεπιστήμιο του Southampton. Όντας και τα δύο ανοιχτού κώδικα, δεν υπάρχει κόστος απόκτησής τους, μολονότι υπάρχει η ανάγκη να υποστηρίζονται από εξειδικευμένο προσωπικό σε αντίστοιχα προγράμματα. Τα ακαδημαϊκά ιδρύματα προκειμένου να δημοσιεύουν τις μελέτες και τις επιστημονικές έρευνες των μελών της κοινότητάς τους, ενώ οι δημόσιες βιβλιοθήκες που έχουν δημιουργήσει αποθετήρια ή ψηφιακές βιβλιοθήκες για τα πολιτιστικά τους τεκμήρια, κάνοντας χρήση των τεχνολογικών λειτουργιών των αντίστοιχων λογισμικών, με κυριότερο το DSpace, καλύπτουν τις ανάγκες της ανοιχτής πρόσβασης θέτοντας τις ψηφιακές συλλογές τους και το περιεχόμενο των τεκμηρίων τους προσβάσιμες σε ευρύτερο κοινό. Ως ανοιχτού κώδικα λογισμικά προάγουν τη διαλειτουργικότητα και την ανταλλαγή μεταδεδομένων μεταξύ των κοινοτήτων και μπορούν να παραμετροποιηθούν ανάλογα με τις ανάγκες των οργανισμών. Το DSpace και το EPrints ενσωματώνουν το πρότυπο μεταδεδομένων Dublin Core, ενώ τα πρωτόκολλα επικοινωνίας που χρησιμοποιούν δίνουν τη δυνατότητα να γίνεται συγκομιδή των μεταδομένων τους από άλλες πλατφόρμες συλλογής δεδομένων, όπως το OpenArchives.gr, το Search Culture ή τη Europeana.

4.3 Πλατφόρμα ReasonableGraph

Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής έγινε χρήση της πλατφόρμας ReasonableGraph, αφού η υποστήριξη που παρείχε η ομάδα έργου του συγκριμένου λογισμικού ήταν καθοριστική τόσο από την αρχή του σχεδιασμού και του στησίματος της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, όσο και κατά τη διάρκεια της υλοποίησης. Εν αντιθέσει με τα άλλα δύο λογισμικά, η συγκεκριμένη πλατφόρμα κάνει χρήση των εννοιολογικών μοντέλων FRBR και FRAD και η διασύνδεση των δεδομένων προκύπτει από τις συσχετίσεις μεταξύ των οντοτήτων. Οι διαφορετικές λειτουργίες, τα χαρακτηριστικά και οι εφαρμογές που θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο, καθιστούν την συγκεκριμένη πλατφόρμα, κατάλληλο εργαλείο για τη μέγιστη ανάδειξη και επιδίωξη ενός οργανισμού που επιδιώκει να θέσει ψηφιακό περιεχόμενο στον Παγκόσμιο Ιστό. Τα παραγόμενα ανοιχτά μεταδεδομένα και η διασύνδεση των τεκμηρίων τόσο στο κομμάτι της περιγραφής, όσο και των διαφορετικών τύπων, αλλά και της δομημένης πληροφορίας, προάγει την διαλειτουργικότητα σε τέτοιο βαθμό που καλύπτει αρκετές προϋποθέσεις που έχουν τεθεί γύρω από την έννοια του σημασιολογικού ιστού και των ανοιχτών και διασυνδεδεμένων δεδομένων.

Με βάση τα κριτήρια που τέθηκαν και αναλύθηκαν καθ' όλα τα στάδια του σχεδιασμού της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, αλλά και εξετάζοντας τις εξελίξεις στο χώρο της επιστήμης της πληροφόρησης και του Παγκόσμιου Ιστού, γίνεται η μέγιστη αξιοποίηση των τεχνολογικών εξελίξεων προκειμένου να καταστεί η συλλογή των τεκμηρίων, η διαχείριση, η οργάνωση και η διάθεσή τους προσβάσιμη στο ευρύτερο κοινό, που αυτός είναι και ο απώτερος στόχος.

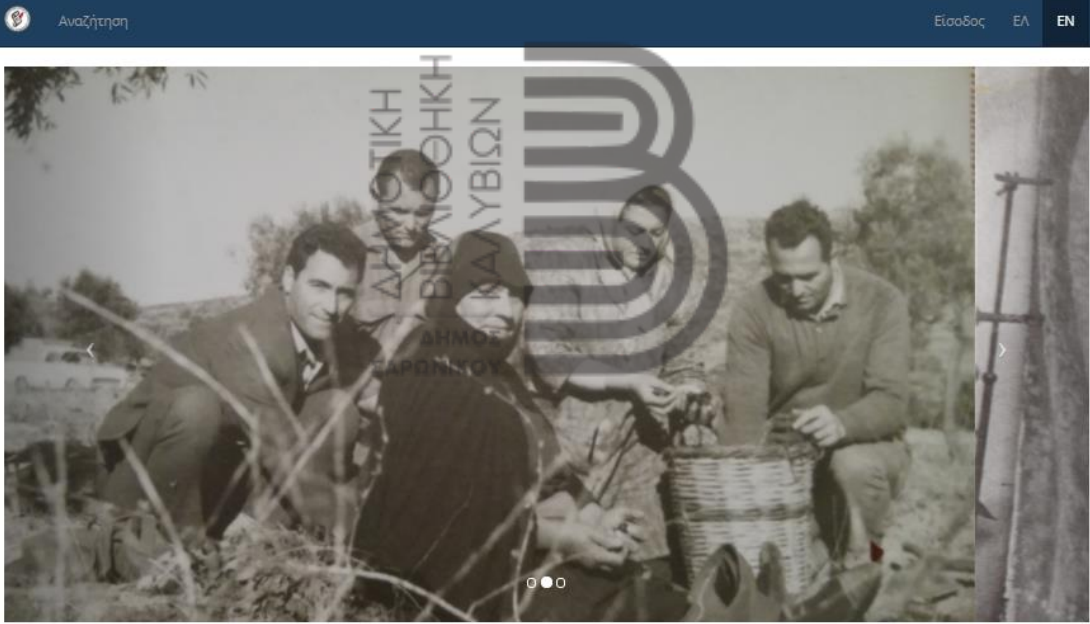
Για τις ανάγκες επίσης της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης και προκειμένου αυτή να αποκτήσει οντότητα και να αποτελέσει ρεαλιστικό δείγμα, σχεδιάστηκε λογότυπο (βλέπε Εικόνα 8) που καθορίζει την ταυτότητα της συγκεκριμένης εργασίας και η οποία χρησιμοποιήθηκε τόσο στην ίδια την ψηφιακή συλλογή και στις ψηφιακές φωτογραφίες ως υδατογράφημα, όσο και στα συμφωνητικά που δόθηκαν στο κοινό που διέθεσε τεκμήρια.

Εικόνα 8, Λογότυπο Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας Δήμου Σαρωνικού

4.4 Υλοποίηση της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού

"Καλώς ήρθατε στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού"

Η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη είναι μία προσπάθεια ανάδειξης της ιστορικής μνήμης της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Σαρωνικού. Αποτελεί μέρος της διπλωματικής εργασίας «Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ανάδειξη της Ιστορικής Μνήμης με υπηρεσίες πληθοπορισμού: το παράδειγμα του Δήμου Σαρωνικού» που εκπονήθηκε τα έτη 2020-2021 από τη φοιτήτρια Λυδία Αλαγιάννη και επιβλέποντα καθηγητή τον δρ. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Διαχείριση Πληροφοριών σε Ψηφιακό Περιβάλλον» του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος.

[Μετάβαση στην Αναζήτηση](#)

Powered by ReasonableGraph.org

Εικόνα 9, Εμφάνιση αρχικής σελίδας ΨΒ. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Η πλατφόρμα ReasonableGraph ως λογισμικό ανοιχτού κώδικα οργάνωσης και διαχείρισης ψηφιακού περιεχομένου διαθέτει τα εξής χαρακτηριστικά και λειτουργίες:

- Καταγραφή και εμπλουτισμό δεδομένων κατευθείαν στο σημασιολογικό μοντέλο
- Δόμηση και περιγραφή των τεκμηρίων που στηρίζεται στα εννοιολογικά μοντέλα FRBR και FRAD, θέτοντας με αυτόν τον τρόπο μία ιεραρχική σχέση μεταξύ των βιβλιογραφικών εγγραφών και παρουσιάζοντας στο σύνολό τους τα δεδομένα από τα οποία απαρτίζονται. Έτσι, έχουμε το ακόλουθο παράδειγμα ανάπτυξης και ιεράρχησης των Οντοτήτων και των σχέσεων μεταξύ τους:

Το Έργο (Work) είναι *Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944)*, που Υλοποιείται (Manifestation) μέσω της Έκφρασης (Expression) *Α. Αρχαιολογικά - ιστορικά - φιλολογικά Β. Ελληνοαλβανικά λαογραφήματα εκ των Καλυθίων της Λαυρεωτικής - Καλύβια: Επιμορφωτικός Σύλλογος Καλυθίων, 1984*

Βρέθηκαν 481 εγγραφές:

Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι. [Επιμελητής]. Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944) [edit] [admin] [opac]

↳ **expression:** Πρωτότυπη έκφραση του έργου "Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909-1944)" [edit] [admin] [opac]

↳ **manifestation:** Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944) : Α. Αρχαιολογικά - ιστορικά - φιλολογικά Β. Ελληνοαλβανικά λαογραφήματα εκ των Καλυθίων της Λαυρεωτικής - Καλύβια: Επιμορφωτικός Σύλλογος Καλυθίων, 1984 [edit] [admin] [opac]

Εικόνα 10, Οντότητες Work/ Expression/ Manifestation. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Και απεικονίζεται ως εξής:

Default Graph Βιβλίο

Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι. [Επιμελητής]. Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944)

Συλλογή: Υλικό Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυθίων

Ημερομηνία έργου: 1984

Γλώσσα του έργου: Ελληνικά | Αρβανίτικα

Θεματικές επικραλίδες: Πέτρου - Μεσογείτης, Χρίστος Ν. | Καλύβια – Κοινωνική ζωή και έθιμα | Ανατολική Αττική – Κοινωνική ζωή και έθιμα | Αρβανίτικα τραγούδια | Αρβανίτικα Μουσολογία | Αρβανίτες | Κρήτη – Αρχαίστες | Αρβανίτικη γλώσσα | Επαγγελματική

Επιμελητής: Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι.

Μορφή έργου: Βιβλιογραφικά έργα [Προσώπων]

Τυπολογία έργου: Ερευνητικά έργα

Γεωγραφική κάλυψη: Καλύβια
Ανατολική Αττική
Κρήτη

Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδας: 04812/1984-1 → Πατήστε εδώ

VIAF: 177439741 → Πατήστε εδώ

Ταξινόμηση Dewey: 305.889495

Βασισμένο στο Work: Πέτρου - Μεσογείτης, Χρίστος Ν. [Συγγραφέας]. Αρχαιολογικά, Ιστορικά, φιλολογικά Πέτρου - Μεσογείτης, Χρίστος Ν. [Συγγραφέας]. Ελληνοαλβανικά λαογραφήματα εκ των Καλυθίων της Λαυρεωτικής

Συνδεόμενο από Work: Επιστημονική Συνάντηση Νοτιοανατολικής Αττικής [Διοργανωτής], Πρακτικά Α' Επιστημονικής Συνάντησης ΝΑ. Αττικής

Διαθέσιμες εκδόσεις

Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944) : Α. Αρχαιολογικά - ιστορικά - φιλολογικά Β. Ελληνοαλβανικά λαογραφήματα εκ των Καλυθίων της Λαυρεωτικής - Καλύβια: Επιμορφωτικός Σύλλογος Καλυθίων, 1984

Εικόνα 11, Εγγραφή Οντότητας Έργου και Υλοποίησης Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944) Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Αναζήτηση Καταλογογράφηση Διαχείριση Έξοδος ΕΛ EN

Default Graph Έκδοση

Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944) : Α. Αρχαιολογικά - ιστορικά - φιλολογικά Β. Ελληνοαλβανικά λαογραφήματα εκ των Καλυβίων της Λαυρεωτικής - Καλύβια: Επιμορφωτικός Σύλλογος Καλυβίων, 1984

Τύπος Manifestation:	Βιβλίο έντυπο
Επιμελητής:	Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι.
Επιμελητής έκδοσης:	Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι.
Συγγραφέας Προλόγου:	Χατζησωτηρίου, Γεώργιος Δ.
Δημοσίευση:	Καλύβια: Επιμορφωτικός Σύλλογος Καλυβίων, 1984
Τόπος έκδοσης:	Καλύβια
Εκδότης:	Επιμορφωτικός Σύλλογος Καλυβίων
Ημερομηνία έκδοσης:	1984
Συνοδεύεται από Manifestation:	Πρακτικά Α' Επιστημονικής Συνάντησης ΝΑ. Αττικής: Καλύβια Αττικής 19, 20, 21 Οκτώβρη 1984: αφιέρωμα στον Χρίστο Ν. Πέτρου - Μεσογείτη - Καλύβια: Κοινότητα Καλυβίων Θορικού-Επιμορφωτικός Σύλλογος Καλυβίων, 1985

▼ Περισσότερες πληροφορίες

Αποτελεί έκδοση του έργου:

Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι. Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944)

Admin Edit Status: finish Submitted by: alagianni

Εικόνα 12, Εγγραφή Οντότητας Έκφρασης Άπαντα Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογείτη (1909 - 1944).
 Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Η εισαγωγή των δεδομένων γίνεται στο παρακάτω περιβάλλον όπου αναπτύσσονται ιεραρχικά οι Βιβλιογραφικές Οντότητες Έργο/ Έκφραση/ Υλοποίηση.

▼ Work Control Fields

Entity Type: Work Type Work: Monograph Work Control Number:

▼ Work - Basic Fields

Title of Work: Alice's Adventures in Wonderland

Form of Work:

Date of Work: y: 1865 m: d: c:

Original language of the Work: undefined

Creator: Author | Carroll Lewis (1832-1898)

Subject headings:

▼ Add Expression

▼ Expression - Basic Fields

Title Expression: Alice's Adventures in Wonderland

Language: undefined

Contributor: Translator

▼ Add Manifestation

▼ Manifestation - Control Fields

Manifestation type: Book

▼ Manifestation - Title Fields

Manifestation title: Alice's Adventures in Wonderland

Remainder of title:

▼ Manifestation - Basic Fields

Edition:

Publications: Publication | New York: S. Gabriel Sons & Co., 1916

ISBN, JISN, JSMN: ISBN

Εικόνα 13, Εισαγωγή δεδομένων. Πηγή: <https://reasonablegraph.org/>

Η δημιουργία ψηφιακού τεκμηρίου γίνεται στην παρακάτω φόρμα, η οποία αναδεικνύει όλα τα πεδία που μπορεί να αφορούν είτε στην περιγραφή του ίδιου του τεκμηρίου, είτε στις σχέσεις που έχει με άλλα.

Εικόνα 14, Εισαγωγή ψηφιακού τεκμηρίου. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Και προβάλλεται κατ' αυτόν τον τρόπο:

Εικόνα 15, Παράδειγμα εγγραφής Ψηφιακού Τεκμηρίου. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Παρακάτω παρουσιάζεται ψηφιακό αντικείμενο που συνδέεται με το Έργο *Σχηματισμός - σύσταση και εξέλιξη των δήμων και των κοινοτήτων των Μεσογείων και της Λαυρεωτικής (1833-1979)* και που με αυτόν τον τρόπο διαβάζει κανείς το πλήρες κείμενο του αντίστοιχου τεκμηρίου:

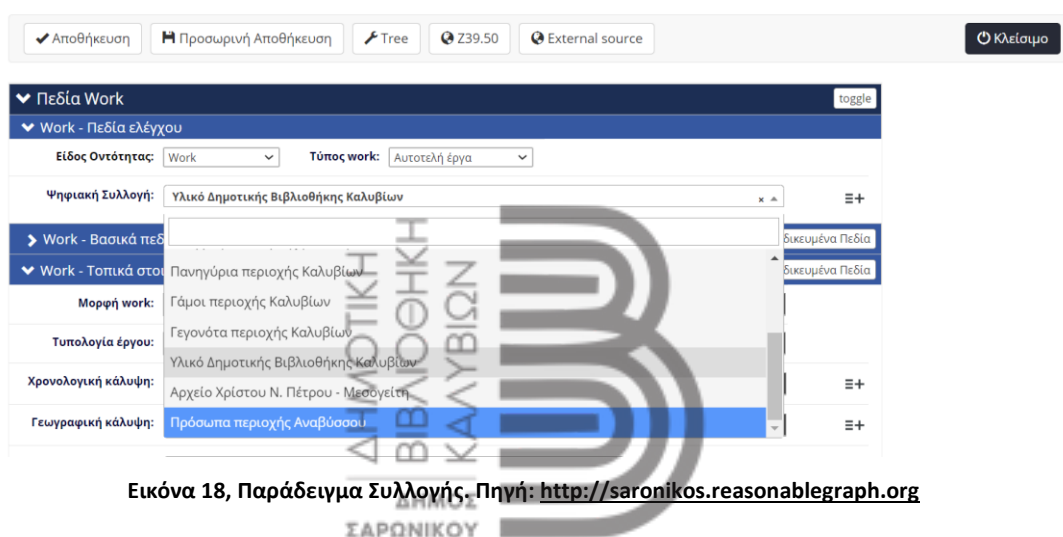
Εικόνα 16, Παράδειγμα σύνδεσης Ψηφιακού Τεκμηρίου με Οντότητα Έργου.
 Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Και εμφανίζεται με τον εξής τρόπο:

Εικόνα 17, Ψηφιακό αντίτυπο με ανάγνωση του πλήρους κειμένου του Έργου *Σχηματισμός - σύσταση και εξέλιξη των δήμων και των κοινοτήτων των Μεσογείων και της Λαυρεωτικής (1833-1979)*
 Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Καθ' όλη τη διάρκεια της ανάπτυξης του έργου, ανάλογα με τις ανάγκες που προέκυπταν προσθέτονταν πεδία.

- Ευελιξία στον τρόπο περιγραφής των τεκμηρίων. Ανάλογα με τις ανάγκες της συλλογής και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ίδιων των τεκμηρίων, προσαρμόζεται και ο τρόπος που αυτά αποδίδονται. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν επιμέρους συλλογές, όπως για παράδειγμα προστέθηκε το Πεδίο *Ψηφιακή Συλλογή: Υλικό Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων*, προκειμένου να συνδεθεί το τεκμήριο και να δοθεί η πληροφορία αν αυτό είναι διαθέσιμο στη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων.

Εικόνα 18, Παράδειγμα Συλλογής. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

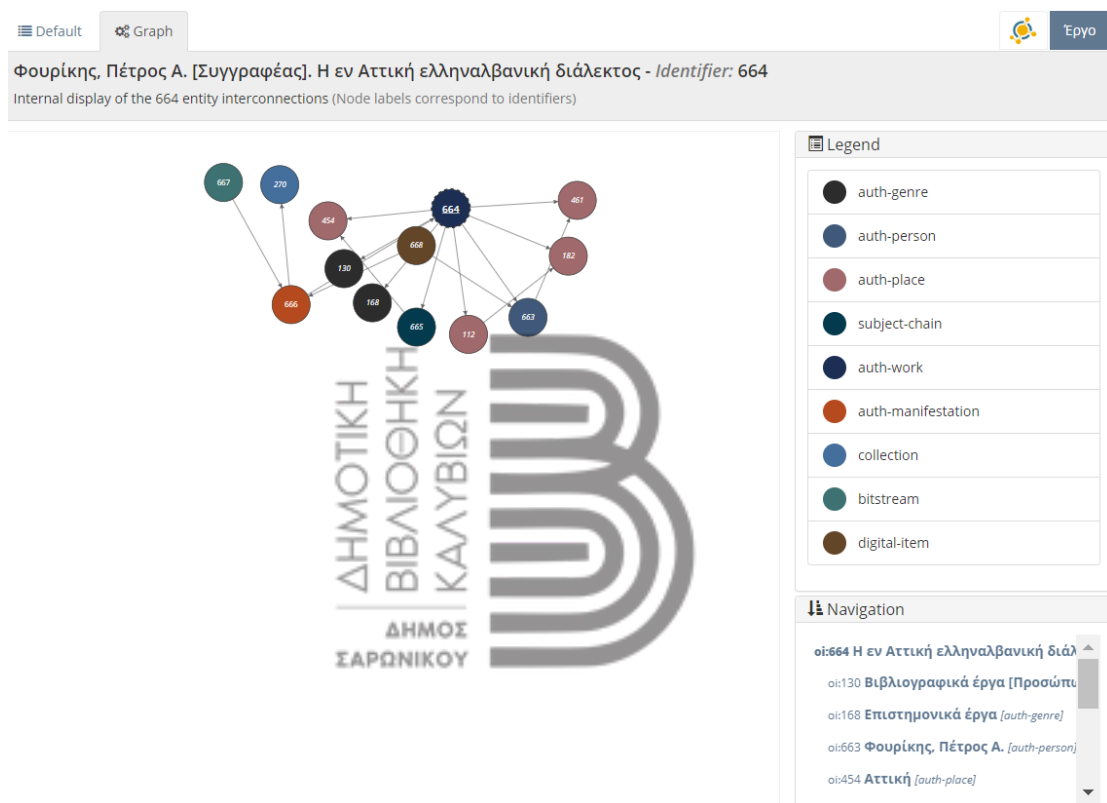
ISBN:	960-375-019-1
Βιβλιογραφία, ευρετηρία:	σελ. 32
Διαθεσιμότητα έκδοσης:	Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων → Πατήστε εδώ
Ταξινόμηση Dewey:	938.241
Τοπική ταξινόμηση:	T.I ΚΑΛ ΦΙΛ

Εικόνα 19, Πληροφορία διαθεσιμότητας του τεκμηρίου από τον online κατάλογο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

- GraphEngine με δυνατότητες λογικού συμπερασμού. Ο τρόπος που δομούνται και αναπαρίστανται τα δεδομένα, κάνοντας χρήση των γλωσσών XML και RDFS, καθώς και η μοντελοποίηση των δεδομένων σε γράφο, καθιστά την πληροφορία αναγνώσιμη και άρα ανακτήσιμη από μηχανές αναζήτησης του Παγκόσμιου Ιστού.

Στο παρακάτω παράδειγμα απεικονίζεται το Έργο *Η εν Αττική ελληνοαβανική διάλεκτος του Πέτρου Φουρίκη* σε γράφο.

Εικόνα 22, Αναπαράσταση Οντότητας Έργου *Η εν Αττική ελληνοαβανική διάλεκτος* σε γράφο.
 Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

- Υποστήριξη για ανοικτά και διασυνδεδεμένα δεδομένα. RDFa και RDF/XMLI μοντελοποίηση κάθε εγγραφής. Διασύνδεση των δεδομένων, είτε διασυνδέοντας τους διαφορετικούς τύπους δεδομένων μεταξύ τους, είτε προσθέτοντας εξωτερικούς συνδέσμους προκειμένου να συνδεθεί το τεκμήριο με εξωτερική πληροφοριακή πηγή.

Παρακάτω φαίνεται πώς αναπτύσσεται η Οντότητα Προσώπου «Αλεξάκης Ελευθέριος» και κατόπιν όπως φαίνεται σε μορφή RDF.

Εικόνα 23, Παράδειγμα της Οντότητας Προσώπου Αλεξάκης Ελευθέριος.
Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

This XML file does not appear to have any style information associated with it. The document tree is shown below.

```

<rdf:RDF xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#" xmlns:rdfs="http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#"
xmlns:foaf="http://xmlns.com/foaf/0.1/" xmlns:dc="http://purl.org/dc/elements/1.1/"
xmlns:bibo="http://purl.org/ontology/bibo/" xmlns:dcterms="http://purl.org/dc/terms/">
  <foaf:PersonalProfileDocument rdf:about="">
    <foaf:maker rdf:resource="http://saronikos.reasonablegraph.org/archive/itemrdf/330/">
      <foaf:primaryTopic rdf:resource="http://saronikos.reasonablegraph.org/archive/itemrdf/330/">
    </foaf:PersonalProfileDocument>
  <foaf:Person rdf:about="http://saronikos.reasonablegraph.org/archive/itemrdf/330">
    <dc:identifier>http://saronikos.reasonablegraph.org/archive/itemrdf/330</dc:identifier>
    <dc:description>http://saronikos.reasonablegraph.org/archive/item/330</dc:description>
    <foaf:name>Αλεξάκης, Ελευθέριος Π.</foaf:name>
  </foaf:Person>
</rdf:RDF>







```

Εικόνα 24, Παράδειγμα εμφάνισης της Οντότητας Προσώπου Αλεξάκης Ελευθέριος σε RDF.
Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Το παρακάτω παράδειγμα αναπτύσσει την Οντότητα Τόπος *Καλύβια* που έχει διασυνδεθεί και συσχετιστεί με τις υπόλοιπες Οντότητες είτε των Βιβλιογραφικών Εγγραφών είτε των Καθιερωμένων Τύπων.

Εικόνα 25, Οντότητα Τόπος *Καλύβια* με διασύνδεση πληροφοριών. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Εικόνα 26, Έργα που διασυνδέονται με την Οντότητα Τόπος *Καλύβια*. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

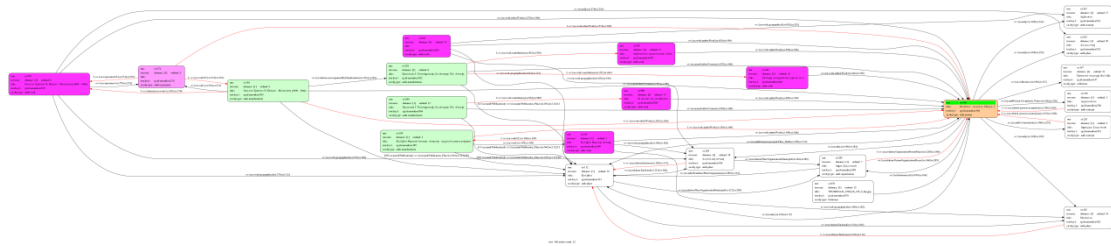
Φορείς που ιδρύθηκαν στον τόπο	
Κοινότητα Καλυβίων Θορικού	Δήμος Καλυβίων Θορικού
Δήμος Σαρωνικού (Δήμος)	
Φορείς με έδρα τον τόπο	
Κοινότητα Καλυβίων Θορικού	
Φορείς/Πρόσωπα με δραστηριότητα στον τόπο	
Οικογένεια Κόλλια	
Πρόσωπα που γεννήθηκαν στον τόπο	
Δημητρίου, Καίτη Γ.	Λαδάς, Αντώνιος Γεωργ.
Κόλλιας, Δημήτρης	Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι.
Κόλλιας, Σωτήρης Αθανασίου 	Πέτρου - Μεσογειτής, Χρίστος Ν.

Εικόνα 27, Φορείς/ Πρόσωπα που διασυνδέονται με την Οντότητα Τόπος Καλύβια.
Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Γεγονότα που συνδέονται με τον τόπο	
Παναγύρι Αγίου Νικολάου	
Αντικείμενα που συνδέονται με τον τόπο	
Άγιος Πέτρος Καλυβίων	Παναγία Μεσοσπορίτισσα
Αγ. Ταξιάρχης Καλυβίων	
Θεματική επικεφαλίδα έργων	
Επιστημονική Συνάντηση Νοτιοανατολικής Αττικής. Πρακτικά Α΄ Επιστημονικής Συνάντησης ΝΑ. Αττικής 	
Θεματική επικεφαλίδα προσώπων	
Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι. 	

Εικόνα 28, Γεγονότα/ Αντικείμενα/ Θεματικές επικεφαλίδες που διασυνδέονται με την Οντότητα Τόπος Καλύβια.
Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Στη συνέχεια απεικονίζεται η διασύνδεση και οι συσχετίσεις με άλλες Οντότητες της Οντότητας Πρόσωπο *Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι.* σε μορφή γραφήματος:

Εικόνα 29, Οντότητα *Φιλίππου - Αγγέλου, Πέτρος Ι.* σε μορφή γραφήματος και διασυνδέσεις με άλλες Οντότητες. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Η διασύνδεση επίσης με εξωτερικούς συνδέσμους και ο τρόπος που ο χρήστης συνδέει την πληροφορία με εξωτερικές πληροφοριακές πηγές και ιστοσελίδες, προσδίδει στο περιεχόμενο εγκυρότητα, δίνοντας τη δυνατότητα στον επεξεργαστή του τεκμηρίου να αναπτύσσει περιεχόμενο και να αποδίδει επιπλέον έγκυρη πληροφορία. Συναφές με αυτό είναι και η σύνδεση με ευρετήρια, καθιερωμένους όρους και θησαυρούς που προέρχονται από μεγάλες βάσεις δεδομένων, όπως της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, του διεθνούς αρχείου καθιερωμένων όρων VIAF της OCLC και του ανοιχτού και συνεργατικού εγχειρήματος Wikidata. Επίσης με συστήματα ταξινόμησης όπως της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (LC) και του DEWEY, και τη γεωγραφική βάση δεδομένων GeoNames.

▼ Work - Link με άλλα καθιερωμένα αρχεία, θησαυρούς κλπ.

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας: 04393/1986-1 - <https://catalogue.nlg.gr/#x2F;Record/b.166529> 1

Wikidata: 1

ISNI: 1

VIAF: 127926798 - [object Object] 1

▼ Work - Ταξινόμηση & Καταλογογράφηση

Εικόνα 30, Σύνδεση Οντότητας με άλλα καθιερωμένα αρχεία και θησαυρούς. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Καθώς και:

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας: 04393/1986-1 - <https://catalogue.nlg.gr/#x2F;Record/b.166529>

Wikidata: 1

ISNI: 1

VIAF: 127926798 - [object Object] 1

VIAF

Αριθμός VIAF: 127926798

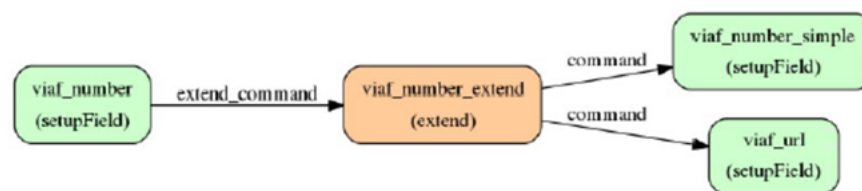
VIAF Url: <http://viaf.org/viaf/127926798/#Episte%CC%id>

close

Εικόνα 31, Παράδειγμα διασύνδεσης με το διεθνές αρχείο καθιερωμένων όρων VIAF. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

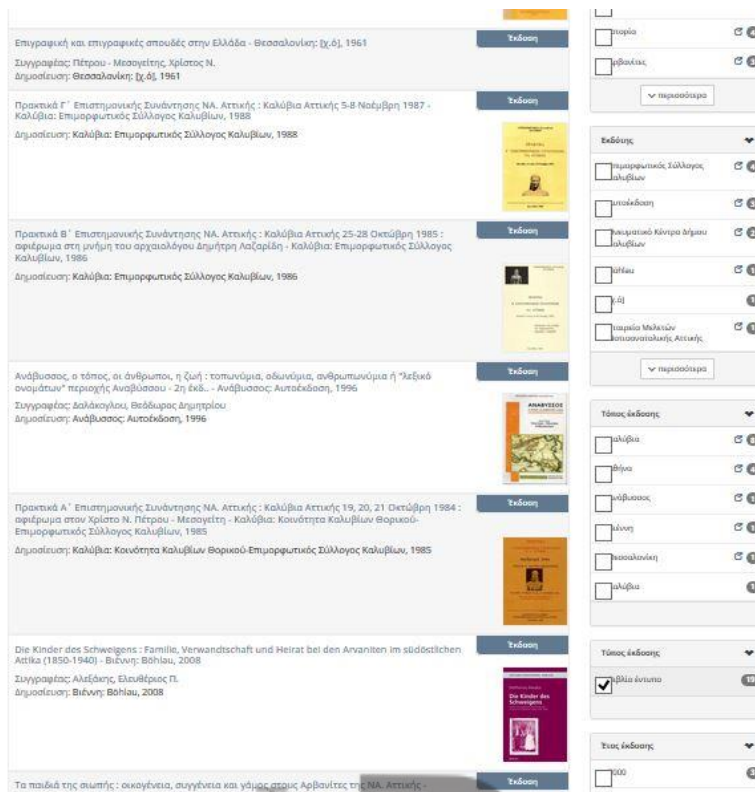
- Παραμετροποιήσιμο UI στις φόρμες εισαγωγής και στις σελίδες εμφάνισης δίνοντας τη δυνατότητα μέσα στο ίδιο περιβάλλον της κάθε καρτέλας που γίνεται η επεξεργασία της εγγραφής, να αναπτύσσονται νέα παράθυρα διαλόγου για εισαγωγή επιπλέον δεδομένων

Json Declarative User Interface

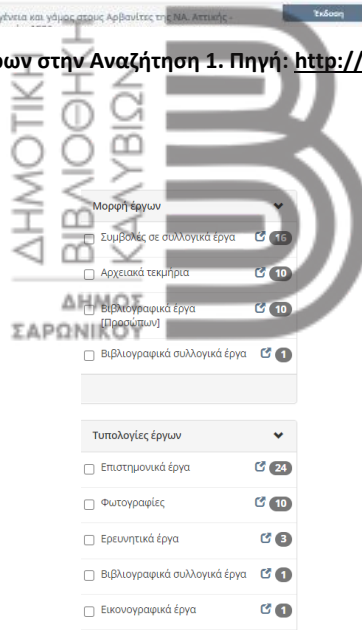

Εικόνα 32, Παράδειγμα εμφάνισης καρτελών κατά τη διαδικασία περιγραφής.
 Πηγή: <https://reasonablegraph.org/>

- Αναζήτηση με λειτουργία Solr δίνοντας τη δυνατότητα στον χρήστη για απλή και σύνθετη αναζήτηση μέσω της επιλογής φίλτρων, σχετικών με τις οντότητες των βιβλιογραφικών εγγραφών, των καθιερωμένων όρων ή των ταξινομιών/ τυπολογιών που έχουν δοθεί.

Εικόνα 33, Παράδειγμα φίλτρων στην Αναζήτηση 1. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Εικόνα 34, Παράδειγμα φίλτρων στην Αναζήτηση 2. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

- Υποστήριξη για πρωτόκολλα διαλειτουργικότητας Z39.50, OAI-PMH, web services REST API για διασύνδεση με εθνικούς και διεθνείς συσσωρευτές ψηφιακού περιεχομένου όπως το SearchCulture.gr, τη Europeana κ.ά

Με αυτά τα χαρακτηριστικά, δίνεται η δυνατότητα για συγκομιδή των μεταδεδομένων και του περιεχομένου.

- Ενσωμάτωση bitstream viewers Radium (e-pub e-books), BNLViewer (ALTO XML), mp4, mp3, κ.ο.κ για την προβολή φωτογραφίας και ανάγνωση πλήρους κειμένου.

Default
Ψηφιακό Αρχείο

ORIGINAL:439-451_filippou-aggelou.pdf

Είδος οντότητας:	Ψηφιακό Αρχείο
Mime-type:	application/pdf
File Name:	439-451_filippou-aggelou.pdf
Extension:	pdf
Μέγεθος:	287306
Md5:	70dd34be0e89de0b1de1290cfd998091
File of:	Σχηματισμός - σύσταση και εξέλιξη των δήμων και των κοινοτήτων των Μεσογείων και της Λαυρεωτικής (1833-1979)

Διαθέσιμα ψηφιακά τεκμήρια

Περιγραφή: 439-451_filippou-aggelou.pdf (pdf) Book Reader Περισσότερες πληροφορίες

Μέγεθος: 287 kB

Πέτρος Φίλιππου-Αγγελού
Αρχαιολόγος,
Διευθυντής Καλάβιων Θησαυρών

**Σχηματισμός – σύσταση και εξέλιξη
των δήμων και των κοινοτήτων
των Μεσογείων και της Λαυρεωτικής
(1833-1979)**

Πρώτο μέρος

ΣΗΜΕΡΑ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ μεγάλες δοσμικές μεταβολές στον χώρο της περιφερειακής διακυβέρνησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τον Γενικό Αυτοδιοικητικό Νόμο Γενικών Αρχαίων του Κράτους, Καθηγητή Ν. Καραγιάννη, υφίσταται ένα για λειτουργικούς με την έννοια των διοικητικών συστημάτων που προσέδωκε και επανορθώθηκε, ταξινόμηθηκε, κωδικοποιήθηκε, διορθώθηκε και απορρίχθηκε από την επαγή της Οθωμανικής διοίκησης, ένας σύμφωνος. Το θέμα είναι αλυσιτοκό και καθόλου υλικό. Και πραγματικά η σύζευξη για τη διοικητική οργάνωση είναι περισσότερο θέμα της Ιστορίας πλέον παρά νομολογικού θέματος. Είναι γεγονός ότι είναι ελπιόσιμη η βιβλιογραφία που μπορεί να βρεθεί σήμερα, που είναι να συμπληρωθεί με θέματα της ιστορίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, μια και τα περισσότερα από τα αρχαία βιβλιογραφικά μέσα σε διαστήματα, εγκαταλείπονται, νύχουν και διαλύονται και όχι κάποιο καταχωρημένο οργανωμένο και υποδοκτωμένο.

Η ιδέα της «αυτονομίας» και «αυτοδιοίκησης» των πόλεων γεννήθηκε από αποτέλεσμα τον ακρωτικό λόγο της πολιτικής του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Αντίθετα, αυτή η παράδοση της αυτονομίας και της αυτοδιοίκησης παραμένει τα βιβλιογραφικά μέσα με την έννοια των αρχαίων σε θέματα. Επίσης, τα χρόνια της Επικρατοκρατίας η έννοια της αυτονομίας απορρίχθηκε και καθαρώνεται, πιθανόν

409

ΠΕΤΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ-ΑΓΓΕΛΟΥ

Η κρίσιμη πραγματική προσπάθεια για την καθιέρωση συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης γίνεται κατά την διάρκεια της αντιφασιστικής του Όθωνα το 1833, με Β.Δ. που εκδόθηκε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Την επόμενη του είχε ακολουθήσει ο Καρλ von Abel και ήταν σύμφωνα με τα γαλλικά πρότυπα αυτοδιοίκησης.

Η επικριτική με τον νόμο αυτό «Πρότ. συστάσεις των δήμων», που ήταν και η πρώτη νύχου στην Ελλάδα για την τοπική αυτοδιοίκηση πρότυπο (βιβλίο), διέταξε σε δήμους, που αποτελούνταν από περριόχους από αρκετά χωριά ή και οικισμούς, και διακρίνονταν ανάλογα με τον πληθυσμό τους σε τρεις τάξεις: Α τάξη με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων, Β τάξη από 2.000 μέχρι 10.000 κατοίκους και Γ τάξη κάτω των 2.000 κατοίκων. Στην αρχή του κάθε δήμου βρισκόταν ο Δήμαρχος, ο ή οι πληρεξούσιοι με τους οποίους που είχαν αρμοδιότητα και το δημοτικό συμβούλιο. Με νόμο του νόμο του 1833 διατάχθηκε καθαρώνεται και η δομή, τα σώματα, τα αξιώματα, η τάξη, η όραση, οι αρμοδιότητες και ότι άλλα ήταν σχετικά με την σύσταση και την λειτουργία του κάθε δήμου.

Επί Λοκόν με Βασιλικό Διάταγμα της 3^{ης} (13) Απριλίου 1833 εφάρμοσε ο Νομ. Αττικής και Βοιωτίας με πέντε επαρχίες: Αργίτης, Μεγαρίδας, Αττικής, Θηρών και Λαβδακίας.

Στην Επαρχία Αττικής που σχηματίστηκε με το ίδιο διάταγμα, με νόμο διατάχθηκε σχηματισθούν αρχικά οκτώ και μεταγενέστερα 10 δήμοι: Αθήνας, Πενταπόλεως, Αχαρνών, Αραρσοπούς, Μεγαρίδας, Περαιάς, Μυρμινοπούς, Αρκαυτών, Αμφοίων (Αρκαυτοπούς) (1833) και Χωστιάς (1836).

Αρχική σύσταση δήμων Αττικής

Επί Λοκόν μετά την ίδρυση του Νομού Αττικής και Βοιωτίας με νόμο Βασιλικό Διάταγμα της 1^{ης} (13) Οκτωβρίου 1835 (ΦΕΚ 17) ορίστηκε σχηματισθούν των δήμων της επαρχίας Αττικής εφάρμοσαν στην Ν.Α. Αττική - Μοσχάτου και Λαμναρική - τρεις συνολικά δήμοι: ο Δήμος Μυρμινοπούς, ο Δήμος Αρκαυτών και ο Δήμος Αμφοίων.

α) Δήμος Μυρμινοπούς

Τίταν δήμος καταρχάς Γ τάξη, με πληθυσμό 431 κατοίκους και ο δημό- της συναρμόζονταν Μυρμινοπούς, Εύρω και δήμοι ήταν το Λαύσιον (203 κατ.), ενώ άλλα οικισμοί που ανήκαν στον ίδιο δήμο ήταν: ο Καρδίας ή Καρδίας (19), το Παντοκράτορας (10), ο Γαλακός (5), το Χωστίον (89), ο Κόκκος (15), ο Κόκκος, ο Πτε-

Εικόνα 35, Ανάγνωση πλήρους κειμένου. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

90

4.5 Συμπεράσματα τεχνικού σκέλους

Ο συνδυασμός της εξέλιξης στην περιγραφή των τεκμηρίων μέσω και των εννοιολογικών μοντέλων και η ευελιξία της ίδιας της πλατφόρμας να προσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες του υλικού, και να αναπτύσσει πεδία και κατηγορίες, προκαλεί τον καταλογογράφο και διαχειριστή του περιεχομένου της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής να συνθέτει διαρκώς το περιεχόμενο με επιπλέον πληροφορία.

Φέρνοντας για παράδειγμα την Οντότητα Τόπος *Καλύβια*, παρατηρεί κανείς ουσιαστικά το χτίσιμο ενός ιστού πληροφορίας γύρω από τον τόπο Καλύβια, στο οποίο παρέχεται πλήθος στοιχείων, από φωτογραφίες της περιοχής μέχρι πληροφοριακά στοιχεία από άλλες έγκυρες ιστοσελίδες όπως αυτή της επίσημης ιστοσελίδας του Δήμου Σαρωνικού που υπάγονται τα Καλύβια. Συνεχίζοντας τον ίδιο συλλογισμό, αυτή η ίδια Οντότητα (Τόπος *Καλύβια*) που περιέχεται ή συνδέεται για παράδειγμα με τη συγγραφική δραστηριότητα διάφορων δημιουργών (είτε φυσικών προσώπων, είτε οργανισμών) αναδεικνύει σιγά σιγά, την εκδοτική παραγωγή σε αυτόν τον τόπο, αλλά αυτομάτως παρουσιάζονται βιογραφικά στοιχεία και άλλα σχετικά δεδομένα για τους δημιουργούς που κι αυτοί αποτελούν ξεχωριστές Οντότητες Προσώπων.

Η δυσκολία και ταυτόχρονα το συναρπαστικό μέρος της διαδικασίας έγκειται στο γεγονός, ότι η πληροφορία ούσα απεριόριστη (μέσα στα πλαίσια της εγκυρότητας βέβαια) παρασέρνει κατ' αυτόν τον τρόπο τον τεκμηριωτή να αναπτύσσει και να συνθέτει περιεχόμενο που ο ίδιος πολλές φορές πρέπει να το μελετήσει σε βάθος, και τον προκαλεί να μπαίνει στη διαδικασία να προσπαθεί ολοένα να το διασυνδέει με όσο το δυνατόν πιθανές σχέσεις. Αυτές βέβαια είναι και στην ουσία οι σημαντικές εργασίες του επιστήμονα της πληροφόρησης είτε δουλεύει σε συμβατικές συλλογές και σε βιβλιοθήκες με φυσικό χώρο, είτε σε ψηφιακές συλλογές και σε βιβλιοθήκες με ψηφιακό περιβάλλον, έχοντας ως απώτερο καθήκον να αναπτύσσει έγκυρες και πλούσιες συλλογές που να καλύπτουν όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό.

Τέλος, η ίδια η περιγραφή των τεκμηρίων μέσω των εννοιολογικών μοντέλων παρ' όλες τις δυσκολίες προσαρμογής σε μία διαφορετικής αντίληψης τεκμηρίωση, στην

πραγματικότητα είναι πολύ πιο ουσιώδης, διότι δίνει λύσεις στην τεκμηρίωση για να είναι πιο ουσιαστική η σωστή αντιμετώπιση και τελική απόδοση του πλήθους των διαφορετικών τεκμηρίων. Δίνει λύσεις στην διασύνδεση των τεκμηρίων και των μερών από τα οποία απαρτίζονται και αναπτύσσονται σχέσεις μεταξύ των δεδομένων που με την παραδοσιακή καταλογογράφηση ήταν απίθανο να συμβούν. Επίσης, λόγω της ευελιξίας του να δημιουργούνται πεδία και ταξινομίες, ανάλογα με τις ανάγκες του υλικού και των διαφορετικών τεκμηρίων, η τελική αναζήτηση για το μέσο χρήστη, είναι εύκολη και αρκετά αποτελεσματική, δίνοντας τη δυνατότητα να ανακαλύπτει ολοένα και περισσότερο νέο υλικό.

5. Συμπεράσματα και Προτάσεις

Δουλεύοντας πάνω στη δημιουργία της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής μέσω της συγκεκριμένης πλατφόρμας, διαπιστώνει κανείς ότι, το ίδιο το περιεχόμενο σε συνδυασμό με τη δύναμη της τεχνολογίας (των συγκεκριμένων τεχνολογικών εφαρμογών) που προσφέρεται για την οργάνωση και ανάπτυξη ψηφιακών συλλογών είναι καθοριστικής και πρωταρχικής σημασίας. Ένα σημαντικό περιεχόμενο με πληθώρα τεκμηρίων και πληροφοριών που αγγίζει διαφορετικά επιστημονικά πεδία και ενδιαφέρον έρευνας πολλών και διαφορετικών ανθρώπων, σε συνδυασμό με ένα σύγχρονο εργαλείο, αναδεικνύει το ίδιο το περιεχόμενο, αλλά επίσης δίνει τη δυνατότητα να εμπλουτιστεί και να καταστεί ακόμα πιο προσβάσιμο.

Έχοντας διανύσει όλα τα στάδια ανάπτυξης μίας ψηφιακής συλλογής, από τη συγκέντρωση υλικού και τον τρόπο αύξησης της συλλογής των τεκμηρίων μέχρι την διαχείριση της και την τελική απεικόνιση και προβολή του υλικού στο χρήστη, ξαναγυρνάμε στο πρωταρχικό ερώτημα, γιατί δημιουργούμε ψηφιακές συλλογές. Η απάντηση έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι, στη σύγχρονη εποχή που κατακλυζόμαστε από αμέτρητες πληροφορίες (τεραστίων δεδομένων), η αξία οργάνωσης συλλογών με κυριότερο σκοπό την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης (ατομικής και κυρίως συλλογικής) είναι ουσιαστικά ένας τρόπος να διατηρούμε τη μνήμη ενάντια στη λήθη. Από το πλήθος πληροφοριών που διακινούνται και από το πλήθος των ανθρώπων που δημοσιεύουν, είναι σημαντικό οργανισμοί όπως αυτοί

των δημόσιων και λαϊκών βιβλιοθηκών που ούτως ή άλλως αποτελούν τόπους συγκέντρωσης πλήθους υλικού, να αποτελούν κόμβους μέσω των συλλογών τους, έγκυρης, επιστημονικής, πλουραλιστικής γνώσης. Αυτός είναι άλλωστε κι ο απώτερος σκοπός τους, η διάδοση της γνώσης και η απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτήν. Ένας τρόπος να καταστεί εφικτό αυτό, είναι και με το να δημιουργούνται στο ψηφιακό περιβάλλον συλλογές που θα κάνουν ευρύτερα γνωστό το υλικό που έχουν στο φυσικό τους χώρο, αλλά και να το αναπτύσσουν ακόμα περισσότερο με επιπλέον τεκμήρια.

Έχει μεγάλη σημασία στον όγκο και στην πληθώρα των τεκμηρίων στο ψηφιακό περιβάλλον να υφίστανται οργανωμένες συλλογές με ιστορικά ντοκουμέντα, έγκυρων πηγών ή τεκμηρίων που διασυνδέονται μεταξύ τους, ούτως ώστε να αποτελέσουν παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές. Κι όταν οι οργανωμένες προσπάθειες προέρχονται από συλλογικές προσπάθειες, είτε διαφορετικών ειδικοτήτων, είτε διαφορετικών οργανισμών που συνδέονται λόγω κοινού περιεχομένου, είτε διαφορετικών ανθρώπων που προσπαθούν να αναδείξουν ιστορικό περιεχόμενο με διαφορετικές χρήσεις και ανάγκες, τότε σαφώς μία οργάνωση και διαχείριση τέτοιου υλικού είναι ουσιώδης και γεννάει ακόμα μεγαλύτερη γνώση.

Αυτό αποδείχτηκε άλλωστε κι από τον τρόπο που προσπαθούν μεγάλοι οργανισμοί και Βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο να δημιουργήσουν με τις ψηφιακές τους συλλογές. Δεν προσπαθούν να δημιουργήσουν ψηφιακές συλλογές μόνο για να υπάρχουν στον ψηφιακό κόσμο ως κλειστές συλλογές, αλλά προσπαθούν να κινητοποιήσουν μεγάλο μέρος της κοινότητάς τους να ενδιαφερθεί για αυτό, να το εμπλουτίσει και άρα να το επαναχρησιμοποιήσει.

Ένα σημαντικό λοιπόν συμπέρασμα που προκύπτει από την εργασία τούτη και κυρίως μέσα από τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν από την εμπειρία δουλεύοντας στο κομμάτι του πληθοπορισμού, είναι ο τρόπος αλληλεπίδρασης με το κοινό και ο τρόπος ανάδειξης της αξίας της ουσιαστικής συνεργασίας αλλά και της ανταλλαγής γνώσης. Από τη μία μεριά υπάρχει μία Δημοτική Βιβλιοθήκη που κατέχει υλικό για την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου και από την άλλη μεριά υπάρχει πλήθος κόσμου που είτε βιωματικά, είτε έχοντας τεκμήρια από προηγούμενες γενιές, είναι σε θέση και έχει τη διάθεση και το ενδιαφέρον να τα μοιραστεί με ευρύτερο κοινό.

Η κοινή ουσιαστικά προοπτική, αυτή της διάδοσης και διάσωσης της γνώσης, παράγει μία κοινή πορεία που στην προκειμένη περίπτωση μετουσιώνεται στη δημιουργία μίας ψηφιακής συλλογής από πολλά και διαφορετικά τεκμήρια. Όλη αυτή η διαδικασία προκαλεί ανάπτυξη του ενδιαφέροντος από όλες τις μεριές γύρω από το ίδιο το περιεχόμενο, είτε αυτό ανήκει στο φυσικό χώρο της Βιβλιοθήκης, είτε στο ψηφιακό περιβάλλον, που καταλήγει στην ανάπτυξη προστιθέμενης αξίας. Η διερεύνηση του τρόπου που το κοινό αλληλεπιδρά μεταξύ του μέσα στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και στην προσπάθειά του να αναπτύξει ακόμα μεγαλύτερη πληροφορία γύρω από γεγονότα και πρόσωπα που ανήκουν είτε σε βιωμένες εμπειρίες είτε να τα μεταφέρει από γενιά σε γενιά, αποδεικνύει την ανάγκη για έγκυρη τεκμηρίωση και διασύνδεση πολλών τεκμηρίων με άλλες πηγές. Αυτή την ανάγκη έρχεται να καλύψει η δημιουργία της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού. Και η επαναχρησιμοποίηση των μεταδεδομένων και των πληροφοριών που παράγονται από αυτή την ψηφιακή συλλογή, όπως και η ίδια η συνεισφορά του κοινού σε υλικό και περιεχόμενο, δίνει αξία και στην υπάρχουσα συλλογή (τη συμβατική) της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, αλλά και σε αυτές που υπάρχουν στις κλειστές ομάδες και στην κατοχή ατόμων και φορέων. Ο συγκερασμός και η διασύνδεση όλων αυτών μεταξύ τους, γεννάει ακόμα μεγαλύτερη γνώση και αξία και αποδεικνύει την σημαντικότητα της συνεργασίας.

Κατ' αυτόν τον τρόπο αυξάνεται σημαντικά η γνώση και η ίδια η χρήση της συλλογής (ακόμα και αυτής που ήδη υπάρχει στο φυσικό χώρο της Βιβλιοθήκης), ενώ αναπτύσσεται μεγαλύτερο ενδιαφέρον και για την ίδια την ύπαρξη και ενίσχυση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

Καθοριστικό ρόλο επίσης παίζει και η συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών ειδικοτήτων και επαγγελματιών στην ανάπτυξη μίας ψηφιακής συλλογής, κι αυτό φάνηκε ιδιαίτερα στην προκειμένη περίπτωση. Η σύμπραξη και η ανταλλαγή γνώσεων και ιδεών μεταξύ των πληροφορικών και των βιβλιοθηκονόμων για να αναπτυχθεί η περιγραφή των τεκμηρίων με όσο το δυνατόν καλύτερη στόχευση, καταδεικνύει πόσο σημαντικό είναι να συνυπάρχουν και να συνθέτονται από κοινού οι εξειδικευμένες γνώσεις. Ο βιβλιοθηκονόμος δουλεύοντας απευθείας με τα τεκμήρια και τις ανάγκες των χρηστών, αναγνωρίζοντας τα επιμέρους χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες του υλικού, είναι σε θέση να καθοδηγήσει τον

πληροφορικό ή τον προγραμματιστή στην εξειδίκευση των αναγκών που χρειάζονται μέσα στην ίδια την εφαρμογή. Και ανάποδα αν υπάρχει υποστήριξη και καλή συνεργασία, οι ιδέες και η σύνθεση της πληροφορίας καθιστά εφικτή την απόδοση των αναγκών στην πράξη. Επί της ουσίας, μία πλατφόρμα που αναπτύσσεται με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες της συλλογής του οργανισμού, αλλά και του περιεχομένου που καλείται να αποδώσει και δεν είναι στατική στην ανάπτυξη πεδίων και συνδέσεων, αποφέρει ένα πολύ διαφορετικό και θετικό αποτέλεσμα, συγκριτικά με την έλλειψη ευελιξίας όλων αυτών. Γι' αυτό και είναι σημαντική η ύπαρξη ατόμων που να υποστηρίζουν, να έχουν γνώσεις πάνω στο πεδίο των αναγκών των δημόσιων βιβλιοθηκών και να είναι ανοιχτά και ευέλικτα στην σύνθεση και στην πραγματοποίηση των απαιτήσεων. Πράγμα που στην προκειμένη περίπτωση για τη δημιουργία της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής, αποδείχτηκε στο έπακρο.

Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας και στην προσδοκία ότι το υλικό που συνεισέφερε το κοινό, θα δημοσιευτεί σε μία ενιαία ψηφιακή συλλογή, δείχνει ήδη αμέριστο ενδιαφέρον για την περαιτέρω ανάπτυξη της συλλογής αυτής και μετά το πέρας της διπλωματικής εργασίας. Η ιδέα σύνδεσης της τοπικής ιστορίας και του πολιτιστικού αποθέματος με άλλες συλλογές, ή με πληροφορία που παρέχεται από άλλους ψηφιακούς κόμβους, η ιδέα ότι η συλλογή αυτή μπορεί να αποτελέσει σημαντικό περιεχόμενο για επιστημονικούς φορείς, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα ή εκπαιδευτικούς φορείς, όπως τα σχολεία της περιοχής, γεννάει ήδη την ανάγκη για υποστήριξη και διεύρυνση της συνεργατικότητας πέρα από τα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας. Γεννάει την ανάγκη να δημιουργηθεί υποδομή τέτοια που να υποστηρίζεται από τον ίδιο τον δημοτικό οργανισμό που υπάγεται η Δημοτική Βιβλιοθήκη, ως θεματοφύλακα του περιεχομένου και της συλλογής που έχει τα κατάλληλα μέσα για να αναπτύξει στο χρόνο και σε ακόμα πιο οργανωμένη βάση.

Μία πλούσια ψηφιακή συλλογή, είναι σε θέση να υποστηρίξει πολλούς τομείς πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης ενός τόπου, αφού ουσιαστικά παρουσιάζει σε ένα ευρύτερο κοινό, ακόμα κι αν αυτό δεν έχει καμία σχέση με την περιοχή, πολιτιστικά τεκμήρια και ιστορικής αξίας ντοκουμέντα. Μία ψηφιακή συλλογή με τέτοιες δυνατότητες, που συνδυάζει πλήθος πληροφοριών αλλά και τεκμηρίων σε

μορφή εικόνας, ήχου, ψηφιοποιημένων ή ψηφιακών εν τη γενέσει του υλικών, παρουσιάζει ουσιαστικά μέρη και περιεχόμενο που μπορεί να αγγίζει έναν μεγάλο αριθμό ενδιαφερομένων, προερχόμενο από διαφορετικούς τομείς.

Έχοντας εισχωρήσει στο ψηφιακό περιβάλλον που οι περισσότεροι στις μέρες μας χρησιμοποιούν είτε για ερευνητικούς, είτε για εκπαιδευτικούς, είτε για ψυχαγωγικούς σκοπούς, το να παρουσιάζεται μία οργανωμένη ψηφιακή συλλογή, δίνει αξία στα ίδια τα τεκμήρια από τη μία μεριά, αλλά και δίνει σημαντικές, εμπειριστατωμένες και διασυνδεδεμένες πληροφορίες για την περιοχή και τον τόπο. Αγγίζει πτυχές και επιμέρους ανάγκες και ενδιαφέροντα είτε για ιστορικά γεγονότα, είτε για μνημεία και κτίρια που υφίστανται ακόμα και σήμερα, είτε για τρόπους διαβίωσης και λαογραφικά στοιχεία που είτε έχουν εκλείψει είτε παραμένουν ως τέτοια ή έχουν παραλλαχθεί.

Κατά συνέπεια, μελλοντικές χρήσεις αυτής της ψηφιακής συλλογής που άπτεται της ιστορικής μνήμης, δεν αφορούν μόνο τους ίδιους τους κατοίκους και δημότες της περιοχής που αναβιώνουν ή προσπαθούν να διαδώσουν ιστορικά ντοκουμέντα, αλλά είναι δυνατόν να είναι σημείο ενδιαφέροντος για την προαγωγή και άλλων τομέων που ασχολούνται με το πολιτιστικό απόθεμα και την ιστορία μίας περιοχής, όπως αυτό του Τουρισμού και του Πολιτισμού.

Μία ψηφιακή συλλογή μπορεί να υποστηρίξει υπάρχουσες ή υπό ανάπτυξη δομές, αφού παρουσιάζει την ιστορική συνέχεια του τόπου ή ορισμένων μερών που έχει σημασία να παρουσιαστούν και να τονιστούν. Όπως για παράδειγμα την Οινοποιία και την Αμπελουργία. Ή να στηρίξει τη δημιουργία μουσειακών συλλογών και τουριστικής προβολής ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της φύσης και της αλλαγής που έχει προέλθει στο τοπίο. Άλλο παράδειγμα θα μπορούσε να αποτελέσει η αρχειακή τεκμηρίωση προκειμένου να υποστηριχτεί η αξία ενός τόπου ως λατρευτική περιοχή κατά το παρελθόν και η ανάγκη διάσωσής της. Είναι μερικές ιδέες που μπορούν να προκύψουν που δείχνουν πώς μία τέτοια ψηφιακή συλλογή είναι σε θέση να υποστηρίξει ή να δώσει έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση.

Η αξία της πληροφορίας είναι ανυπολόγιστη, γιατί ουσιαστικά αγγίζει πολλές και διαφορετικές πλευρές, και αγγίζει το ενδιαφέρον είτε ατόμων είτε συλλογικοτήτων, οπότε είναι και αμέτρητες οι χρήσεις της. Μία φωτογραφία ενός πανηγυριού σε ένα

ξωκλήσι, μπορεί να παρασύρει σε συναισθηματική εγρήγορση τους απόγονους των απεικονιζόμενων, μπορεί να αποβεί τεκμήριο για έναν ιστορικό ερευνητή προκειμένου να υποστηρίξει την εργασία του. Ένα άρθρο μίας επιστημονικής συνάντησης που δεν είναι γνωστό στο φοιτητή ενός Πανεπιστημίου της Αθήνας, μπορεί να συνδυαστεί με φωτογραφικό ντοκουμέντο και να τεκμηριώσει την έρευνα του. Ένας μαθητής που ψάχνει πληροφορίες για την περιοχή του, μπορεί να ανακαλύψει βιβλία που ποτέ δεν θα έδινε σημασία στο παρελθόν, διότι τώρα συνδέονται με πλήθος φωτογραφιών και ντοκουμέντων από το σχολείο που φοιτά, ενώ η διοικούσα αρχή μπορεί να διεκδικήσει για την περιοχή ή να εξασφαλίσει επιχορήγηση παρουσιάζοντας τις αλλαγές χρήσεις της γης ανά τις δεκαετίες στην περιοχή ή να χρησιμοποιήσει τεκμήρια έναντι διεκδικήσεων σε δικαστικούς αγώνες. Είναι αμέτρητοι οι τρόποι που μπορεί μία ψηφιακή συλλογή να συνεισφέρει σε αξία. Πόσο μάλλον όταν στοχεύει στη συλλογική αυτομόρφωση.

Η αξία του περιεχομένου μίας ψηφιακής συλλογής ανεβαίνει ακόμα περισσότερο όταν αυτή παρουσιάζεται με απτό και κατανοητό τρόπο στο μέσο χρήστη, εξασφαλίζοντας όμως ταυτόχρονα και την τεκμηρίωση. Ένα δείγμα μίας τέτοιας προσπάθειας όπως δημιουργήθηκε με την συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, κάνοντας χρήση του συγκεκριμένου λογισμικού που στα χέρια του τεκμηριωτή δίνει απεριόριστες δυνατότητες, τόσο στην οργάνωση και περιγραφή του υλικού, όσο και στην προσπελασιμότητα από μηχανές αναζήτησης, δείχνει πώς η ιστορική μνήμη και το παρελθόν εν γένει μπορεί να αποτελέσει ακόμα και στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον σημείο αναφοράς.

Θέλοντας να ολοκληρώσω την εργασία αυτή, δεν θα μπορούσα να μην αναφερθώ και σε ένα κομβικής σημασίας συμπέρασμα για το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του επιστήμονα της πληροφόρησης που καλείται να διαδραματίσει ακόμα πιο διευρυμένο ρόλο μέσα στο ψηφιακό περιβάλλον. Η εργασία του γύρω από τη συλλογή, οργάνωση, διαχείριση αλλά και προβολή τεκμηρίων με σκοπό να συμβάλει στην παροχή και προβολή σε πιο διευρυμένο κοινό και πέρα από τα όρια της εργασιακής του σχέσης πλήθος πληροφοριών, του προσδίδουν ακόμα μεγαλύτερη ευθύνη και συνέπεια σε αυτό που καλείται να κάνει. Αυτό στην ουσία βέβαια είναι και άλλος ένας λόγος γιατί θα πρέπει να αυξάνεται από τη μία μεριά η συμμετοχή και η ενασχόληση όλο και περισσότερο εξειδικευμένων υπαλλήλων και

κυρίως βιβλιοθηκονόμων και επιστημόνων πληροφόρησης σε βιβλιοθήκες, μουσεία, αρχεία και γενικά πολιτιστικούς οργανισμούς, ενώ από την άλλη μεριά, αυτή είναι και μία ακόμα πιο ουσιαστική απόδειξη, κατά πόσο θα πρέπει οι επαγγελματίες της πληροφόρησης να συνεχίζουν να εκπαιδεύονται και να εξειδικεύονται σε τεχνολογικές εξελίξεις προκειμένου να παρακολουθούν όχι μόνο τις ραγδαίες αλλαγές που υφίστανται και βοηθάνε στην δουλειά τους, αλλά και τις ίδιες τις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω από τον τρόπο περιγραφής των τεκμηρίων, προκειμένου να γίνονται ακόμα καλύτεροι στον τομέα αυτό.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Κουτούπης, Ε. (2019). *Μελέτη Αποθετηρίων Γνώσης και Πολιτισμού και Διεπαφή Συγκομιδής Ψηφιακών Πόρων*. Μεταπτυχιακή διατριβή. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών - Τμήμα Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής.
- Κωνσταντόπουλος, Π. (Ιούλιος 2019). Η γνώση του κόσμου διατηρήθηκε και ο πολιτισμός αναπτύχθηκε χάρη σε πρακτικές επιμέλειας. *Lifo*. Διαθέσιμο σε: https://www.lifo.gr/articles/tech-sciences_articles/244101/lifo-panos-konstantoroylos-i-gnosi-toy-kosmoy-diatirithike-kai-o-politismos-anaptyxthike-xari-se-praktikes-epimeleias (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020)
- Ασλανίδη, Μ. (2017). *Περιγραφικά δεδομένα στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Καπώνης, Α. (2017). *Ανοιχτά Διασυνδεδεμένα Δεδομένα (Open Linked Data)*. Μεταπτυχιακή διατριβή. [χ.τ.]: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Τζεδόπουλος, Γ. (2016). *Δημόσια ιστορία και ψηφιακές ανθρωπιστικές σπουδές*. Διαθέσιμο σε: <http://www.dyas-net.gr/?p=2781> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).
- Τσατάλη, Δ. (2016). *Ανοιχτά Συνδεδεμένα Δεδομένα και το πρότυπο Bibframe*. Μεταπτυχιακή διατριβή. Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς - Τμήμα Πληροφορικής.
- Κυριάκη-Μάνεση, Δ. & Κουλούρης, Α. (2015). *Διαχείριση ψηφιακού περιεχομένου*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Βαλατσού, Δ. (2014). *Ανάδυση νέων μνημονικών τόπων στο διαδίκτυο*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).
- Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. (2014). *Ανοιχτά και Διασυνδεδεμένα Πολιτιστικά Δεδομένα*. (Φυλλάδιο). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.
- Τζεδόπουλος, Γ. & Λαμπαδά, Δ. & Φέρλα, Κ. (2014). *Δημόσια ιστορία, σχολείο και παγκόσμιος ιστός*. Πρακτικά συνεδρίου από 3ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Ημαθίας που διεξήχθη σε Νάουσα. Φορέας διεξαγωγής Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Ημαθίας. [χ.τ.]: [χ.ε.].
- Παπαθεοδώρου, Χ. & Πεπονάκης, Μ. & Σφακάκης, Μ. (2012). *Σεμινάριο: δεδομένα Βιβλιοθηκών στο μελλοντικό ψηφιακό περιβάλλον*. Διαθέσιμο σε: <https://www.slideshare.net/gtsak/frbr-seminar-lisupatras> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Κουλούρης, Α. & Γαρουφάλλου, Ε. (2010). Ψηφιακές βιβλιοθήκες και πολυπολιτισμικότητα: η ανάπτυξη της Ευρορεανα μέσω του προγράμματος EuroreanaLocal. *Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση*. 22:8-13.

Ξενόγλωσση

Banerjee, K. & Reese, T. (2019). *Building Digital Libraries: a how-to-do-it manual for librarians*. Chicago: ALA.

Zakaria, N. & Abdullah, C. (2018). Crowdsourcing and Library Performance in Digital Age. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development* 7, (3). Διαθέσιμο σε: <http://dx.doi.org/10.6007/IJARPED/v7-i3/4353> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).

Library of Congress. (2016). *The FY2019-2023 Digital Strategic Plan of the Library of Congress*. (Φυλλάδιο). [χ.τ.]: [χ.ε.].

Bartlet, J. (2014). Internet Reviews: Crowdsourcing in Libraries and Archives. *Kentucky Libraries* 78, (2). Διαθέσιμο σε: <https://core.ac.uk/download/pdf/232565758.pdf> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).

Calhoun, K. (2014). *Exploring Digital Libraries: foundations, practice, prospects*. Chicago: Neal-Schuman.

IFLA. (2014). *Guidelines for Planning the Digitization of Rare Book and Manuscript Collections*. (Report). [χ.τ.]: IFLA.

Carletti, L. & McAuley, D. & Price, D. & Giannachi, G. & Benford, S. (2013). *Digital humanities and crowdsourcing: an exploration*. Πρακτικά συνεδρίου από 17ο MW2013 που διεξήχθη σε Portland. Φορέας διεξαγωγής Museums and the Web. [χ.τ.]: [χ.ε.].

Castagne, M. (Αύγουστος 2013). Institutional repository software comparison: DSpace, EPrints, Digital Commons, Islandora and Hydra. *University of British Columbia Library*. Διαθέσιμο σε: <https://open.library.ubc.ca/cIRcle/collections/graduateresearch/42591/items/1.0075768> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Ridge, M. (2013). From tagging to theorizing: deepening engagement with cultural heritage through crowdsourcing. *The Museum Journal* 54, (4). Διαθέσιμο σε: http://oro.open.ac.uk/39117/2/cura_12046.pdf. (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).

- Trevor, O. (2013). Digital Cultural Heritage and the Crowd. *The Museum Journal* 56, (1). Διαθέσιμο σε: <http://www.trevorowens.org/wp-content/uploads/2007/11/56.1-Owens-Crowd-and-library.pdf> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).
- Zaagsma, G. (2013). On Digital History. *BMGN - Low Countries Historical Review* volume 128, (issue 4). Διαθέσιμο σε: <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/288110> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).
- Budzise-Weaver, T. & Chen, J. & Mitchell, M. (2012). Collaboration and Crowdsourcing: The Cases of Multilingual Digital Libraries. *The Electronic Library* 30, (2). Διαθέσιμο σε: https://www.researchgate.net/publication/235266720_Collaboration_and_crowdsourcing_The_cases_of_multilingual_digital_libraries (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).
- Estelles, A. (2012). Towards an integrated crowdsourcing definition. *Journal of Information Science* 32, (2). Διαθέσιμο σε: [doi:10.1177/0165551512437638](https://doi.org/10.1177/0165551512437638) (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).
- Kowalska, M. (2012). Crowdsourcing in Libraries. *e-Lis Repository*. Διαθέσιμο σε: <http://eprints.rclis.org/18807/> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).
- McKinley, D. (Οκτώβριος 2012). Practical management strategies for crowdsourcing in libraries, archives and museums. *Management strategies*. Διαθέσιμο σε: <http://nonprofitcrowd.org/crowdsourcing-management-strategies/> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).
- Zarndt, F. (2012). *Putting the world's cultural heritage online with crowdsourcing*. Πρακτικά συνεδρίου από 78ο IFLA 2012 Pre-Conference που διεξήχθη σε Mikkeli. Φορέας διεξαγωγής IFLA. [χ.τ.]: [χ.ε.].
- Holley, R. (2011). Crowdsourcing and social engagement in libraries: the state of play. *e-Lis Repository*. Διαθέσιμο σε: <http://eprints.rclis.org/16385/> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).
- Oomen, J. & Aroyo, L. (2011). *Crowdsourcing in the cultural heritage domain: opportunities and challenges*. Πρακτικά συνεδρίου από 5ο C&T '11 που διεξήχθη σε Brisbane. Φορέας διεξαγωγής International Conference on Communities and Technologies. [χ.τ.]: [χ.ε.].
- Holley, R. (2010). Crowdsourcing: How and Why Should Libraries Do It?. *D-Lib Magazine* 16, (3/4). Διαθέσιμο σε: <http://www.dlib.org/dlib/march10/holley/03holley.html> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).

Presner, T. (Ιανουάριος 2010). Digital Humanities 2.0: A report on knowledge. *The Connexions Project*. Διαθέσιμο
σε: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.469.1435&rep=rep1&type=pdf> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Seefeldt, D. & Thomas, W. (2009). What is Digital History? A Look at Some Exemplar Projects. *Faculty Publications, Department of History*. Διαθέσιμο
σε: <https://digitalcommons.unl.edu/historyfacpub/98> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).

Howe, J. (2006). The Rise of Crowdsourcing. *Wired Magazine* 14.06. Διαθέσιμο
σε: [https://sistemas-humano-computacionais.wdfiles.com/local--files/capitulo%3Aredes-sociais/Howe The Rise of Crowdsourcing.pdf](https://sistemas-humano-computacionais.wdfiles.com/local--files/capitulo%3Aredes-sociais/Howe%20The%20Rise%20of%20Crowdsourcing.pdf) (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου 2020).

IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records. (1998). *Functional Requirements for Bibliographic Records: final Report*. (Report). [χ.τ.]: IFLA.

Le Goff, J. (1998). *Ιστορία και μνήμη*. Αθήνα: Νεφέλη.

Ηλεκτρονικές Ιστοσελίδες

Εταιρεία Μελετών Νοτιοανατολικής Αττικής. Διαθέσιμο
σε: <http://www.emena.gr/> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Το σεντούκι των e-στοριών. Διαθέσιμο σε: <http://repository-estories.ekt.gr/estories> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Διαθέσιμο
σε: <http://www.cplm.gr/digiLib.php> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

About By the People. Διαθέσιμο σε: <https://crowd.loc.gov/about/> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Cohen, D. & Rosenzweig, R.. *Digital History: A Guide to Gathering, Preserving, and Presenting the Past on the Web*. Διαθέσιμο
σε: <https://chnm.gmu.edu/digitalhistory/introduction/> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

DLF (Digital Library Federation). *A working definition of digital library [1998]*. Διαθέσιμο σε: <https://old.diglib.org/about/dldefinition.htm> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Europeana 1914-1918. Διαθέσιμο

σε: <https://pro.europeana.eu/project/europeana1914-1918#project-documentation> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Reasonable Graph Thinking ontologies. Διαθέσιμο

σε: <https://reasonablegraph.org/> (Ανακτήθηκε 14 Δεκεμβρίου, 2020).

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

Κοινοποίηση πρόσκλησης στην κλειστή ομάδα στο Facebook

Ονομάζομαι Λυδία Αλαγιάννη και είμαι μέλος της ομάδας. Ταυτοχρόνως είμαι η υπεύθυνη Βιβλιοθηκονόμος της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων του ΝΠΔΔ «Αριστοδίκος» του Δήμου Σαρωνικού για όσους δεν με γνωρίζετε, αλλά και φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Διαχείριση Πληροφοριών σε Ψηφιακό Περιβάλλον» του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχαιονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος στη Θεσσαλονίκη. Ο λόγος που σας κάνω αυτό το κάλεσμα (έχοντας και τη συγκατάθεση της διαχειρίστριας της ομάδας κας Γιώτας Δράκου), είναι ότι διεξάγω τη διπλωματική μου εργασία με τίτλο «Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης με υπηρεσίες πληθοπορισμού: το παράδειγμα του Δήμου Σαρωνικού».

Όπως καταλαβαίνετε η συγκεκριμένη ομάδα που είμαστε μέλη, δημοσιεύει και κατέχει πληθώρα πληροφοριών που σχετίζονται με τη διπλωματική μου εργασία, στο κομμάτι δηλαδή δημιουργίας μίας ψηφιακής βιβλιοθήκης με υλικό που να είναι ελεύθερα προσβάσιμο προς το ευρύτερο κοινό για την ιστορία του Δήμου μας. Όλοι σας κατέχετε υλικό πολύ χρήσιμο για την ιστορία και την κοινωνία του Δήμου μας, το οποίο θα μπορούσε να συμβάλει κάλλιστα στην προσπάθειά μου να δημιουργήσω μέσα από την διπλωματική μου εργασία αυτή την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη.

Σκοπός μου είναι στην παρούσα φάση να συλλέξω φωτογραφίες, τεκμήρια, αφηγήσεις και οποιοδήποτε άλλο σχετικό υλικό που να αφορά στην ιστορία της περιοχής, περιγράφοντας το, διασυνδέοντάς το με βιβλιογραφία και άλλες ψηφιακές πληροφορίες που ενδεχομένως ήδη να υπάρχουν. Κατόπιν αυτό το υλικό θα δημοσιευτεί στο δικτυακό τόπο (ιστοσελίδα) της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων.

Απώτερος μου στόχος είναι, αυτή η ψηφιακή βιβλιοθήκη ιστορίας και μνήμης για την περιοχή μας και το υλικό που θα συγκεντρωθεί στη παρούσα φάση να αποτελέσει αντιπροσωπευτικό δείγμα του όλου πολιτιστικού θησαυρού του τόπου και να γίνει εφελτήριο ώστε να αγκαλιαστεί και μετά το πέρας της διπλωματικής μου, δημιουργώντας με τους πιο επιστημονικούς και κατάλληλους τρόπους μία παρακαταθήκη για την ιστορία του Δήμου μας και να ανήκει στη Δημοτική μας Βιβλιοθήκη.

Για να μπορέσει να γίνει αυτό, θα ήθελα να σας καλέσω σε μια πρώτη συνάντηση για να κουβεντιάσουμε όλοι μαζί το εγχείρημα που θέλω να πραγματοποιήσω, αλλά και για να σας λυθούν απορίες.

Κατόπιν τούτου, σας καλώ την ερχόμενη Τετάρτη 19 Φεβρουαρίου στις 18:30 στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων (σε περίπτωση που είμαστε αρκετά άτομα, έχω ήδη κλείσει το Αμφιθέατρο του Δήμου μας για να μπορούμε να είμαστε άνετα).

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για το ενδιαφέρον σας.

Προσφορές

-Ο σκοπός αυτής της ομάδας είναι να αναδείξουμε οι Καλυβιώτες την ιστορία του χωριού μας, των προγόνων μας και τις παιδικές μας αναμνήσεις, όπ... [Δείτε περισσότερα](#)

Ιδιωτική

Μόνο τα μέλη μπορούν να βλέπουν τα άτομα που είναι στην ομάδα και τις δημοσιεύσεις τους.

Κρυφή

Μόνο τα μέλη μπορούν να βρουν αυτή την ομάδα.

Τύπος ομάδας: Γενική

Παράρτημα 2

Ιδιωτικό Συμφωνητικό

Department of Library Science
Archives and Information Systems

ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ

μεταξύ

του Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, Επίκουρου Καθηγητή του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας,
Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης
και του ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ
ΨΗΦΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (INFORMATION MANAGEMENT IN THE DIGITAL ENVIRONMENT)
του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος

και του/της

.....
και της Λυδίας Αλαγιάννη Φοιτήτριας του ΠΜΣ και Βιβλιοθηκονόμου της Δημοτικής
Βιβλιοθήκης Καλυβίων του ΝΠΔΔ «Αριστόδοκος» του Δήμου Σαρωνικού

Σήμερα ..... μεταξύ του Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, Επίκουρου Καθηγητή του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, (στο εξής ΤΒΑΣΠ), του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος (στο εξής ΔΙΠΑΕ), και του/της ..... με ΑΔΤ ....., δηλώνουν την κοινή τους πρόθεση και συμφωνία για συνεργασία στον τομέα της ψηφιοποίησης της προσωπικής συλλογής του/της συλλέκτη/κτριας του υλικού και της καταγραφής του ως τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου.

ΣΚΟΠΟΣ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ – ΜΕΣΑ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Η λαογραφία, τα ήθη και τα έθιμα του παρελθόντος, τα επαγγέλματα που αλλάζουν ή αυτά που ήδη έχουν εκλείψει, οι παλιοί τρόποι διαβίωσης αλλά και οι μέθοδοι καλλιέργειας και φροντίδας της γης, ακόμη και φροντίδας των ζώων, είναι μέρη του πολιτισμού και της ιστορίας ενός τόπου. Οι παραδόσεις και οι νοοτροπίες, η κουλτούρα κι η καθημερινή διαβίωση είναι κατά μεγάλο βαθμό προϊόντα εξελίξεων και αλλαγών που προηγήθηκαν ή έχουν τις ρίζες τους στο παρελθόν.

Με αρωγό στις μέρες μας την εξέλιξη της τεχνολογίας, μπορεί κανείς να γνωρίσει, να ερευνήσει και να μελετήσει τα στοιχεία του παρελθόντος και να τα ανάγει στη συλλογική μνήμη. Η ανάδειξη ντοκουμέντων (φωτογραφιών, αρχείων, εικόνων, μαρτυριών) που προέρχονται από το παρελθόν και πολλοί από εμάς τα θεωρούμε κληρονομιά ή παρακαταθήκη προς τους επόμενους, αποτελούν μέρος της ιστορίας και του πολιτισμού, ενώ ενέργειες ανάδειξης και οργάνωσης του υλικού αυτού, ενθαρρύνουν ακόμα και την ίδια την εκπαιδευτική και ακαδημαϊκή κοινότητα να μελετήσει και να συνδράμει προς αυτήν την κατεύθυνση, στην ανάδειξη δηλαδή της συλλογικής μνήμης πιο συστηματικά.

Οι βιβλιοθηκονόμοι και οι επιστήμονες της πληροφόρησης όπως και οι επαγγελματίες που ασχολούνται με αρχεία και διαχείριση πληροφοριών, καλούνται να συλλέξουν, να καταγράψουν, αλλά και να αναδείξουν με οργανωμένο τρόπο, προσπάθειες που γίνονται σε τοπικό, πανελλαδικό αλλά και διεθνές επίπεδο για τη διαχείριση της ιστορικής και συλλογικής μνήμης. Οι βιβλιοθήκες, ως χώροι που εξ ορισμού ασχολούνται με τη διατήρηση, οργάνωση και διαχείριση πληροφοριών, αλλά και τεκμηρίων που άπτονται της ιστορικής μνήμης και του πολιτισμού ενός τόπου, καλούνται

κι αυτές με τη σειρά τους να επιτελέσουν χάρη στην εξέλιξη της τεχνολογίας και των ψηφιακών μέσων, έργο σημαντικό προς αυτήν την κατεύθυνση.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω και στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας της Λυδίας Αλαγιάννη, φοιτήτριας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Διαχείριση πληροφοριών σε ψηφιακό περιβάλλον» του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, αλλά ταυτόχρονα και υπεύθυνης Βιβλιοθηκονόμου της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων του ΝΠΔΔ «Αριστόδικος» του Δήμου Σαρωνικού, ξεκινά μια προσπάθεια ανάδειξης της τοπικής ιστορίας και πολιτισμού, προκειμένου όχι μόνο να διατηρηθεί και να διασωθεί αλλά και να γίνουν γνωστά στην τοπική κοινότητα αλλά και στον ακαδημαϊκό κόσμο, στοιχεία της ιστορίας ενός τμήματος της ευρύτερης Ανατολικής Αττικής, δημιουργώντας ψηφιακό αποθετήριο (Ψηφιακή Βιβλιοθήκη) για την ανάδειξη της ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού. Όλα αυτά κάτω από την επίβλεψη του πρώτου των συμβαλλομένων Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, Επίκουρου Καθηγητή του ως άνω Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος.

Η συγκεκριμένη συμφωνία αφορά την προσωπική συλλογή του/της ..... με την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη που θα δημιουργηθεί στα πλαίσια του ΠΜΣ του ΤΒΑΣΠ του ΔΙΠΑΕ, με υπεύθυνο τον Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, Επίκουρο Καθηγητή ΔΙΠΑΕ που είναι υπεύθυνος της σχετικής επιστημονικής κατεύθυνσης στο ΤΒΑΣΠ, και επιβλέπων καθηγητής της κ. Λυδίας Αλαγιάννη, η οποία εκπνεί τη διπλωματική της εργασία με τίτλο «Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης με υπηρεσίες πληθοπορισμού: το παράδειγμα του Δήμου Σαρωνικού».

Με το παρόν οι πλευρές συμφωνούν και συναποδέχονται τα παρακάτω:

1. Στο πλαίσια του έργου, θα ψηφιοποιηθεί υλικό από την προσωπική συλλογή του/της ..... με επιστημονικό και ερευνητικό ενδιαφέρον για την τοπική κοινωνία, την ερευνητική και ακαδημαϊκή κοινότητα. Θα συμπεριλαμβάνονται φωτογραφίες, αποσπάσματα εφημερίδων, προφορικές μαρτυρίες, κλπ.
2. Τα συμβαλλόμενα μέρη ορίζουν από κοινού ως επιστημονικά υπεύθυνο του έργου και διαχειριστή της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης που θα δημιουργηθεί στα πλαίσια της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, στην οποία θα δημοσιοποιηθεί η όλη συλλογή, τον Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, Επίκουρο Καθηγητή του ΤΒΑΣΠ του ΔΙΠΑΕ και την κ. Λυδία Αλαγιάννη, Βιβλιοθηκονόμο, ως επιβλέπουσα, υπεύθυνη για την ανάπτυξη της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης. Κατόπιν τούτου, την ευθύνη της ονομασίας, της ανάπτυξης, της διατήρησης και της προβολής της Ψηφιακής αυτής Βιβλιοθήκης θα την έχει αποκλειστικά ο επιβλέπων Καθηγητής Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, τηρώντας τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα καθώς και σεβόμενος το υλικό και τις συλλογές των συλλεκτών.
3. Η ψηφιοποιημένη μορφή του υλικού της συλλογής, απόρροια της διπλωματικής εργασίας της κ. Λυδίας Αλαγιάννη που θα κατατεθεί στην εν λόγω Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του ΤΒΑΣΠ του ΔΙΠΑΕ θα είναι διαθέσιμη, με ανοιχτή πρόσβαση, στο ευρύ κοινό (τοπική κοινωνία, ερευνητές, ακαδημαϊκό προσωπικό, μαθητές, δασκάλους και καθηγητές, άλλους πολιτιστικούς οργανισμούς, ερευνητικά κέντρα, απλούς πολίτες, κλπ).
4. Η ψηφιοποιημένη μορφή του υλικού/τεκμηρίων μπορεί είτε να αποτελεί μια διακριτή συλλογή μέσα στην ψηφιακή βιβλιοθήκη, είτε μέρος συλλογής ή συλλογών άλλων συλλεκτών, και θα είναι διαθέσιμη μέσω ενός ανοιχτού λογισμικού. Το ψηφιακό υλικό θα αποτελείται από αρχεία σε όποια μορφή και αν αποφασιστεί να παραχθούν (π.χ. XML, JPEG, PDF) και θα συνοδεύεται από μεταδεδομένα και πλήρεις περιγραφές.

5. Ο νόμιμος κάτοχος της συλλογής, ... δεν έχει λάβει ούτε πρόκειται να λάβει κάποιο χρηματικό ποσό σε αντάλλαγμα της προσφοράς του υλικού προς ψηφιοποίηση και δεν θα έχει καμία απολύτως οικονομική συνεισφορά από την πλευρά του για την ολοκλήρωση του έργου. Επίσης, δεν έχει καμία οικονομική ή άλλη απαίτηση τόσο από το ΤΒΑΣΠ του ΔΙΠΑΕ, όσο και από τον υπεύθυνο του έργου Δρ. Ε. Γαρουφάλλου και την εκτελούσα φοιτήτρια κ. Λυδία Αλαγιάννη, προσέτι δεν αξιώνει και οποιαδήποτε άλλη απαίτηση.
6. Το υλικό θα παραδίδεται στην κ. Λυδία Αλαγιάννη είτε σταδιακά είτε ως σύνολο μετά από συνεννόηση μεταξύ του/της συλλέκτη/κτριας. Η παροχή νέου υλικού μπορεί να γίνεται είτε αφού πρώτα έχει ολοκληρωθεί η προηγούμενη φάση της επεξεργασίας του υλικού, είτε συνεχόμενα.
7. Όλα τα ψηφιοποιημένα τεκμήρια που προέρχονται από την προσωπική συλλογή του/της ..... θα φέρουν υδατογράφημα με το λογότυπο της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, το οποίο έχει σχεδιαστεί από την ομάδα έργου αποκλειστικά για να συνοδεύει τα «αντικείμενα» της όλης συλλογής.
8. Ο νόμιμος κάτοχος του υλικού ..... φέρει το δικαίωμα να διαχειριστεί περεταίρω το υλικό του με οποιοδήποτε άλλο τρόπο επιθυμεί ο ίδιος ή κάποιος άλλος διαχειριστής του (δημιουργία – έκδοση βιβλίων, περιοδικές εκθέσεις, διάθεση μέρους του υλικού προς δημοσίευση, κλπ).
9. Το ψηφιακό υλικό της διπλωματικής εργασίας της κ. Λυδίας Αλαγιάννη εφ' όσον μεταφερθεί και αναρτηθεί σε άλλη ψηφιακή ηλεκτρονική πλατφόρμα, Ψηφιακό Αποθετήριο ή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη εντός ή εκτός του ΤΣΒΑΠ του ΔΙΠΑΕ, τούτο θα πραγματοποιηθεί κατόπιν απόφασης του επιστημονικά υπεύθυνου επιβλέποντος Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου.
10. Ο επιστημονικά υπεύθυνος μαζί με την κ. Λυδία Αλαγιάννη δύνανται με αφορμή την διπλωματική εργασία της ανωτέρω να αναπτύξουν συνεργασίες για το ίδιο θέμα μέσω της παρούσας συλλογής, ή με αφορμή, ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο με σκοπό τις συνεργασίες, τη διασύνδεση της συλλογής της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης με εθνικούς συσσωρευτές, τη διασύνδεση με την Ευγορεάνα, ψηφιακούς κόμβους του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) ή άλλους φορείς στην Ελλάδα και το Εξωτερικό, χωρίς την προηγούμενη έγγραφη ή προφορική άδεια των φορέων/ατόμων που συμμετέχουν στη συμφωνία, με απώτερο στόχο μεταξύ άλλων την παροχή πρόσβασης σε μοναδικό υλικό, την ανάδειξη της περιοχής και τη συμβολή στη διάσωση, συντήρηση και αξιοποίηση του υλικού αυτού και πάντα προς όφελος της κοινωνίας και της επιστημονικής κοινότητας.
11. Το ΤΒΑΣΠ διά μέσου του επιστημονικά υπεύθυνου είναι ο αποκλειστικός διαχειριστής των ψηφιακών τεκμηρίων της συλλογής της συγκεκριμένης Ψηφιακής Βιβλιοθήκης.
12. Η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη δύναται να αναπτύξει εκδοτική, έντυπη και ψηφιακή παραγωγή του υλικού κάνοντας αναφορά στους συλλέκτες/ κατόχους του υλικού αυτού.
13. Η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη δύναται να οργανώσει πολιτιστικές, επιστημονικές και άλλες δράσεις κάνοντας αναφορά στους συλλέκτες/ κατόχους του υλικού αυτού.
14. Η παρούσα συνεργασία μπορεί να εξειδικευτεί και να περιλαμβάνει και επιμέρους άλλα στοιχεία με απόφαση του Επιστημονικά Υπεύθυνου, πάντα σεβόμενη την προσφορά των συλλεκτών για την ανάπτυξη της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης. Τυχών αλλαγές στους συνεργαζόμενους φορείς, η παρούσα συμφωνία συνεχίζει να ισχύει.
15. Ο συλλέκτης/ κάτοχος υλικού:
  - Θα διευκολύνει όλες τις δράσεις της παρούσας συμφωνίας.
  - Θα συμβάλει με την εθελοντική του προσφορά και τον τρόπο του στην καταγραφή και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος που διαθέτει, θα επιτρέψει δε το υλικό αυτό να γίνει προσβάσιμο και στα υπόλοιπα συνεργαζόμενα μέλη της επιστημονικής ομάδας.

- Θα παρέχει απρόσκοπτη πρόσβαση στο υλικό ώστε να μην τίθενται εμπόδια στην υλοποίηση της συμφωνίας και με σκοπό να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη της συμφωνίας αυτής, ενώ θα παρέχει απρόσκοπτη πρόσβαση σε πληροφορίες, συλλογές και αρχειακό υλικό με σκοπό να οργανωθεί, ψηφιοποιηθεί και να αναδειχτεί, όπου αυτό είναι εφικτό.
- Θα πρέπει να αποδέχεται τους επιστημονικούς κανόνες και τις επιταγές που θέτει ο επιστημονικά υπεύθυνος Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου επιβλέπων της διπλωματικής εργασίας, για την καλύτερη διαχείριση, οργάνωση και ανάδειξη της ψηφιακής συλλογής.
- Δεν έχει κανένα δικαίωμα πάνω στην ψηφιακή συλλογή και στο υλικό που δημοσιοποιείται, πέραν αυτών που προσδιορίζονται με την παρούσα.
- Θα μπορεί με δική του ευθύνη να κατεβάσει, χρησιμοποιήσει και ξαναχρησιμοποιήσει το υλικό του που θα είναι ψηφιοποιημένο στην ΨΒ.

Άμεσος συνεργάτης, υπό την επίβλεψη του υπεύθυνου της ανάπτυξης και υλοποίησης του όλου έργου, Δρ Εμμανουήλ Γαρουφάλλου, Επίκουρου Καθηγητή του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, θα είναι η κ. Λυδία Αλαγιάννη φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Διαχείριση πληροφοριών σε ψηφιακό περιβάλλον» του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, και ταυτοχρόνως υπεύθυνη Βιβλιοθηκονόμου της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων του ΝΠΔΔ «Αριστόδικος» του Δήμου Σαρωνικού στα πλαίσια της διπλωματικής της εργασίας. Η κ. Αλαγιάννη θα έχει την επιστημονική και τεχνική ευθύνη ανάπτυξης της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης και του έργου. Δηλ. την επαφή με τους συλλέκτες/ κατόχους του υλικού της ψηφιοποίησης του υλικού, και της τεκμηρίωσης του υλικού. Επίσης η κ. Λυδία Αλαγιάννη θα εργαστεί και αυτή ομοίως με την ομάδα έργου για τη διατήρηση της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης και τη βιωσιμότητά της.

Όλες οι πλευρές έχουν την ευθύνη εφαρμογής της παρούσης συμφωνίας όπως έχει ήδη περιγραφεί, και θα συνεργαστούν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους για την επιτυχή υλοποίηση των συμφωνηθέντων.

Το παρόν συμφωνητικό συνεργασίας είναι διαρκές από την υπογραφή του και δεν χρειάζεται ανανέωση. Αξιολογείται από όλους για τη χρηστή εφαρμογή του.

Ο Επιστημονικά Υπεύθυνος
του έργου,
για το Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας,
Αρχειονομίας και Συστημάτων
Πληροφόρησης του Διεθνούς
Πανεπιστημίου Ελλάδος

Για τον/την Συλλέκτη/κτρια

Η Υπεύθυνη ανάπτυξης
της Ψηφιακής
Βιβλιοθήκης

Ψηφιακά υπογεγραμμένο από
EMMANOUIL GAROUFALLOU

Ημερομηνία: 2020.01.17 14:47:09 EET

Εμμανουήλ Γαρουφάλλου,
Επίκουρος Καθηγητής

.....

.....
Συλλέκτης/ Συλλέκτρια

Λυδία Αλαγιάννη
Φοιτήτρια του ΠΜΣ και
Βιβλιοθηκονόμος της
Δημοτικής Βιβλιοθήκης
Καλυβίων του ΝΠΔΔ
«Αριστόδικος» του Δήμου
Σαρωνικού